

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Beyza Saide TAKAR

TRAFİK KAZALARINDA BEDENSEL ZARARLAR NEDENİYLE OLUŞAN
MADDİ TAZMİNAT DAVASI

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Beyza Saide TAKAR

TRAFİK KAZALARINDA BEDENSEL ZARARLAR NEDENİYLE OLUŞAN
MADDİ TAZMİNAT DAVASI

Danışman

Doç.Dr. Selin SERT SÜTÇÜ

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Beyza Saide TAKAR' ın bu çalışması, jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Süleyman DOST (İmza)

Üye (Danışman) : Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Agâh Kürşat KARAUZ (İmza)

Tez Başlığı: Trafik Kazalarında Bedensel Zararlar Nedeniyle Oluşan Maddi Tazminat Davası

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 20/07/2020

Mezuniyet Tarihi : 20/08/2020

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Trafik Kazalarında Bedensel Zararlar Nedeniyle Oluşan Maddi Tazminat Davası” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Beyza Saide TAKAR

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Beyza Saide TAKAR
Öğrenci Numarası	20185225012
Enstitü Ana Bilim Dalı	Özel Hukuk
Programı	Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Doç .Dr. Selin SERT SÜTÇÜ
Tez Başlığı	Trafik Kazalarında Bedensel Zararlar Nedeniyle Oluşan Maddi Tazminat Davası
Turnitin Ödev Numarası	1368527312

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 130 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 11/08/2020 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 13

alıntılar dahil % 22 'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

11/08/2020

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı

Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

TRAFİK KAZASI KAVRAMI, TANIMI, TARAFLARI VE UNSURLARI

1.1. Genel Olarak	1
1.2. Trafik Kazası Kavramı	2
1.2.1. Tanımı	2
1.2.2. Unsurları.....	2
1.2.2.1. Bir veya birden fazla aracın karıştığı bir olay mevcut olmalı.....	3
1.2.2.2. Araç veya araçlar kara yolu üzerinde olmalı	4
1.2.2.3. Araç veya araçlardan en az biri hareket halinde olmalı	5
1.2.2.4. Olayın meydana gelmesinde kasıt olmamalı	6
1.2.2.5. Olay sonucu kişiye veya mala zarar gelmiş olmalı	8
1.2.2.6. Kaza ile ölüm, yaralanma veya maddî hasar arasında illiyet bağı bulunmalı	8
1.2.3. Trafik Kazası İle İlgili Diğer Tanımlar	8
1.3. Taraflar	10
1.3.1. Zarar Görenler	10
1.3.1.1. Yolcu	10
1.3.1.2. Yaya.....	10
1.3.2. Zarardan Sorumlu Kişiler.....	11
1.3.2.1. Sürücü.....	11
1.3.2.1.1. Yetkili Sürücü.....	11
1.3.2.1.2. Yetkisiz Sürücü.....	11
1.3.2.2. İşleten	12
1.3.2.2.1. Gerçek işletenler	12
1.3.2.2.1.1. Araç sahibi	12
1.3.2.2.1.2. Motorlu aracı mülkiyeti muhafaza kaydı ile satın alan kişi.....	12

1.3.2.2.1.3. Motorlu aracın uzun süreli kiracısı, ariyet ve rehin alanı	13
1.3.2.2.2. Farazi işletenler	14
1.3.2.2.2.1. Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunanlar	15
1.3.2.2.2.2. Yarış düzenleyicileri	16
1.3.2.2.2.3. Devlete ait araçlarla ve diğer kamu tüzel kişilerine ait araçlar	17
1.3.2.2.2.4. Motorlu aracı çalan ve gasbeden kişiler	17
1.3.2.3. İşletenin Bağlı Olduğu Teşebbüs Sahibi Kavramı	18
1.4. Mevzuat	19
1.4.1. Türk Medeni Kanunu	19
1.4.2. Türk Borçlar Kanunu	22
1.4.3. Karayolları Trafik Kanunu	23
1.4.3.1. Yer Bakımından Uygulama Alanı	23
1.4.3.2. Konu Bakımından Uygulama Alanı	24

İKİNCİ BÖLÜM

BEDENSEL ZARARLAR

2.1. Genel Olarak Bedensel Zarar	25
2.2. Bedensel Zararın Tanımı ve Kapsamı	25
2.3. Bedensel Zararın Unsurları	27
2.4. Bedensel Zararın Türleri	279
2.4.1. Tedavi Giderleri	29
2.4.2. Kazanç Kaybı	31
2.4.3. Çalışma Gücünün Azalmasından Ya da Yitirilmesinden Doğan Zarar	32
2.4.3.1. Geçici İş Göremezlik (Çalışma Gücünün Geçici Kaybı)	32
2.4.3.2. Sürekli İş Göremezlik (Çalışma Gücünün Sürekli Kaybı)	33
2.4.3.2.1. Sürekli Kısmi İş Göremezlik	33
2.4.3.2.2. Sürekli Tam İş Göremezlik	33
2.4.3.2.3. Çalışma Gücünün Sürekli Kaybında Zararın Belirlenmesinde Göz Önünde Tutulacak Unsurlar	34
2.4.3.2.3.1. Kaybın Derecesi	34
2.4.3.2.3.2. Zarar Görenin Gelir Durumu	34
2.4.3.2.3.3. Çalışma Süresi	35
2.4.3.2.3.4. Ameliyat ve Devamlı Tedavi	36
2.4.4. Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Zarar	36

2.5. Bedensel Zararın Giderilmesi	37
2.5.1. Sorumluluğa İlişkin Anlaşma	38
2.5.2. İbra ve Sulh	38
2.5.2.1. İbra Türleri.....	40
2.5.2.1.1. Trafik Kazası Sonucunda Cismani Zarara Uğrayan Kimsenin veyahut Mütteveffanın Yakınlarının Verdiği İbra.....	40
2.5.2.1.2. Sigorta Şirketinin İbrası	40
2.5.3. Dava Yoluyla.....	41
2.5.4. Alternatif Çözüm Yolu Olan Sigorta Tahkim Komisyonu	42
2.5.4.1. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvurunun Ön Koşulu	44
2.5.4.1.1. Sigortaya Başvuru.....	44
2.5.4.1.2. Güvence Hesabına Başvuru (Eski adı ile Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı).....	46

Ü Ç Ü N C Ü B Ö L Ü M

TRAFİK KAZALARINDA BEDENSEL ZARAR NEDENİYLE OLUŞAN MADDİ TAZMİNAT DAVASI

3.1. Dava Şartları	50
3.2. Yetkili Mahkeme.....	52
3.3. Görevli Mahkeme	53
3.3.1. Asliye Hukuk Mahkemesinin Görevli Olduğu Haller	53
3.3.2. Asliye Ticaret Mahkemesinin Görevli Olduğu Haller.....	54
3.3.3. İş Mahkemesinin Görevli Olduğu Haller	56
3.3.4. Danıştay'ın Görevli Olduğu Haller	57
3.4. Zamanaşımı.....	57
3.4.1. Genel Olarak.....	57
3.4.2. İki Yıllık Zamanaşımı Süresi	58
3.4.3. On Yıllık Zamanaşımı Süresi	58
3.4.4. Ceza Zamanaşımı Süresi	59
3.4.5. Rücu İsteminin Tabi Olduğu Zamanaşımı	61
3.4.6. Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı	62
3.5. Faiz	64
3.6. İndirim Sebepleri.....	66
3.6.1. Zarar Verene İlişkin İndirim Sebepleri	66

3.6.1.1. Zarar Verenin Hafif Kusuru.....	66
3.6.1.2. Zarar Verenin Yoksulluğa Düşecek Olması	66
3.6.2. Zarar Görene İlişkin İndirim Sebepleri.....	67
3.6.2.1. Zarar Görenin Rızası	67
3.6.2.2. Zarar Görenin Ortak Kusuru (Müterafik Kusur).....	67
3.6.2.2.1. Zarar Görenin Zararın Doğumuna İştirak Etmesi.....	68
3.6.2.2.2. Zarar Görenin Zararın Artmasına Sebep Olması.....	68
3.6.2.2.3. Zarar Görenin Sorumlunun Durumunu Ağırlaştırması	69
3.6.3. Diğer Sebepler	69
3.6.3.1. Beklenmedik Olaylar.....	70
3.6.3.2. Zarar Görenin Bünyesinden Kaynaklanan Sebepler	71
3.6.3.3. Uzak İlliyet Bağı	71
3.6.3.4. Zarar Görenin Çok Yüksek Gelirli Olması.....	71
3.6.3.5. Yeterli Tedbir Almış Olmak	72
3.6.3.6. Hatır İşleri.....	72
3.7. Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sigorta Ettirene Rücu Hakkı	73
3.7.1. Genel Olarak.....	73
3.7.2. Rücu Hakkının Koşulları	74
3.7.2.1. Kast Veya Ağır Kusurun Varlığı.....	76
3.7.2.2. Ehliyetsiz Araç Kullanma.....	76
3.7.2.3. Alkollü veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Araç Kullanma	76
3.7.2.4. Ruhsat Olmadan Yolcu veya Patlayıcı-Parlayıcı Madde Taşımak, İstiap Haddini Aşmak	76
3.7.2.5. Sigortalının Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra Gerekli Yükümlülükleri Yerine Getirmemesi	77
3.7.2.6. Araç Çalınması veya Gasbedilmesinde Sigortalının Kusurlu Olması	78
3.7.2.7. Olay Yeri Terk	79
3.8. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında 20/03/2020 Tarihinde Yapılan Değişiklikler	79
SONUÇ.....	90
KAYNAKÇA.....	96
EKLER.....	108
EK-1 Sigorta Şirketine Başvuru Dilekçesi.....	108
EK-2 Güvence Hesabına Başvuru Dilekçesi	110
EK-3 Maddi –Manevi Tazminat Davası Dilekçesi	112

ÖZGEÇMİŞ	116
-----------------------	------------

KISALTMALAR LİSTESİ

AÜHFD: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

AYİM : Askeri Yüksek İdare Mahkemesi

Bkz. : Bakınız

BAM : Bölge Adliye Mahkemesi

D. : Daire

E. : Esas

E.T. : Erişim Tarihi

HD : Hukuk Dairesi

HMK : 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

K. : Karar

KTk : 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu

m. : Madde

R.G. : Resmi Gazete

S. : Sayı

s. : Sayfa

E.T. : Erişim tarihi

TBK : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TCK : 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

TMK : 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

vd. : Ve Devamı

vs. : Ve Saire

ZMSS: Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası

ÖZET

Trafik kazaları çok uzun yıllardır süregelmektedir. Günümüzde trafik kazalarının artması ile birlikte trafik kazasında yaralanan kişilerin sayısı da artmıştır. Trafik kazaları nedeniyle kişiler bedensel zarara uğramış ve bu sebeple malul durumda kalmışlardır. Kişilerin malul durumda kalması sebebiyle maddi zararları meydana gelmiş ve zararların giderilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu sebeple bu zararların giderimi için zarar gören kişiler trafik kazasında sorumluluğu bulunanlara karşı maddi tazminat davası açmaya başlamışlardır.

Çalışmamızın genelinde trafik kazasından kaynaklı yaralanan kimselerin, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve ilgili yönetmelikler ışığında maddi tazminat haklarının neler olduğu ve bu hakları talep etmede nasıl bir usul izlemeleri gerektiği, hangi mahkemelerin yetkili ve görevli olduğu üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın birinci bölümünde trafik kazası kavramı, trafik kazasındaki taraflar, trafik kazasının unsurları, trafik kazası nedeniyle sorumluluk hükümlerinin mevzuatta nerelerde düzenlendiği açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde bedensel zarar kavramı, bedensel zararın tanımı, unsurları, türleri, bedensel zararın giderilmesi açıklanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise trafik kazalarında bedensel zarar nedeniyle oluşan maddi tazminat davasında usul konusundan bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Trafik kazaları, bedensel zarar, maddi tazminat davası, haksız fiil, zarar.

SUMMARY

Traffic accidents have been going on for many years. Nowadays, with the increase of traffic accidents, the number of people injured in traffic accidents has also increased. Because of traffic accidents, people suffer personal injury and are therefore disabled. Due to the fact that the people remain in disability, material damages stemming from this have come into question and the need to recover these damages has arisen. For this reason, in order to reimburse their damages, people who suffered initiated cases against those that are liable for traffic accidents.

In our study, the rights in scope of material compensation, what type of procedures shall be followed when these rights are claimed before the court and the authorised and competent courts in these cases have been examined in the light of Turkish Code of Obligations No. 6098, Turkish Civil Code No. 4721, Highway Traffic Law No. 2918 and related legislation.

In the first part of our study, the concept, parties, elements of traffic accident and where the provisions of liability for traffic accidents are regulated in the legislation are explained.

In the second part, the concept, definition, elements, and types of personal injury, and the recovery of personal injury are evaluated.

In the third part, the procedure of the case of material compensation for personal injury based on traffic accidents is analysed.

Keywords: Traffic accidents, personal injury, case of material compensation, tort, damage.

ÖNSÖZ

Borcun üç kaynağından biri olan haksız fiillerden doğan zararın tazmini borcu, günlük yaşantımızda en çok karşılaştığımız borçlardan biridir. Trafik kazaları nedeniyle zarar veren kişilerin eylemleri de haksız fiil niteliğindedir. Haksız fiille birlikte kişilere verilen zararlardan doğan tazminat borçları meydana gelmektedir. Çalışmamızın amacı, trafik kazaları nedeniyle bedensel zarara uğrayan kişilerin her ne kadar tam karşılığı olmasa da zararlarını gidermek amacıyla maddi tazminat haklarının neler olduğunu bilmeleri hususuna açıklık getirmektir. Bu amaçla bedensel zarara uğrayan kişilerin bu haklarının neler olduğu, bu hakları nasıl talep edebilecekleri, talep ederken nasıl bir yol izlemeleri gerektiği anlatılmaya çalışılmıştır.

Yüksek Lisans Programı boyunca danışmanlığımı üstlenerek beni onurlandıran, bu süreçte büyük bir titizlikle her türlü değerli fikri ve desteği vererek çalışmamın son haline gelmesini sağlayan, öğrencisi olmaktan gurur ve mutluluk duyduğum Sayın hocam Doç. Dr. Selin SERT SÜTCÜ' ye teşekkürlerimi borç bilirim.

Tez çalışmamın başından sonuna kadar bana destek olan beni çalışmaya teşvik eden sevgili annem, babam, ablam ve müstakbel eşime çok teşekkür ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM

TRAFİK KAZASI KAVRAMI, TANIMI, TARAFLARI VE UNSURLARI

1.1.Genel Olarak

Son zamanlarda ülkemizde trafik kazaları giderek artmaktadır. Trafik kazalarının artması ile birlikte trafik kazasında yaralanan kişilerin sayısı da artmaktadır. Bunun sebebinin trafiğe kayıtlı araç sayısının her geçen gün artması, nüfus artışı, sürücü belgesine sahip kişi sayısının artması, taşımacılık sektöründe hız ve rekabetin öne çıkması, insanların önceki yıllara göre daha mobil bir iş ve yaşam tarzına yönelmeleri gibi nedenlerin de etkisi ile trafik yoğunluğunun artmasına bağlayabiliriz. Dünya Sağlık Örgütü'nün rakamlarına göre dünyada her yıl bir milyondan fazla insan trafik kazası sonucu hayatını kaybetmektedir. Dünyada insanların ölüm nedenlerine bakıldığında da trafik kazası nedeni ile ölümler her yıl üst sıralara yükselmeye devam etmektedir. 2030 yılına gelindiğinde ölüm nedenleri arasında trafik kazası sonucu ölümlerin beşinci sıraya yükseleceği öngörülmektedir. Ölümlerin yanı sıra trafik kazaları sebebiyle yaralanan ve malul durumda kalan kişilerin sayısı da göz ardı edilemeyecek kadar yüksektir. Nitekim, 2009-2018 yılları arasında ölümlü, yaralamalı kaza sayısı toplam kaza sayısının ortalama %13,10'ü olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında yerleşim yerinde gerçekleşen kaza oranı toplam kazaların %68,78'i iken, 2018 yılında %9,1 artarak %75'e yükselmiştir. Yıllar içerisinde trafik kazalarının yerleşim yerleri dışında gerçekleşme oranı azalırken, yerleşim yerlerinde gerçekleşme oranı artmaktadır. Araç sayısındaki artış ve şehirleşmeyle birlikte, trafik yoğunluğu ve buna bağlı olarak trafik kazaları yerleşim yerlerinde daha yoğun olarak gerçekleşmektedir.

Çalışmamızın konusu trafik kazası sebebi ile yaralanan kimselerin tazminat haklarının neler olduğu, yaralanan kişiler tarafından bu hakların nasıl talep edilebileceğidir. Öncelikli olarak trafik kazası kavramı genel hatlarıyla ele alınacaktır. Sonrasında kazaya sebep olan tarafların kimler olduğu, kimlerin ne tür sorumluluklarının olduğu ve trafik kazasında yaralanan kişilerin ne tür haklarının olduğu ayrıntılı olarak incelenecektir. Yaralanan kimselerin, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve ilgili yönetmelikler ışığında tazminat haklarının neler olduğu ve bu hakları talep etmede nasıl bir usul izlemeleri gerektiği, hangi mahkemelerin yetkili ve görevli olduğu anlatılacaktır. Çalışmamızda son olarak yaralanan kişilerin maddi tazminat haklarının yalnızca dava yoluyla mı talep edilebileceği, dava dışında gidilebilecek bir yol olup olmadığı hakkında bilgi verilecektir.

1.2. Trafik Kazası Kavramı

1.2.1. Tanımı

Trafik kazası kavramının tanımını yapmadan önce trafik kavramını tanımlamamız gerekmektedir. Trafik; Karayolları Trafik Kanunu m.3 hükmü gereğince yayaların, hayvanların ve araçların kara yolu üzerindeki hal ve hareketleridir. Türk Dil Kurumu tarafından ise “ulaşım yollarının yayalar ve her türlü taşıt tarafından kullanılması, gidiş geliş, seyrüsefer” şeklinde adlandırılmaktadır¹.

Trafik kazası kavramı ise KTK m. 3 hükmü gereğince; “karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma ve zararlı sonuçlanmış olan olay” şeklinde tanımlanmıştır. Kaza tanımlarının çoğunda anlatılmak istenen önceden planlanmayan, beklenmeyen ve bilinmeyen bir zamanda ortaya çıkan, can ve mal kaybı ile sonuçlanan kötü olay olduğudur². Trafik kazası ölüm, yaralama ve maddi hasarlı olmak üzere üç şekilde meydana gelmektedir³. Trafik kazasının meydana gelmesi için tanımda belirtilen unsurların bir arada olması gerekmektedir. Aksi halde söz konusu kaza trafik kazası olarak değil, asayiş kazası olarak adlandırılacaktır⁴.

Bir kazanın trafik kazası olması için KTK m.3 hükmünde sayılan unsurların bir arada olmasının yanı sıra trafik kazalarının meydana gelmesi için belli başlı etkenlerin de olması gerekmektedir. Bu etkenler insan, yol, taşıt, çevre ve trafik uygulamalarıdır⁵. Bu etkenler genel olarak değerlendirildiğinde ise, meydana gelen kazaların büyük çoğunluğunun insan kaynaklı olduğu belirlenmiştir⁶.

1.2.2. Unsurları

Meydana gelen bir olayın trafik kazası olarak tanımlanabilmesi için belli başlı unsurların bir arada bulunması gerekmektedir. Şöyle ki;

“1) Bir veya birden fazla aracın karıştığı bir olay mevcut olmalıdır.

¹ <https://sozluk.gov.tr/> E.T:03/11/2019.

² Sungur, İ. ,Akdur, R. ve Piyal, B. (2014). “Türkiye’deki Trafik Kazalarının Analizi”. *Ankara Medical Journal*, 14(3):114.

³ Eygü, H. (2018). “Trafik Kazalarını Etkileyen Faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeli İle İncelenmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66):838.

⁴ Şen, Y.S. (2013). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı-“Türkiye ve Dünyada Trafik Kazası Nedenleri, Alınabilecek Önlemler ve İlgili İstatistikler.” İstanbul. 3. https://www.academia.edu/4439520/T%C3%BCrkiye_ve_D%C3%BCnyada_Trafik_Kazas%C4%B1_Nedenleri_Al%C4%B1nabilecek_%C3%96nlemler_ve_%C4%B0lgili_%C4%B0statistiklerE.T:11/04/2020. (Makale ödevi)

⁵ Yılmaz, İ. ,Erdoğan, S., Baybura, T., Güllü,M. ve Uysal,M. (2007). “Coğrafi Bilgi Sistemi Yardımıyla Trafik Kazalarının Analizi”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 7(2):145. ; Doğru, E. ve Aydın, F. (2018). “Coğrafi Bilgi Sistemleri Yardımıyla Trafik Kazalarının Analizi: Karabük Merkez İlçe Örneği”. *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*. 3-6 Ekim 2018, Ankara, 356.

⁶ Özen, E. , Genç, E. ve Kaya, Z. (2014) “Trafik Kazalarının Nedenlerine İlişkin Düşünceler ve Trafikte Farkındalık: Uşak İli Örneği”. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1):2.

- 2) Araç veya araçların kara yolu üzerinde olması gerekmektedir.
- 3) Araç veya araçlardan en az birinin hareket halinde olması gerekmektedir.
- 4) Olayın meydana gelmesinde kasıt olmaması gerekmektedir.
- 5) Olay sonucu kişiye veya mala zarar gelmiş olması gerekmektedir.
- 6) Kaza ile ölüm, yaralanma veya maddî hasar arasında illiyet bağının

bulunması gerekmektedir⁷.”

Karayolları Trafik Kanunu’nda trafik kazası tanımında karayolu üzerinde hareket halinde olan araçlardan bahsedilmiş ise de, istisnai hallerde hareket halinde olmayan araçlarla da meydana gelen olaylar trafik kazası sayılmaktadır⁸.

1.2.2.1. Bir veya birden fazla aracın karıştığı bir olay mevcut olmalı

Bir olayın trafik kazası sayılabilmesi için olayda en az bir aracın mevcut olması gerekmektedir. Taşıt-taşıtlı çarpışığında, taşıt-yaya, taşıtın hayvan veya sabit bir engele çarpması durumunda veyahut trafik zorunlulukları nedeni ile taşıtta meydana gelen ani veya beklenmeyen manevra değişiklikleri ile bir kaza meydana geldiğinde söz konusu olay trafik kazası sayılmaktadır⁹. Tüm bu sayılanlarda dikkat edilmesi gereken husus en az bir aracın varlığıdır. Tek aracın olması durumunda meydana gelen kazaya tek taraflı trafik kazası, bir başka sürücünün kullandığı araçla birlikte kazanın meydana gelmesi halinde ise çift taraflı trafik kazası adını alacaktır¹⁰. Tek taraflı trafik kazaları motorlu bir aracın insan, hayvan, sabit bir şeyle ya da araç olmayan başka bir şeyle çarpışması halinde meydana gelebilir. Bunun yanı sıra kazaya neden olan motorlu araca, başka bir trafik birimin yolda veya yol dışında karışmadığı halde de tek taraflı trafik kazası meydana gelebilmektedir. Örneğin, sürücünün uyuması sebebi ile uçurumdan yuvarlanması. Son olarak kazaya başka bir trafik birimi karışsa da, bir tek trafik birimi tek taraflı trafik kazası meydana getirebilir. Buna da örnek verecek olur isek, şoförün kaldırırma çıkıp yayaya çarpması halinde de tek taraflı trafik kazası meydana gelmektedir¹¹.

⁷ Murat, B. (2010). *Hukuki ve Cezai Sorumluluk Açısından Trafik Kazaları ve Trafik Kazalarının Tespitinde Yeni Bir Model Önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

⁸ Narter, 2017:11.

⁹ Narter, 2017:11.

¹⁰ <https://yardim.yolcu360.com/hc/tr/articles/115003707069-%C3%87ift-tarafli%C4%B1-kaza-durumunda-ne-yapmal%C4%B1y%C4%B1m-##targetText=%C3%87ift%20tarafli%C4%B1%20kaza%20durumunda%20iki,birlikte%20kar%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1z%20kazalar%C4%B1n%20genel%20ad%C4%B1d%C4%B1r>

E.T:04/11/2019.

¹¹ Gökcan ve Kaymaz, 2000:135.

1.2.2.2. Araç veya araçlar kara yolu üzerinde olmalı

Karayolları Trafik Kanunu m.2 hükmünde “Bu kanun karayollarında uygulanır.” denilmiştir. Bu ibareden hareketle öncelikli olarak karayolu kavramını tanımlamamız gerekmektedir. Karayolları Trafik Kanunu m.3 hükmüne göre trafik için, kamunun yararlanmasına açık olan arazi şeridi, köprüler ve alanlara karayolu denilmektedir. Burada önemli olan nokta kamunun yararlanmasına açık olmasıdır. Kamunun yararlanmasına açık olan orman, dağ, tarla, köy ve yayla yolları da karayolu sayılmaktadır¹². Bu sebeple, kamunun yararlanmasına açık olan dağ, tarla, köy ve benzeri yerlerde meydana gelen kazalar trafik kazası sayılacaktır.

Aynı kanunun m.3 hükmünün devamında kanun koyucu karayolu sınır çizgisini de tanımlamıştır. Karayolu sınır çizgisi : “Kamulaştırılmış, kamuya terk veya tahsis edilmiş karayolunda; mülkle olan sınır çizgisidir.” Diğer karayollarında; yarmaca, şevden sonra hendek varsa hendek dış kenarı, hendek yoksa şev üst kenarı, dolguda şev etek çizgisidir. Yaya yolu ayrılmış karayolunda ise yaya yolunun mülk ile birleştiği çizgidir. Bu hüküm gereğince, yol şeridi dışında kalmakla birlikte karayolu içinde kalan banket ve kaldırımlar da karayoluna dâhil olacaktır¹³.

Bir olayın trafik kazası sayılabilmesi için kazanın karayolunda meydana gelmesi gerekmektedir. Ancak, istisnai olarak karayolunda meydana gelmemesine karşın karayolu dışında meydana gelen kazalardan bazıları trafik kazası sayılabilmektedir. Söz konusu bu durum Karayolları Trafik Kanunu m.2 hükmünde düzenlenmiştir¹⁴.

Otobüs terminallerinde, motorlu araç servis ve tamirhanelerinde, bir kamu kurumunun araçlara ayrılan park yeri veya bahçesinde, motorlu araç nakli için kullanılan vapurlarda, karayolu ile tren yolunun kesiştiği hemzemin geçitlerde meydana gelen kazalar trafik kazası sayılmaktadır¹⁵. Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 2002/12730 E. 2002/13291 sayılı kararında, “...Hemzemin geçit karayolu ile tren yolunun kesiştiği bir geçit olarak, o kesimin veya o noktanın Devlet Demir Yoluna ait olduğu sonucunu doğurmayacağı gibi, o noktada meydana gelen eylemin karayolu dışında oluştuğu sonucunu da doğurmaz. Bu bakımdan hukuka aykırı

¹² <https://www.trafiktr.com/trafik-kazasi-ve-unsurlari-nelerdir/>, E.T:04/11/2019.

¹³ Narter, 2017:12.

¹⁴ KTK m.2 hükmü (1)Bu Kanun, trafikle ilgili kuralları, şartları, hak ve yükümlülükleri, bunların uygulanmasını ve denetlenmesini, ilgili kuruluşları ve bunların görev, yetki ve sorumluluk, çalışma usulleri ile diğer hükümleri kapsar.

Bu Kanun, karayollarında uygulanır. Ancak aksine bir hüküm yoksa;

a) Karayolu dışındaki alanlardan kamuya açık olanlar ile park, bahçe, park yeri, garaj, yolcu ve eşya terminali, servis ve akaryakıt istasyonlarında karayolu taşıt trafiği için faydalanılan yerler ile,

b) Erişme kontrollü karayolunda ve para ödenerek yararlanılan karayollarının kamuya açık kesimlerinde ve belirli bir karayolunun bağlantısını sağlayan deniz, göl ve akarsular üzerinde kamu hizmeti gören araçların, karayolu araçlarına ayrılan kısımlarında da, bu kanun hükümleri uygulanır.

¹⁵ Narter, 2017:12-13.

eylemin 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası kapsamında yer alan karayolu üzerinde meydana geldiği kabul edilmeli ve uyuşmazlığın çözüm yerinin aynı yasa gereğince Adli Yargıda sonuçlandırılması gerektiği sonucuna varılmalıdır...” diye ifade etmiştir¹⁶.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesi 2016/11142 E. 2019/4618 11/04/2019 tarihli kararında, “...KTK’nin uygulanması için kazanın mutlaka karayolunda meydana gelmesi gerektiğini, yerin karayolu ile bağlantısı olmasının yeterli olduğunu, davaya konu kaza yerinin köy yerleşkesine 500-600 m uzaklıkta zeytinlik alana girişe göre sağ uzak köşe tarla sınır kenar kısmında gerçekleştiği, kaza yerinin karayolu ile bağlantısının olması sebebi ile kazanın meydana geldiği yer karayolu sayılan yerlerdendir...” şeklinde karar vermiştir¹⁷.

Yargıtay bir başka kararında ise tarla sürülürken meydana gelen kazanın karayolunda sayılmayacağına karar vermiştir¹⁸. Yargıtay tarafından söz konusu kazanın trafik kazası sayılabilmesi için dikkat edilen unsur tarlanın karayolu ile bağlantısının olup olmadığı hususudur.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesi bir başka kararında, “...Ancak aksine bir hüküm yoksa; karayolu dışındaki alanlarda kamuya açık alanlarda bu kanun hükümleri uygulanır düzenlemesi karşısında davaya konu kaza her ne kadar karayolu üzerinde gerçekleşmemiş ise de taş ocağı şantiye sahası içinde taş kum taşımak için firmanın açtığı yolda ve motorlu aracın işletilmesi esnasında gerçekleşmiş olup kamuya açık bir alan olması nedeniyle, KTK kapsamında değerlendirilmesi ve davanın esası hakkında karar verilmesi gerekmektedir...” diye karar vermiştir¹⁹.

Kamunun yararlanmasına açık olmayan özel mülkiyete tabi bir arazinin içinden geçen yollarda meydana gelen kazalarda veyahut kamunun yararlanmasına açık olmayan ve sadece birtakım resmi araçların girip çıkmasına izin verilen yerlerde, özel garajlarda ise Karayolları Trafik Kanunu hükümleri değil Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulama alanı bulacaktır²⁰.

1.2.2.3. Araç veya araçlardan en az biri hareket halinde olmalı

Araçlardan birinin hareket halinde olması gereğini söylemeden önce hangi araçlar ile meydana gelen kazalarda Karayolları Trafik Kanunu’nun uygulanacağını açıklamamız gerekmektedir. Karayolları Trafik Kanunu m.103 hükmüne göre “Motorsuz taşıtlar ile motorlu bisiklet sürücülerinin hukuki sorumluluğu genel hükümlere tabidir.” denilmektedir.

¹⁶ <https://www.kararara.com/yargitay/4hd/yrgtyk8586.htm>, E.T:29/07/2020.

¹⁷ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2016/11142 E. 2019/4618 11/04/2019 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

¹⁸ Narter, 2017:13.

¹⁹ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2013/14118 E. 2015/3525 26/02/2015 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

²⁰ Narter, 2017:13.

Dolayısıyla, kazada mutlaka bir tane motorlu araç olmalı ve bu araç hareket halinde olmalıdır. Burada hangi araçların motorlu araç sayıldığı hususu da önem arz etmektedir. Karayolları Trafik Kanunu'na göre motorlu araç sayılabilmenin üç koşulu vardır. İlk koşul hareket unsurudur. İkinci unsur makine gücü ile hareket unsurudur. Aracın motorlu araç olması için ileri-geri hareket edebilmesi gerekmektedir. Örneğin, toprağa bağlı, yerinde sabit duran araçlar motorlu araç sayılmayacaktır²¹. Üçüncü unsur ise hareketin motor gücünden ileri gelmesidir. Bu sebeple, kendi kendine hareket eden otomobil, kamyonet, traktör, trolleybüs, çekici vb. motorlu araç sayılmaktadır. Fayton, bisiklet, çocuk arabaları ve benzeri de motorlu araç sayılmayacaktır²².

Araçların hareket halinde olması gereğinden önce işletilme kavramının üzerinde de durmak gerekmektedir. İşletilme; motorlu aracın, mekanik aksamının (ışık , ses donanımı ile motorunun) çalışması ve motor gücü ile hareket etmesine denilmektedir. Buna göre, park edilen ya da yolda durdurulan araçlar, esas itibariyle işletilme halinde değildir. Ancak bazı durumlarda, trafik akımı içinde geçici ve anlık duraksayan veya zorunlu olarak duran araçlar, o esnada hareket etmemelerine rağmen işletilme halinde sayılmaktadır. Örneğin, yolcu indirmek için duran otobüs işletilme halinde sayılmaktadır. Kanun hareket halinde olan araçlardan bahsetmiş ise de, zaman zaman hareket halinde olmayan araçlarla meydana gelen kazalar da trafik kazası içerisinde sayılmaktadır. Duran aracın kapısının açılmasıyla, yoldan geçen bir bisikletlinin düşmesi halinde araç hareket halinde değildir. Ancak, hareket halinde olmayan motorlu aracın sebep olduğu kazadan doğan zararın çektirilebilmesi için ya kendisinin veya eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselerin kusuru veya araçtaki bozukluğun, kazanın oluşumunda rol alması gerekmektedir²³. Bu şartların gerçekleşmesi halinde araç hareket halinde olmasa dahi meydana gelen kaza trafik kazası sayılacak ve KTK hükümleri uygulanacaktır.

1.2.2.4. Olayın meydana gelmesinde kasıt olmamalı

Trafik kazasının meydana gelmesinde sürücünün kastının olmaması gerekmektedir. Kast; kanundaki tanıma uyan hareketin bilerek ve istenerek yapılmasına denilmektedir. Kastın oluşması için kişi bilerek o eylemi gerçekleştirmiş olmalıdır. Failin bilmeden sebep olduğu davranışlarda kast meydana gelmeyecektir. Failin kastından söz edebilmek için suçun tüm unsurlarını bilmesi başka bir deyişle zihninde canlandırmış olması gerekmektedir. Failin suçun konusunu bilmesinin yanı sıra suçun neticesini de bilmiş olması gerekmektedir. Ancak,

²¹ Eren, F. (1987) . “Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Unsurları”. *AÜHFD*, 39(1):170.

²² Narter, 2017:14.

²³ <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/2012-2/20.pdf> ,E.T:06/11/2019.

kastın varlığı için sadece bilme unsuru yeterli değildir. Bilme unsurunun yanında isteme unsurunun da mevcut olması gerekmektedir. Yani, fail suçtan sonra doğacak neticeyi de istemelidir²⁴.

Trafik kazaları taksirle meydana gelmektedir. Burada ise taksir kavramını açıklamamız gerekmektedir. Taksir, failin suç tanımına uyan hukuka aykırı eyleme iradi bir hareketle neden olması, ancak sonucu öngörmemiş ve öngörse bile istememiş olmasıdır. Taksirin beş unsuru vardır. İlk unsurda, eylemin taksirle işlenebilen bir suç olması gerekmektedir. Taksirli sorumluluk istisnaidir. Bu sebeple, eylemin taksirle işlendiğinde de cezalandırılacağına kanunda açıkça yazması gerekmektedir²⁵. Taksirle yaralama 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m.89 hükmünde düzenlenmiştir²⁶. İkinci unsur hareketin iradi olmasıdır. Hareketin iradi olmadığı halde kişi, fiilden dolayı sorumlu tutulamamaktadır²⁷. Üçüncü unsur, eylemin sonucunun öngörülebilir olması, ancak istenmemesidir. Taksirli suçlarda iradi bir hareket bulunmadığı takdirde taksirden söz edilemeyeceği gibi öngörülemeyecek bir sonucun gerçekleşmesi halinde de fail sorumlu tutulamayacaktır. Yargıtay'a göre intihar etmek için bir aracın önüne atlayan şahıs, şoförün yaralanmasına sebep olduğu takdirde taksirle yaralamadan sorumlu olmayacaktır. Çünkü, kişinin amacı yaşamına son vermek olup, sürücünün yaralanabileceğini öngörmemiştir²⁸. Bir diğer unsur, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi gereğidir. Taksirli suç, failin dikkatsiz ve özensiz davranması sebebi ile meydana gelmektedir. Örneğin, genel cerrahın alkollü olarak ameliyata girip, hastanın safra kesesi yerine, apandisi alması halinde dikkat ve özen yükümlülüğünü ihlal ettiği kabul edilecektir²⁹. Son unsur ise nedensellik bağıdır. Taksirden söz edebilmek için failin hareketi

²⁴ Centel, N., Zafer, H. ve Çakmuk, O. (2014). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. Beta Yayınevi, İstanbul. ; Hafizoğulları, Z. ve Özen, M. (2014). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. U-S-A Yayınları, Ankara. ; Oğuzman, M.K. ve Öz, M.T. (2020). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.

²⁵ Ercan, İ. (2013). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. On iki Levha Yayınevi, İstanbul.

²⁶ TCK m.89 hükmü (1) Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Taksirle yaralama fiili, mağdurun; a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına, b) Vücudunda kemik kırılmasına, c) Konuşmasında sürekli zorluğa, d) Yüzünde sabit ize, e) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma, f) Gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğmasına, Neden olmuşsa, birinci fıkra göre belirlenen ceza, yarısı oranında artırılır.

(3) Taksirle yaralama fiili, mağdurun; a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine, b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine, c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına, d) Yüzünün sürekli değişikliğine, e) Gebe bir kadının çocuğunun düşmesine, Neden olmuşsa, birinci fıkra göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(4) Fiilin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması halinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolünür.

(5) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/5 md.) Taksirle yaralama suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır. Ancak, birinci fıkra kapsamına giren yaralama hariç, suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde şikâyet aranmaz.

²⁷ Gökcan ve Kaymaz, 2000:779.

²⁸ Ercan, (2013):115.

²⁹ Ercan, (2013):115.

ile ihlal edilen normda belirtilen tipik netice arasında sebep-sonuç ilişkisi bulunmalıdır. Başka bir deyişle bu davranış olmasaydı netice de olmazdı denilebiliyorsa illiyet bağı mevcuttur³⁰. Örneğin, işverenin işçisinin görevini yaparken kanunda öngörülen güvenlik önlemlerine uymaması sebebi ile işçinin merdivenden düşüp yaralanması halinde işverenin olay yerinde olmaması nedensellik bağını kesmemektedir. Burada, işverenin güvenlik önlemlerini almaması sebebi ile söz konusu kaza meydana gelmiştir³¹. İşveren önlemleri olsa idi kaza meydana gelmeyecekti denilebildiği için söz konusu kazada illiyet bağı mevcuttur. Tüm bu anlattıklarımız ışığında failin trafik kazasında sorumluluğunun doğması için taksirle hareket etmiş olması gerekmektedir.

1.2.2.5. Olay sonucu kişiye veya mala zarar gelmiş olmalı

Bir olayın trafik kazası sayılabilmesi için kaza sebebi ile bir kişiye zarar gelmiş olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra kişiye zarar gelmemekle birlikte mala zarar gelmesi durumunda da söz konusu olay trafik kazası sayılacaktır.

1.2.2.6. Kaza ile ölüm, yaralanma veya maddî hasar arasında illiyet bağı bulunmalı

Trafik kazasının son unsuru ise illiyet bağı olması gereğidir. Kazanın meydana getireceği sonuç ile sonucu ortaya çıkaran olguların arasında bağ olması gerekmektedir. Başka bir deyişle ölüm, yaralanma veyahut maddi hasarın sebebi kazanın meydana gelmesinden kaynaklanmalıdır.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2014/13996 E. 2015/6180 28/04/2015 tarihli kararında, "...Dosya içerisindeki ölüm belgesinde ölüm şekli trafik kazası olarak işaretlense de, ölüm nedeninin ilk önce kronik obstruktif akciğer hastalığı belirtilmiş olması ve murisin kazadan önce hastalığının bulunduğu anlaşılması üzerine, desteğin kazadan önceki ve kazadan sonraki tüm tedavi evrakları incelenerek ölüm nedeninin belirtilmesi ve ölüm ile trafik kazası arasındaki illiyet bağının olup olmadığının belirtilerek rapor aldırılıp sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir..." şeklinde karar vermiştir³².

1.2.3. Trafik Kazası İle İlgili Diğer Tanımlar

Karayolları Trafik Kanunu m. 3 hükmünde, trafik kazası ile ilgili diğer tanımlara yer verilmiştir. Aşağıda özellikle önemli olan bazı tanımlardan bahsedilmiştir.

³⁰ Keçeligil, H.T. (2015). *Türk Ceza Hukukunda Taksirin Esasları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

³¹ Tezcan,D., Erdem, M.R. ve Önok, M. (2013). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Seçkin Yayınevi, Ankara.

³² Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2014/13996 E. 2015/6180 28/04/2015 tarihli kararı, Karartek, E.T:02/01/2020.

“Trafik _____ : Yayaların, hayvanların ve araçların karayolları üzerindeki hal ve hareketleridir. Karayolu : Trafik için, kamunun yararlanmasına açık olan arazi şeridi, köprüler ve alanlardır.

Anayol _____ : Ana trafiğe açık olan ve bunu kesen karayolundaki trafiğin, bu yolu geçerken veya bu yola girerken, ilk geçiş hakkını vermesi gerektiği işaretlerle belirlenmiş karayoludur.

Tali yol _____ : Genel olarak üzerindeki trafik yoğunluğu bakımından, bağlandığı yoldan daha az önemde olan yoldur.

Araç _____ : Karayolunda kullanılabilen motorlu, motorsuz ve özel amaçlı taşıtlar ile iş makineleri ve lastik tekerlekli traktörlerin genel adıdır. Taşıt : Karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlardır. Bunlardan makine gücü ile yürütülenlere "motorlu taşıt" insan ve hayvan gücü ile yürütülenlere "motorsuz taşıt" denir.

Sürücü _____ : (Değişik 17/10/1996-4199/1 md.) Karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişidir. Şoför : (Ek: 17/10/1996-4199/1 md.) Karayolunda, ticari olarak tescil edilmiş bir motorlu taşıtı süren kişidir.

Araç sahibi _____ : Araç için adına yetkili idarece tescil belgesi verilmiş veya sahiplik veya satış belgesi düzenlenmiş kişidir.

İşleten _____ : Araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ariyet veya rehni gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişidir. Ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiili tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır.

Yolcu _____ : Aracı kullanan sürücü ile hizmetliler dışında araçta bulunan kişilerdir.

Trafik kazası _____ : Karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma ve zararlı sonuçlanmış olan olaydır.

Geçiş hakkı _____ : Yayaların ve araç kullananların diğer yaya ve araç kullananlara göre, yolu kullanmak sırasındaki öncelik hakkıdır³³.”

³³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2918.pdf> ,E.T:01/01/2020.

1.3. Taraflar

1.3.1. Zarar Görenler

1.3.1.1. Yolcu

Karayolları Trafik Kanunu m.3 hükmüne göre yolcu, aracı kullanan sürücü ile hizmetliler dışında araçta bulunan kişiler olarak tanımlanmıştır. Burada üzerinde durulması gereken araçlarda bulunan sürücülerin ve hizmetlilerin yolcu olarak kabul edilemeyeceği hususudur. Örneğin; otomobil, otobüs, kamyon, diğer kara nakil araçları ve benzerlerinin sevk ve idaresinde yolcu ve eşyalara ait hizmetlerde yolculuk süresince görevli şahıslar yolcu sayılmamaktadır³⁴.

Yolcuların araçta bulunmasına işleten, sürücü ya da bir yardımcı kişi izin verebileceği gibi, bir başka yolcu da izin verebilir. Sayılan kişilerden birisinin bilgisi dâhilinde araçta bulunan her kişi, izin verilmiş yolcu sayılmaktadır. Yolcuların ücret ödeyip ödememesi ise işletenin sorumluluğu bakımından önemli değildir. Ücret karşılığı yapılan taşımacılıkta, işleten, ücret ödemeyen yolcuların eylemlerinden de sorumlu olacaktır. Ancak, işletenin ya da temsilcisinin izni olmaksızın araçta bulunan kişiler üçüncü kişi sayılmaktadır. Bu halde işleten bu kişilerin eylemlerinden sorumlu olmayacaktır. Örneğin, bir aracın römorkuna gizlenerek seyahat eden üçüncü kişinin eyleminden işleten sorumlu olmamaktadır³⁵. Bunun yanı sıra kaykay ile arabaların arkasına asılan çocukların eyleminden de işleten sorumlu olmamaktadır.

1.3.1.2. Yaya

Araçlarda bulunmayan, karayolunda hareketli veya hareketsiz halde bulunan insanlara yaya denilmektedir³⁶. Yaya, trafik kazasının meydana gelmesinde kusurlu ise Türk Borçlar Kanunu m. 49/1 hükmü gereğince zararın giderilmesinde sorumlu olmaktadır³⁷. Ancak, Karayolları Trafik Kanunu'nda yayaların sorumluluğu ile ilgili özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Kazanın meydana gelmesinde yayanın kusuru varsa yayanın sorumluluğu Türk Borçlar Kanunu'na tabi olmaktadır³⁸. Örneğin, yayanın aniden yola atlaması ile aracın yayaya çarpmamak için park halindeki araca çarpması halinde yaya kusurlu davranışıyla

³⁴ <https://tanitma.ktb.gov.tr/TR-22884/yolcu-kimdir-kimler-yolcu-sayilmaz.html>, E.T:24/10/2019.

³⁵ Sivri, A. (2016). "Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu". *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2-2):614.

³⁶ https://www.trafikkurallari.net/yaya_nedir.php, E.T:24/10/2019.

³⁷ Günay, E. (2016). "Yargıtay Kararları Eşliğinde Trafik Kazalarında Sorumluluk Türleri ve Manevi Tazminat Davası". *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(115):64-70.

³⁸ TBK m. 49 (1) "Kusurlu ve hukuka aykırı bir ille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

TBK' ye göre sorumlu olmaktadır³⁹. Yayaların hangi kurallara uyması gerektiği ise Karayolları Trafik Kanunu'nun m.68 hükmünde belirtilmiştir⁴⁰.

1.3.2. Zarardan Sorumlu Kişiler

1.3.2.1. Sürücü

Sürücü; Karayolları Trafik Kanunu m.3 hükmünde; "Karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişi" olarak tanımlanmıştır. Diğer bir deyişle direksiyon başında olan kişidir. Sürücü kavramı ise yetkili sürücü ve yetkisiz sürücü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁴¹.

1.3.2.1.1. Yetkili Sürücü

İşleten açık veyahut zımni rıza ile birlikte aracın kullanılmasına izin veriyor ise aracı kullanan sürücü yetkili sürücüdür. Kişi işleten ve teşebbüs sahibi ise, yetkili sürücülerin eylemlerinden sorumludur⁴².

1.3.2.1.2. Yetkisiz Sürücü

İşleten aracın kullanılması için rıza vermiyorsa, aracı rızası haricinde elinden çıkmış ise o aracı kullanan kişiye yetkisiz sürücü denilmektedir⁴³. Bu sebeple, aracı çalan, gasbeden, belgeli veya belgesiz kullanan kişiler yetkisiz denilse de sürücü olarak kabul edilmektedirler.

³⁹ Gökcan ve Kaymaz, 2000:53.

⁴⁰ KTK m. 68 hükmü Yayaların uyacakları kurallar aşağıda belirtilmiştir.

a) Yayalar, aşağıda sayılan haller dışında, taşıt yolu bitişiğinde ve yakınında yaya yolu, banket veya alan varsa burada yürümek zorundadır.

1. Yönetmelikte belirtilen tedbirler alınmak şartı ile diğer yayalar için ciddi rahatsızlık verecek boyutta eşyaları iten veya taşıyan kişiler ile, taşıt yolunun en sağ şeridinden fazla kısmını işgal etmemek, gece ve gündüz görüşün az olduğu hallerde de imkan oranında tek sıra halinde yürümek şartı ile bir yetkili veya görevli yönetiminde düzenli şekilde yürüyen yaya kabileleri taşıt yolu üzerinde yürüyebilirler.

2. Yayaların yürümesine ayrılmış kısımların kullanılmasının mümkün olmaması veya bulunmaması hallerinde yayalar, bisiklet trafiğine engel olmamak şartı ile bisiklet yolunda bisiklet yolu yoksa taşıt yolu üzerinde, imkan oranında taşıt yolu kenarına yakın olmak şartı ile yürüyebilirler.

3. Her iki tarafında, yaya yolu ve banket bulunmayan veya kullanılır durumda olmayan iki yönlü trafiğin kullanıldığı karayollarında yaya kabileleri dışındaki yayalar, taşıt yolunun sol kenarını izlemek zorundadır.

b) Taşıt yolunun karşı tarafına geçmek isteyen yayaların taşıt yolunu, yaya ve okul geçidi ile kavşak giriş ve çıkışları dışında herhangi bir yerden geçmeleri yasaktır. Yayalar, bu yerlerden geçerken;

1. Yaya ve okul geçitlerinin bulunduğu yerlerde, geçitte yayalar için ışıklı işaret varsa bu işaretlere uymak,

2. Geçitte yayalar için ışıklı işaret yoksa ve geçit sadece taşıt trafiği ışıklı işareti veya yetkili kişi tarafından yönetiliyorsa geçecekleri doğrultu açıldıktan sonra taşıt yoluna girmek

, 3. (Mülga:18/10/2018-7148/23 md.) Zorundadırlar. Ancak, yüz metre kadar mesafede yaya geçidi veya kavşak bulunmayan yerlerde yayalar, taşıt trafiği için bir engel teşkil etmemek şartı ile ve yolu kontrol ederek kendi güvenliklerini sağladıktan sonra en kısa doğrultuda ve en kısa zamanda taşıt yolunu geçebilirler.

c) Yaya yollarında, geçitlerde veya zorunlu hallerde taşıt yolu üzerinde bulunan yayaların, trafiği engelleyecek veya tehlikeye düşürecek şekilde davranışlarda bulunmaları veya buraları saygısızca kullanmaları yasaktır. (Değişik: 21/5/1997-4262/4 md.) Bu madde hükümlerine uymayan yayalar 1 800 000 lira para cezası ile cezalandırılırlar.

⁴¹ Havutçu, A. ve Gökyayla, E. (1999). *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk*. Seçkin yayınevi, Ankara.

⁴² Narter, S. (2017). *Trafik Kazalarında Hukuki ve Cezai Sorumluluk*. Adalet Yayınevi, Ankara.

1.3.2.2. İşleten

İşleten; Karayolları Trafik Kanunu m. 3 hükmünde “Araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ariyet⁴⁴ veya rehni gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişidir.” Ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiili tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır, denilmektedir. İşleten gerçek işleten ve farazi işleten olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gerçek işleten kendi içerisinde; araç sahibi, motorlu aracı mülkiyeti muhafaza kaydı ile satın alan kişi ve motorlu aracın uzun süreli kiracısı, ariyet ve rehin alanı olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Farazi işleten ise motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunan, yarış düzenleyicileri, devlete ait araçlarla ve diğer kamu tüzel kişilerine ait araçlar, motorlu aracı çalan –gasbeden kişiler olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

1.3.2.2.1. Gerçek işletenler

1.3.2.2.1.1. Araç sahibi

İşleten dediğimiz zaman öncelikli olarak motorlu aracın sahibini anlamamız gerekmektedir. Karayolları Trafik Kanunu m. 3 hükmünde araç sahibi kavramının; araç için adına yetkili idarece tescil belgesi verilmiş veya sahiplik veyahut satış belgesi düzenlenmiş kişiye denildiği belirtilmiştir. Kanunda belirtilen tanıma göre trafik sicilinde o araç adına malik sıfatıyla kayıt açılan kişi, karine olarak araç sahibidir. Ancak, trafik sicilinde araç adına malik sıfatı ile kayıtlı olan kişi her durumda aracın gerçek sahibini yansıtmayabilir. Karayolları Trafik Kanunu m. 20 hükmüne göre noter satışıyla aracın mülkiyeti, araç üzerindeki zilyetliğin devri ile satın alana geçmektedir. Ancak, trafik siciline yansıtılması zorunlu bir koşul olmadığından dolayı araç üzerindeki zilyetliğin devredilmesiyle araç sahipliği sıfatı, aracı devralan kişiye geçmiş olur. Araç üzerindeki zilyetliğin devredilmesi ile birlikte, araç sahipliği sıfatına haiz olan devralan o andan itibaren işleten sıfatıyla sorumlu olacaktır⁴⁵.

1.3.2.2.1.2. Motorlu aracı mülkiyeti muhafaza kaydı ile satın alan kişi

Karayolları Trafik Kanunu m. 3 hükmünde, araç sahibi dışında mülkiyeti muhafaza kaydı ile satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görünen kişiye de işleten denildiği geçmektedir.

⁴³ Havutçu ve Gökyayla, 1999:49.

⁴⁴ 04.02.2011 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile birlikte ariyet kavramı kanundan çıkarılmıştır. Ancak, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda ariyet kavramı halen devam etmektedir.

⁴⁵ Ulubay, G. (2018). *Bedensel Zararların Tazmininde Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satış sözleşmesinde, satılan araç alıcıya teslim edilmektedir. Ancak, işbu sözleşmede araç teslim edilmesine rağmen aracın mülkiyeti satıcıda kalmaktadır. Türk Medeni Kanunu m.764 hükmü uyarınca “Mülkiyetin saklı tutulmasında ancak resmî şekilde yapılacak sözleşmenin devralanın yerleşim yeri noterliğinde özel siciline kaydedilmesiyle geçerli olur.” denilmektedir. Aynı şekilde Karayolları Trafik Kanunu m.20/1-d hükmü gereğince de “Mülkiyeti muhafaza kaydı ile satışlar resmi şekilde yapılır.” denilmektedir. TMK’ ye göre araç özel sicile kaydedilmektedir. Aracın trafik siciline kaydının yapılmaması sözleşmenin geçerliliğini etkilememektedir.

1.3.2.2.1.3. Motorlu aracın uzun süreli kiracısı, ariyet ve rehin alanı

Karayolları Trafik Kanunu m. 3 hükmünde aracın sadece uzun süreli kiralınması halinde kiralayanın işleten olarak kabul edilebileceği belirtilmiştir. İşbu madde, aracı kiralayan herkesi işleten olarak kabul etmemektedir. Bu sebeple aracın sadece kiralınması ile birlikte işleten sıfatı kazanılmayacaktır. Aracın uzun süreli kiralınması halinde aracı kiralayan kişi işleten sıfatına haiz olacaktır. Ancak, buradaki önemli husus aracın uzun veya kısa süreli sayılmasında hangi kıstasın ele alınacağıdır⁴⁶.

Karayolları Trafik Kanunu ve diğer kanunlarda uzun süreli kiracının herhangi bir tanımı yapılmamıştır. Araç kiralamalarında hangi sürenin kısa süreli olacağı, hangi sürenin uzun süreli olacağı hususu tartışma konusudur. Bir görüş, üç gün veya daha uzun süreli kira sözleşmelerinin uzun süreli kira sözleşmesi olduğunu belirtmektedir⁴⁷. Yargıtay ise diğer görüş olarak, uzun süre kavramını belirli gün ile sınırlamaksızın araç üzerinde fiili hakimiyet ve ekonomik yararlanma unsurlarının birlikte mevcut olması halinde kira sözleşmesi uzun süreli sayılmaktadır, demektedir⁴⁸. Bunun dışında Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2013/10570 E. 2014/10824 07/07/2014 tarihli kararında da aynı yönde karar vermiştir. Bu halde de Yargıtay, uzun süre kavramını belli gün sayısı ile sınırlamamıştır. Yargıtay’a göre araç üzerinde fiili

⁴⁶ Kılıçoğlu, A. (1984).“2918 Sayılı Yasaya Göre Araç İşletenin Sorumluluğu” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 12(2-3):9-10.

⁴⁷ Sivri, 2016:600-601.

⁴⁸ Yargıtay 17.HD 2016/4003 E. 2019/60 14/01/2019 tarihli kararı, “Gerek doktrinde, gerekse Yargıtay’ın uygulamalarında, kiracının işleten sıfatının belirlenmesinde, kira sözleşmesinin uzun süreli olması, araç üzerinde fiili hakimiyet ve ekonomik yararlanma unsurlarının birlikte bulunması gerekmektedir..... Mahkemece, aracın teslim edilip edilmediği, araç üzerinde fiili hakimiyet ve ekonomik yararlanma olup olmadığı, kaza tarihinde kazaya karışan aracın kiralayanların fiili tasarrufunda bulunup bulunmadığı, kira sözleşmesinin ve kira bedelinin Maliye ve Vergi Dairelerine bildirilip bildirilmediği, kira bedellerinin ödenip ödenmediği, gerektiğinde davalı malik, kiraya veren ve kiracının varsa ticari defter ve vergi kayıtları üzerinde bilirkişi marifetiyle inceleme yaptırılmak suretiyle kira sözleşmesinin belirtilen bu deliller ile fatura ve cari hesap hareketleri gibi yan delillerle desteklenip desteklenmediği, davalılar ... ve ...’nın işletenlik sıfatının devam edip etmediği hususları araştırılıp tartışılarak duraksamaya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi ve varılacak uygun sonucuna göre karar verilmesi gerekirken; yeterli araştırma yapılmadan eksik araştırma ile karar verilerek davalılar ... ve ...’nın zarardan sorumlu tutulması doğru görülmemiştir.” Sinerji Hukuk Yazılımları E.T:02/01/2020.

hâkimiyet ve yararlanma unsurlarının birlikte bulunması halinde kira sözleşmesi uzun süreli kabul edilecek ve bu durumda da kiralayan işleyen sayılacaktır.

Yargıtay başka bir kararında ise, "...Motorlu aracın, Finansal Kiralama yolu ile kiracının zilyetliğinde bulunduğu esnada kiracı araçta zarara sebebiyet vermişse aracın işleteni sayılacağını ancak bunun için aracın 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na uygun olarak kiraya verildiğinin ve buna ilişkin kira sözleşmesinin akdedilmesinden sonra da aracın kiracıya teslim edilmiş bulunduğu, kiracının zilyetliğinde iken zarara sebebiyet verilmiş olduğunun kanıtlanması gerekir..." şeklinde karar vermiştir⁴⁹.

Aracın ariyet verilmesi ise aracın ödünç olarak verilmesidir⁵⁰. Aracın kiraya verilmesinin, ariyet verilmesinden farkı ariyet verilmesinin ücretsiz olarak yapılmasıdır. Burada aracın sahibi rızası ile birlikte aracını bir başkasına vermektedir. Ancak aracın ödünç olarak verilmesi halinde aracı ödünç alan herkes işleyen olmamaktadır. Burada da kiralama olduğu gibi, aracın uzun süre boyunca ödünç alanda bulunması gerekmektedir. Uzun süre kavramında da aracın kiralamasında olduğu gibi üç gün veya daha uzun süre kabul edilebilir⁵¹. Bunun haricinde aracın ariyet verilmesinde de Yargıtay'ın, araç üzerinde fiili hâkimiyet ve ekonomik yararlanma unsurlarının birlikte bulunması gerekmektedir, görüşünü kabul edebiliriz. Araç sahibinin, aracı uzun süreliğine yakın çevresine ariyet olarak verdiği halde ise araç sahibinin iddiası tereddüt uyandırmalıdır. Çünkü araç sahibi tazminat yükümlülüğünden kurtulmak için yakınlarına aracı ödünç olarak verdiği iddiasında bulunabilir⁵².

Aracın rehin olarak verilmesi halinde de rehin alan kişi gerçek işleyen sıfatı ile sorumlu olmaktadır. Araç rehin alındığında araç malikinin araç üzerindeki fiili hâkimiyeti sona ermektedir. Ancak, rehnin muvazaalı olarak yapıldığının ispatlanması halinde rehin alan işleyen olarak sayılmayacaktır⁵³.

1.3.2.2.2. Farazi işletenler

Karayolları Trafik Kanunu, gerçek işleyen olmadıkları halde bazı kişi ve kuruluşları işleyen gibi saymaktadır. Karayolları Trafik Kanunu'nun m.104, m.105 ve m.107 hükümlerinde işbu durum düzenlenmiştir. Farazi işletenler; motorlu araçlarla ilgili meslek

⁴⁹ Narter, 2017:19.

⁵⁰ Ateş, H. (2011). "Karayolları Trafik Kanunu Uyarınca Gerçek İşleten Kavramı". *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(57):61-62.

⁵¹ Kılıçoğlu, 1984:10.

⁵² Ateş, 2011:62.

⁵³ Havutçu ve Gökyayla, 1999:46.

faaliyetinde bulunanlar, yarış düzenleyicileri, devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ile motorlu aracı çalan ve gasbeden kişiler olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

1.3.2.2.1. Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunanlar

Karayolları Trafik Kanunu m.104 hükmüne göre motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunan teşebbüslerin sahibi, gözetim, onarım, bakım, alım - satım, araçta değişiklik yapılması amacı ile veya benzeri bir amaçla kendisine bırakılan bir motorlu aracın sebep olduğu zararlardan dolayı; işleten gibi sorumlu tutulur. Aracını, meslek sahiplerinin işyerlerine bırakan araç sahipleri ya da işletenler işleten sıfatını kaybetmemektedir⁵⁴. Ancak, farazi işletenin zilyetliği devam ettiği sürece aracın gerçek işleteni ve araç için zorunlu mali sorumluluk sigortası yapan sigortacısı bu zararlardan sorumlu olmamaktadır⁵⁵. Örneğin, aracın sahibi, aracını satmak için galeriye bıraktığında, tamirci tarafından deneme için kullanılır iken tamirci üçüncü bir kişiye zarar vermiş ise aracın sahibi bu zarardan sorumlu olmayacaktır. Sorumluluk farazi işleten olan tamirci üzerinde olacaktır⁵⁶.

Motorlu araçlar ile ilgili mesleki faaliyet kapsamına oto tamirhaneleri, garajlar, park yeri işletenler, kaportacı, boyacı gibi işletmeler ile motorlu araç taşımacılığı yapan teşebbüsler girmektedir ve sayılan kişiler bu hüküm kapsamında değerlendirilmelidir⁵⁷.

Farazi işletenin sorumluluğu araç üzerindeki zilyetliğin kendisine geçmesi ile başlamaktadır. Sorumluluk, zilyetliğin araç sahibine veya yetkili temsilcisine geçmesine kadar devam etmektedir⁵⁸.

Aracın onarımı, bakımı için meslek sahibine bırakıldığında aracın meslek sahibinin fiili hâkimiyetine girmesi gerektiği hususu önem taşımaktadır. Hangi durumlarda araç, meslek sahibinin eylemli hâkimiyetinde sayılacaktır. Yargıtay 4. HD 1988/7742 E. 1989/1055 09/02/1989 tarihli kararında, "...Davacının oğlu aracı akücüye bıraktığı, aynı gün tamir işlemi yapıldığı ve davacının oğlu da orada iken tamircinin çırağı tarafından kontrol ve deneme için trafiğe çıkıldığı esnada kazanın meydana geldiği, bu sebeple araç üzerindeki eylemli hakimiyetin farazi işletene geçtiğinin kabulünün mümkün olmadığı, aracın tamir ve kontrol işinin kısa sürede yapılabileceğini bu sebeple kazaya neden olan motorlu aracın sahibi farazi işleteni değil, gerçek işleteni sorumlu tutması doğru olmuştur..." şeklinde karar vermiştir⁵⁹.

⁵⁴Gökcan, H. ve Kaymaz, S. (2000). *Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu Davaları ve Trafik Suçları*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

⁵⁵ <https://sezginkeles.av.tr/ arac-isletenin-sorumlulugu-yargitay-hukuk-genel-kurulu-karari/>, E.T:31/10/2019.

⁵⁶ Sivri, 2016:604-605.

⁵⁷ Ulubay, 2018:55.

⁵⁸ Kılıçoğlu, 1984:12.

⁵⁹ Yargıtay 4. HD 1988/7742 E. 1989/1055 09/02/1989 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

Bu halde, araç tamir için bırakıldığında tamir kısa süreliyse ve aracın sahibi tamircinin yanında ise meydana gelen olası bir zararda aracın sahibinin sorumluluğu devam edecektir.

Yargıtay bir başka kararında ise; ... davalı... ve ...in aracı kazanın tamir işi ile uğraşan işyerinin nam ve hesabına hareket eden ve teslim ile araç üzerindeki eylemsel egemenliği çalıştığı işyeri adına üstlenen davalı ... yönetiminde iken meydana geldiğini bu sebeple bu kişinin işleten gibi sorumlu olduğunu, davalı... ve ‘...in araç üzerinde fiili hakimiyetinin kalmaması sebebi ile gerçek işletenlerin sorumlu olmadığına ilişkin karar vermiştir⁶⁰.

1.3.2.2.2. Yarış düzenleyicileri

Karayolları Trafik Kanunu m.105 hükmüne göre, “Yarış düzenleyicileri, yarışa katılanların veya onlara eşlik edenlerin araçları ile gösteride kullanılan diğer araçların sebep olacakları zararlardan dolayı motorlu araç işleteninin sorumluluğuna ilişkin hükümler uyarınca sorumludurlar.”. Bu madde gereğince yarış düzenleyicileri farazi işleten olarak sorumlu olmaktadır. Aynı maddenin 2.fikrasına göre “Yarışçıların veya onlarla birlikte araçta bulunanların uğrayacakları zararla, gösteride kullanılan araçların uğradıkları zararlardan dolayı sorumluluk genel hükümlere tabidir.” Üçüncü kişilerin uğradıkları zararlar söz konusu olduğu zaman yarış düzenleyicisi, aracın işleteni gibi kusursuz sorumlu olmaktadır ancak yarışçıların ve yarışçılarla birlikte araçta bulunanların uğradıkları zararlar söz konusu olduğu durumda yarış düzenleyicisinin sorumluluğu, TBK’ ye dayanan kusur sorumluluğu olacaktır⁶¹.

Kanun koyucu Karayolları Trafik Kanunu m.105/3 hükmünde “Yarış düzenleyicilerinin, yarışa katılanların ve yardımcı kişilerin yarış esnasında üçüncü kişilere karşı olan sorumluluklarını karşılamak üzere bir sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur. Bu gibi yarışlara izin vermeye yetkili olan makamın talebi üzerine Ticaret Bakanlığı durum ve şartlara göre en az sigorta tutarlarını belirlemekle görevlidir. Motorlu araçlar için yapılacak sigortalarda en az sigorta tutarları zorunlu mali sorumluluk sigortasındaki tutarlardan az olamaz.” demektedir. Yarış düzenleme için yetkili makamdaki izin alınmamış ise meydana gelebilecek olan zararları motorlu aracın sigortacısı karşılamaktadır. Ancak, zararı karşılayan sigorta şirketi yarış için özel bir sigorta yapılmamış olduğunu bilen veya bilmesi gereken

⁶⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2018/78 E. 2018/1957 18/12/2018 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

⁶¹ Ulubay, 2018:56.

işletene rücu edebilmektedir⁶². Eğer aracın sigortası yoksa meydana gelen bedensel zararlar nedeniyle Güvence Hesabına başvurabilecektir⁶³.

Karayolları Trafik Kanunu'nun m.105 hükmü, KTK' nin m.104 hükmünden farklı olarak, yarış düzenleyicilerinin farazi işleten olarak sorumlu tutulduğu hallerde gerçek işletenin sorumlu tutulmayacağını öngörmemiştir. Kanun koyucu bu madde hükmünde bilinçli bir boşluk bırakmıştır. Bu halde araçların yarış anında verdikleri zararlardan dolayı gerçek işletenin de farazi işletenle birlikte sorumlu olacağına hükmedilmelidir⁶⁴. Bunun haricinde doktrindeki bazı görüşlere göre yarış sponsoru olan firmalar da müştereken ve müteselsilen sorumludur⁶⁵.

1.3.2.2.3. Devlete ait araçlarla ve diğer kamu tüzel kişilerine ait araçlar

Motorlu aracın devlete veyahut kamu tüzel kişisine ait olması durumunda devlet veya ilgili kamu tüzel kişisi farazi işleten olarak sorumlu olmaktadır⁶⁶. Karayolları Trafik Kanunu m.106 hükmü “Genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktisadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir.

1.3.2.2.4. Motorlu aracı çalan ve gasbeden kişiler

Karayolları Trafik Kanunu m.107 hükmü gereğince “Bir motorlu aracı çalan veya gasbeden kimse işleten gibi sorumlu tutulur. Aracın çalınmış veya gasbedilmiş olduğunu bilen veya gereken özen gösterildiği takdirde öğrenebilecek durumda olan aracın sürücüsü de onunla birlikte müteselsilen sorumludur. İşleten, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin, aracın çalınmasında veya gasbedilmesinde kusurlu olmadığını ispat ederse, sorumlu tutulamaz. İşleten, sorumlu olduğu durumlarda diğer sorumlulara rücu edebilir. Aracın çalındığını veya gasbedildiğini bilerek binen yolculara karşı sorumluluk, genel hükümlere tabidir.” denilmektedir. İşbu madde gereğince motorlu araç sahibinin, yalnızca aracının çalındığını ispatlaması yetmemektedir. Bunun yanı sıra araç sahibinin aracının çalınmaması veya gasbedilmemesi için her türlü özeni gösterdiğini de ispatlaması gerekmektedir⁶⁷. Aksi halde motorlu aracın sahibi de araç sürücüsü ile birlikte sorumlu

⁶² Berk, E. (2016). *Karayolları Trafik Kanunu'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

⁶³ Sivri, 2016:606-607.

⁶⁴ Ulubay, 2018:57.

⁶⁵ <http://web2.e-baro.web.tr/uploads/41/Av.%20Emre%20EREN.pdf>, E.T:31/10/2019.

⁶⁶ Gökcan ve Kaymaz, 2000:122.

⁶⁷ Ulubay, 2018:58.

olacaktır. Bu maddede aracın, sahibinin rızası dışında kullanılması durumu düzenlenmiştir. Araç işleten tarafından, sürücüye veya aileden birilerine ya da yardımcı kişiler olarak nitelendirilen kişilere verilmesi halinde, bu kişilerin aracı asıl amacı dışında kullanmaları durumunda, ilke olarak çalma veya gasptan bahsedilemez. Örneğin; sürücü, işini tamamladıktan sonra, işletenin izni olmadan, sadece kendi işi için kullanır iken bir kaza gerçekleşmiş ise, bu durumda işleten sorumlu olacaktır. Bunun sebebi ise başlangıçta araç sahibinin rızası dahilinde aracı teslim etmesidir⁶⁸.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesi 2014/12705 E. 2014/12432 23/09/2014 tarihli kararında, “...İşletenin aracın çalınması veya gasbedilmesinde kusurlu olmadığını ispat etmesi halinde sorumlu tutulamayacağını, olayda davalı A.R’nin babası O.D’nin tuvalette olduğu esnada A.R’nin aracı çalması üzerine davalı A.R ile davalının babası O.D hakkında ceza davası açıldığı ve davalının babası O.D’nin haberi olmaması nedeni ile beraatine ve A.R’nin suçlu olduğuna karar verildiği, aracın maliki M.T ile davalının babası O.D’nin kusurlu olmadığından bahisle aracın maliki M.T yönünden tazminat davasının reddi gerekir...” diye ifade etmiştir⁶⁹.

1.3.2.3. İşletenin Bağlı Olduğu Teşebbüs Sahibi Kavramı

Karayolları Trafik Kanunu’nda yapılan 1996 yılındaki değişiklik ile birlikte işletenin yanı sıra işletenin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin de sorumluluğu düzenlenmiştir⁷⁰. Bu düzenleme ile birlikte işletenin bağlı olduğu teşebbüs sahibi de işleten gibi kusursuz sorumlu tutulmuştur. Bu husus Karayolları Trafik Kanunu m.85 hükmünde düzenlenmiştir. KTK’nin m.85 hükmünün 1.fikrası gereğince bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olmaktadır. Bu hüküm gereğince teşebbüs sahibi işleten değildir, ancak işleten ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu kimsedir⁷¹. Burada önemli olan husus, teşebbüs sahibinin sorumlu tutulabilmesi için aracın firmaya bağlı olması şartıdır⁷². Ancak, işletenin bağlı olduğu teşebbüs sahibi sayılmak için işletenin hizmet sözleşmesi ile bu kişiye bağlı olması şartı aranmamaktadır. İşletenin kira, hatır taşımacılığı ve benzeri hallerde de bir

⁶⁸ Sivri, 2016:607-608-609.

⁶⁹ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2014/12705 E. 2014/12432 23/09/2014 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

⁷⁰ Berk, 2016:43.

⁷¹ Sivri, 2016:609-610-611.

⁷² Berk, 2016:43.

teşebbüs için aracını tahsis etmesi yeterli sayılmaktadır. Maddede belirtilen bağıllık ifadesi tabi olmak anlamında olmayıp, ilişki içinde bulunmak anlamındadır⁷³.

Teşebbüs sahibinin sorumlu tutulabilmesi için, aracın bir ticaret unvanı veya işletme adı altında veya bu işletme tarafından kesilen bilet ile işletilmesi halinin olayda mevcut olması gerekmektedir. Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 2012/5055 E. 2012/7352 08/05/2012 tarihli kararında, "...Dava, yolcu taşıma sözleşmesine dayalı maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Davalı A... Metro Turizm Ltd. Şti. vekili 20.3.2008 havale tarihli dilekçesinde müvekkilinin C... Metro Petrol Ürünleri Ltd. Şti.'ne ait otobüs için bilet sattığını beyan etmiştir. Davalı şirket, yolcuya bilet satmak suretiyle taşıyıcı olarak T.T.K.' nin 806 vd. maddeleri uyarınca sorumlu olduğu gibi, Karayolları Trafik Kanunu'nun değişik 85/1. madde ve fıkrası uyarınca da bilet satıcısı firmanın işletenle birlikte doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulması gerekmektedir. Bu itibarla mahkemece davaya konu olay sebebiyle davalı A... Metro Turizm Ltd. Şti'nin de davacıya karşı sorumlu olacağı düşünülmeyen, yazılı gerekçeyle adı geçen davalı hakkındaki davanın reddedilmesi doğru görülmemiştir..." şeklinde karar vermiştir⁷⁴. Yargıtay'a konu olayda, teşebbüs sahibi firma tarafından bilet kesilmesi sonrasında söz konusu zarar meydana gelmiştir. Bu sebeple motorlu aracın işleteni ile birlikte bağlı olduğu teşebbüsün sahibi de doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olmuştur.

1.4. Mevzuat

1.4.1. Türk Medeni Kanunu

Trafik kazalarından doğan zararlar nedeniyle sorumluluk hükümleri kural olarak Karayolları Trafik Kanunu'nda yer almakta ve niteliği itibariyle kusursuz sorumluluk teşkil etmektedir. KTK, bazı olaylar bakımından genel hükümlere atıf yapmakta ve sorumluluğun genel hükümlere tabi tutulduğunu belirtmektedir. Aynı kanunda ayrıca düzenlenmeyen sorumluluklar mevcuttur. Bunlar; yayaların sorumluluğu, yapımcının sorumluluğu, aile başkanının sorumluluğu, temyiz gücü olmayanın sorumluluğu, adam çalıştıranın sorumluluğu ve hayvan bulunduranın sorumluluğudur⁷⁵.

Türk Medeni Kanunu'nda çalışmamız ile ilgili mevcut olan düzenleme aile başkanının sorumluluğudur. Öncelikle aile başkanının kim olduğunu açıklamamız gerekmektedir. Aile başkanı, ortak bir ev içerisinde gözetime muhtaç kişiler ile yaşayan kişiye denilmektedir⁷⁶.

⁷³ Gökcan ve Kaymaz, 2000:123.

⁷⁴ Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 2012/5055 E. 2012/7352 08/05/2012 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

⁷⁵ Gökcan ve Kaymaz, 2000:53.

⁷⁶ Gökcan ve Kaymaz, 2000:60.

Ortak ev idaresi altında yaşayan kimselerin aile bireyleri olma zorunluluğu yoktur. Aile başkanlığı ilişkisinin oluşabilmesi için ev halkından olan kişilerin sadece bir arada yaşamaları yeterli değildir. Ayrıca, aile üyesi olan kişilerin birlikte masraf yapmaları ve karşılıklı kişisel ilişkilerinin mevcut olması gerekmektedir. Örneğin, evin diğer odasında kalan işçi de aile birliğinin üyesi sayılmaktadır. Ancak, aile başkanının evdeki yaşayan herkesten sorumluluğu yoktur⁷⁷. Aile Başkanının sorumluluğu Türk Medeni Kanunu m.369 hükmünde düzenlenmiştir⁷⁸. Aile başkanının, ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı olan kişilerin haksız fiillerinden dolayı sorumluluğu söz konusudur. Aile başkanının sorumluluğu ise kurtuluş kanıtı getirilebilen olağan sebep sorumluluğudur. Örneğin; trafik kazalarında özellikle küçüklerin (18 yaşını doldurmayan veya evlenmekle reşit olmayan) karayolunda davranışları veya izinsiz araç kullanarak neden oldukları trafik kazası neticesinde aile başkanı sorumlu olacaktır.

Aile başkanının kendi sıfatının yanı sıra adam çalıştıran, araç işleteni de olması mümkündür. Bu durumda sorumluluklar yarışacaktır. Zarar gören ise ilgili diğer hükme dayandırmanın haricinde TMK m.369 hükmüne dayandırabilecektir. Örneğin, X kişisi aracın anahtarını üzerinde bırakıp markete girdiğinde araçta bulunan küçük, arabayı çalıştırıp Y kişinin aracına çarptığında, işleten tedbirsizliği nedeni ile, aile başkanı da TMK m.369 hükmü gereğince sorumlu olacaktır. Zarar gören ise her iki sorumluyu müteselsilen dava edebileceği gibi, sadece birisinden de zararını isteyebilecektir⁷⁹.

Ev halkından olan küçüğün reşit olması halinde (18 yaşını doldurması veya evlenme yolu ile rüşt olması) aile başkanının sorumluluğu kalmayacaktır. Asıl önemli husus aile başkanının sorumluluğunun hangi hallerde olacağıdır. Aile başkanının sorumluluğunun var olması için aile başkanlığı ilişkisinin zarar verici olayın olduğu anda mevcut olması gerekmektedir. Örneğin, trafik kazası olduğu andan hemen önce sona ermiş olan ya da kazadan hemen sonra kurulmuş olan ilişki sorumluluk için yetersizdir⁸⁰. Aile başkanlığı ilişkisinin mevcut olması için sosyal unsur ve bağımlılık unsuru olması gerekmektedir⁸¹. Başka bir deyişle aile başkanının çocuk üzerinde denetim, gözetim ilişkisinin mevcut olması

⁷⁷ Rodoslu Koçana, E. (2014). “Ev Başkanının Sorumluluğu”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(4):883.

⁷⁸ TMK m. 369 hükmü (1) Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan, alışılmış şekilde durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle onu gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur.

(2)Ev başkanı, ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanların kendilerini ya da başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

(3)Zorunluluk hâlinde gerekli önlemlerin alınmasını yetkili makamdan ister.

⁷⁹ Gökcan ve Kaymaz, 2000:60.

⁸⁰ Gökcan ve Kaymaz, 2000:60.

⁸¹ Kıcalıoğlu, M. (1975). “Ev Başkanının Sorumluluğu”. *Yargıtay Dergisi*, 31(3):257.

gerekmektedir. Buradaki sosyal unsur: ortak bir ev yönetimi içerisinde, aile halinde birlikte yaşamalarıdır. Bağımlılık unsuru ise: aynı evde birlikte yaşayan kişiler arasında astlık-üstlük ilişkisi olması demektir⁸².

Aile başkanının sorumlu olması için bir zarar doğmalıdır. Aile başkanı kurtuluş kanıtı getirememiş olmalıdır. Başka bir deyişle aile başkanı olayın gerektirdiği dikkat ve özeni göstermesine karşın söz konusu olay meydana geliyor ise aile başkanı sorumluluktan kurtulabilecektir. Aile başkanının sorumluluktan kurtulabileceği bir diğer seçenek ise kendisinin özen göstermesi ile birlikte meydana gelen zarar arasında uygun illiyet bağı olmadığını ispatlamak olacaktır⁸³.

Aile başkanının sorumluluğundan başka haksız fiile neden olan çocuğun sorumluluğunun olup olmadığı hususu da önem taşımaktadır. Türk Medeni Kanunu m.16/2 hükmü gereğince ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar⁸⁴. Ayırt etme gücüne sahip çocuklar davalı ve davacı olarak gösterilebilirler. Ancak, çocukların davalı veya davacı olarak gösterilmesi halinde onları kanuni mümessilleri temsil etmektedir⁸⁵. Bunun sebebi ayırt etme gücüne sahip ancak ergin olmayan sınırlı ehliyetsizlerin küçüklük nedeniyle velayet altında bulunmalarıdır. Sınırlı ehliyetsizlerin yasal temsilcileri velileri veya vasileridir⁸⁶. Yargıtay 3.Hukuk Dairesi'nin 2014/454 E. 2014/7009 07/05/2014 tarihli kararında, "...Fiil ehliyetine sahip bulunmayan küçükler tarafından haksız fiilin işlenmesi durumunda sorumluluk iki çeşittir. Küçük, BK.nun 41.maddesi uyarınca haksız fiilin faili olarak, anne ve babası ise TMK' nin 369.maddesi uyarınca ev başkanı olarak zarar görene karşı sorumludurlar. Her iki sorumluluk da birbirinden farklı hukuki nedenlere dayalı olup, zarar gören küçüğe ve ev başkanına karşı birlikte veya ayrı ayrı davalar açabilir. Aynı zarardan her ikisi de kendi malvarlıkları ile ayrı ayrı sorumlu olurlar..." şeklinde ifade etmiştir⁸⁷. Dolayısıyla haksız fiile neden olanın çocuk olması durumunda çocuğun haksız fiil sorumluluğuna ve çocuğun anne ve babasının aile başkanı sorumluluğuna gidilebilecektir.

⁸² Gökcan ve Kaymaz, 2000:61.

⁸³ Bellican, C. (2010). "Küçüğün (Çocuğun) Kusur, Büyüğün (Ev Başkanının) Kusursuz Sorumluluğu". *Fasikül Hukuk Dergisi*, 2(5):36.

⁸⁴ KTK m.16 hükmü Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar.

⁸⁵ Yılmaz, E. (2009). "Çocuk Hakları Açısından Çocuğun Davada Temsili ve İradesinin Önemi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(Özel Sayı):827.

⁸⁶ Zevkliler, A., Ertaş, Ş., Havutçu, A. ve Gürpınar, D. (2012). *Medeni Hukuk Temel Bilgiler*. Turhan Kitabevi, Ankara.

⁸⁷ Yargıtay 3.Hukuk Dairesi'nin 2014/454 E. 2014/7009 07/05/2014 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:16/04/2020.

1.4.2. Türk Borçlar Kanunu

Çalışmamızda trafik kazalarında bedensel zararlar nedeniyle oluşan maddi tazminat davası konusu ele alınmaktadır. Trafik kazası nedeniyle tazminat davasının hukuki dayanağı, trafik kazasının bir haksız fiil sorumluluğu doğurmasıdır⁸⁸. Haksız fiil nedeniyle veya kusursuz sorumluluk hâllerinde bir zarar meydana gelmesi durumunda tazminat ödeme yükümlülüğü doğabilmektedir. Çalışmamız ile ilgili olan haksız fiil kavramı Türk Borçlar Kanunu m.49 hükmü ve devamında düzenlenmiştir. Öncelikle haksız fiil kavramını ele almamız gerekmektedir. Haksız fiil kavramındaki “haksız” ibaresi hukuka aykırılığı ifade etmektedir. Haksız fiil, kişilik hakkı, fikri hak gibi hakların ihlalden oluşmaktadır⁸⁹. Haksız fiil ise hukuka aykırı fiil demektir⁹⁰. Bir eylemin haksız fiil sayılabilmesi için “ hukuka aykırı fiil, zarar, kusur, illiyet bağı” unsurlarının bir arada bulunması gerekmektedir⁹¹. Haksız fiil sorumluluğunun ilk şartı fiilin hukuka aykırı olmasıdır. Haksız fiil, genellikle bir kimseyi yaralama ve bir mala zarar verme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, trafik kazalarında kişilerde bedensel zarar meydana gelmektedir. Bu halde yaralama eylemi ile birlikte haksız fiil meydana gelmektedir. Borçlar Kanunu m.49 hükmüne göre “Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.” denilmektedir. İşbu madde gereğince haksız fiilin oluşması için hukuka aykırı bir fiil ile bir zarara sebebiyet verilmiş olması gerekmektedir. Haksız fiillerdeki zarar kavramı ise, malvarlığının mevcut durumuyla, hukuka aykırı fiil olmasaydı arz edeceği durum arasındaki farkı ifade etmektedir⁹². Örneğin, trafik kazalarında meydana gelen bedensel zararlar ile yaralanan kişinin tedavi için yaptığı masraflar sebebiyle kişinin malvarlığında bir azalma meydana gelmektedir. Bunun haricinde yaralanmasından kaynaklı geçici bir süre çalışmaması durumunda kazanç kaybından doğan malvarlığında azalma meydana gelmektedir. Haksız fiil sorumluluğunun bir diğer unsuru ise kusur kavramıdır. Kusur; “Hukuka uygun olmayan, hukuk düzeninin kınadığı irade ya da irade noksanına verilen isimdir⁹³.” TBK m.49 hükmü gereğince haksız bir fiil ile başkasına

⁸⁸ <https://barandogan.av.tr/blog/tazminat-hukuku/olumlu-ve-yaralamali-trafik-kazasi-tazminat-davasi.html>

E.T:13/11/2019.

⁸⁹ Serozan, R. (2016).*Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme Ek : Uygulama Çalışmaları*. Filiz Kitabevi, İstanbul.

⁹⁰ Oğuzman, M.K ve Barlas, N. (2014). *Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.

⁹¹ Kılıçoğlu, 2014:278.; Eren, F. (2015). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Yetkin Yayınevi, Ankara.; Oğuzman, M.K. ve Öz, T. (2014).*Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.; Yıldırım, A. (2018). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Monopol Yayınları, Ankara. ; Reisoğlu, S. (2014). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Basım, İstanbul. ; Uygur, T. (1990). *Borçlar Kanunu Genel Hükümler Cilt 1*. Seçkin Yayınevi, Ankara.; Ilgın, A. (2009). *Kendi Kusuruyla Hataya Düşen Tarafın Tazminat Sorumluluğunun Şartları ve Kapsamı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

⁹² Reisoğlu, 2008:149.

⁹³ Reisoğlu, 2008:150.

zarar veren kimse, ancak kusurlu olduğu oranda bu zararı gidermekle yükümlüdür. Nitekim, Karayolları Trafik Kanunu'nda, trafik kazalarında meydana gelen asli ve tali kusurlu haller düzenlenmiştir. Eğer zarara uğrayan kimse söz konusu kazada tam ve asli kusurlu ise, zarar veren bu zararı gidermekle yükümlü olmayacaktır. Haksız fiil sorumluluğunun meydana gelmesi için gerekli son unsur ise illiyet bağıdır. Haksız fiil sebebi ile bir zarar tazmin borcunun doğabilmesi için, zararın haksız fiil neticesinde meydana gelmesi gerekmektedir. Örneğin, A kişisi, B kişisine çarpması sonucunda B kişisi yaralanıyor. B kişisi taksi ile hastaneye gittiği esnada, taksi şoförü kamyon ile çarpışıyor. Çarpışmanın etkisi ile B ölüyor. Kamyonun çarpması ile birlikte illiyet bağı kesilmiştir. A kişisinin ölümden sorumlu olmaması, kamyon ile çarpışmaya kadar olan zarardan sorumlu olması gerekmektedir⁹⁴.

1.4.3. Karayolları Trafik Kanunu

1.4.3.1. Yer Bakımından Uygulama Alanı

İşletenin, Karayolları Trafik Kanunu'nca sorumluluğunun doğması için karayolu ve karayolu sayılan yerlerde kazanın meydana gelmesi gerekmektedir. Aksi durumda Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri uygulanacaktır⁹⁵. Karayolları Trafik Kanunu m.2 hükmünde "Bu kanun karayollarında uygulanır." denilmiştir. Karayolu denilince yolun muhakkak asfalt yol olması gerekmemektedir. Zeminin beton olabileceği gibi, toprak olması da mümkündür. Bunun dışında karayolunun taşıt trafiğine açık veya kapalı olması kanunun uygulanması açısından farklılık arz etmemektedir⁹⁶. Çalışmamızın trafik kazasının unsurları kısmında karayolunun ne olduğu, hangi alanların karayolu sayılacağı ve hangi alanlarda Karayolları Trafik Kanun'un uygulanacağı ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Kısaca üzerinden geçmek gerekir ise KTK m.2 hükmü gereğince "Aksine bir hüküm yoksa;

a) Karayolu dışındaki alanlardan kamuya açık olanlar ile park, bahçe, park yeri, garaj, yolcu ve eşya terminali, servis ve akaryakıt istasyonlarında karayolu taşıt trafiği için faydalanılan yerler ile,

b) Erişme kontrollü karayolunda ve para ödenerek yararlanılan karayollarının kamuya açık kesimlerinde ve belirli bir karayolunun bağlantısını sağlayan deniz, göl ve akarsular üzerinde kamu hizmeti gören araçların, karayolu araçlarına ayrılan kısımlarında da, bu Kanun hükümleri uygulanır." denilmektedir. Bu sebeple istisnai hallerde söz konusu kaza karayolu dışında olsa da Karayolları Trafik Kanunu uygulanacaktır.

⁹⁴ Reisoğlu, 2008:157.

⁹⁵ Ateş, H. (2011). "Karayolları Trafik Kanununun Uygulama Alanı". *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(60):57.

⁹⁶ Ateş, 2011:57.

1.4.3.2. Konu Bakımından Uygulama Alanı

İşletenin Karayolları Trafik Kanunu gereğince sorumlu olması için aracın motorlu araç olması gerekmektedir. Karayolları Trafik Kanunu m.85/1 hükmünde bu husus düzenlenmiştir⁹⁷. Motorlu araç ise ; karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan makine gücüyle kendi kendine hareket eden araçlardır⁹⁸. Bir aracın Karayolları Trafik Kanunu'na göre motorlu araç sayılabilmesi için üç unsur mevcuttur. Bu unsurlardan ilki hareket unsuru, ikinci unsur makine gücü ile hareket unsuru ve son unsur ise toprak üzerinde hareket unsurudur⁹⁹. Tekerlekli sandalye, fayton gibi kendi kendine hareket edemeyen araçlar motorsuz araçlardır. Bunun yanı sıra motoru olmasına karşın motorlu bisiklet de KTK' nin uygulama alanı dışındadır. Motorsuz taşıtlar ile motorlu bisiklet sürücülerinin sorumluluğu Karayolları Trafik Kanunu m.103 hükmüne göre genel hükümlere tabidir.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesi 2015/9143 E. 2017/1570 16/02/2017 tarihli kararında, "...Trafik kazası nedeni ile cismani zarara dayalı tazminat istemine ilişkin davalarda 2918 sayılı kanunun 103. Maddesinde motorsuz taşıtlar ile motorlu bisiklet sürücülerinin hukuki sorumluluğunun genel hükümlere tabi bulunduğu, kazaya neden olan araçların trafik sigortası yaptırması zorunlu bir araç olup olmadığı hususu araştırılarak trafik sigortası yapılması zorunlu araçlardan olmadığına anlaşılması halinde davalının davalı ...'ndan talep hakkının bulunmadığı gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken bu husus gözden kaçırılarak yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir..." şeklinde karar vermiştir¹⁰⁰. Bu halde, öncelikle kazaya karışan araçların trafik sigortası yaptırması zorunlu araçlardan olup olmadığı hususunda değerlendirme yapılarak hangi kanunun uygulanacağına ilişkin karar verilmesi gerekmektedir.

⁹⁷ KTK m. 85 hükmü (1) Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin yaralanmasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.

⁹⁸ Ateş, 2011:59.

⁹⁹ Narter, 2017:14.

¹⁰⁰ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2015/9143 E. 2017/1570 16/02/2017 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

İKİNCİ BÖLÜM

BEDENSEL ZARARLAR

2.1. Genel Olarak Bedensel Zarar

Bedensel zarar kavramı Türk Borçlar Kanunu'nda açık bir şekilde düzenlenmemiştir. Yalnızca Türk Borçlar Kanunu birinci kısım (genel hükümler) , birinci bölüm(borç ilişkisinin kaynakları) ikinci ayırım (haksız fiillerden doğan borç ilişkileri) başlığı altındaki m.54 hükmünde bedensel zararların türleri düzenlenmiştir. Ancak, genel olarak bakıldığında bedensel zararın haksız bir fiil sonucunda insan bedenine verilen zarar, cismani zarar olduğunu söyleyebiliriz¹⁰¹. Bedensel zarar kavramının içerisine yaralama, zehirleme, sinir krizine sebep olma ve ruhsal zararlar girmektedir¹⁰².

2.2. Bedensel Zararın Tanımı ve Kapsamı

Bedensel zarar kavramını tanımlamak için öncelikle beden tamlığı kavramını incelememiz gerekmektedir. Beden tamlığı(bütünlüğü), kişinin tüm yaşam koşullarına uyabilecek şekilde tam ve normal bir insan yapısına sahip olması anlamına gelmektedir. Beden tamlığının zedelenmesi ile birlikte cismani zarar (bedensel zarar) oluşmaktadır¹⁰³. Bedensel zarar, TBK' de açık bir şekilde tanımlanmamıştır. Hukuk terminolojisinden hareketle bedensel zarar; "Haksız bir fiil sonucunda insan bedenine (vücuduna) verilen zarar, ... cismani zarar" anlamlarına gelmektedir¹⁰⁴. Bedensel zarar kavramının içerisine yaralama, zehirleme, bir sinir krizine sebep olma, ruhsal zararlar girmektedir¹⁰⁵. Buradan anlaşılacağı üzere bedensel zarar kavramı hem kişinin vücut bütünlüğünün ihlâlini hem de ruh bütünlüğünün başka bir deyişle akıl sağlığının ihlâlidir¹⁰⁶.

Beden tamlığının ihlali ile meydana gelen bedensel zarar, kişinin hem vücut bütünlüğünün hem de ruh bütünlüğünün ihlalinin kapsamıdır¹⁰⁷. Yargıtay 21.Hukuk Dairesi 1998/7006 E. 1998/7419 05/11/1998 sayılı kararında davacının halı tıraşlama bölümünde çalışırken sol elinin yüzük parmağının demir platformu ile ayağı arasında sıkışarak yaralandığını ve vücut bütünlüğünün zarara uğradığını, sağlam insana göre maluliyet oranı

¹⁰¹ Avcı, 2014:63.

¹⁰² Reisoğlu, 2008:195.

¹⁰³ Güleç Uçakhan, S. (2014). *Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması*. Seçkin Yayınevi, Ankara.

¹⁰⁴ Avcı, G. (2014). *İdarenin Neden Olduğu Bedensel Zararlardan Doğan Tazminat Sorumluluğu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

¹⁰⁵ Reisoğlu, S. (2008). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Basım, İstanbul.

¹⁰⁶ Zorluoğlu Yılmaz, A. (2019). *Tehlike Sorumluluğunda Bedensel Zararlar ve Tazminat*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

¹⁰⁷ Uygur, T. (2003). *Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Cilt 2*. Seçkin Yayınevi, Ankara.

bulunmasa bile üzüntü ve elem duyduğunu, ruh bütünlüğünün ihlali olan sinir bozukluğunun da cismani zarar kavramına dâhil olduğuna karar vermiştir”¹⁰⁸.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 1978/13013 E. 1979/4136 27/03/1979 sayılı kararında, “...Beden tamlığı ihlali kavramına insan vücudundaki anatomik değişikliklerin haricinde örneğin, korku sonucu kalp hastalığı, sinir bozukluğu gibi hallerin de gireceğini, kişinin görme duyma organlarının zaafa uğraması ya da kişinin fiziksel görünümünün değişmesi, güzelliğinin halele uğraması (estetik zarar) halinde de bedensel zarar meydana gelecektir...” şeklinde karar vermiştir¹⁰⁹. Bu halde Yargıtay’ın da bedensel zarar kavramına hem vücut bütünlüğü hem de ruh bütünlüğü ihlalini soktuğunu söyleyebiliriz. Ancak, çalışmamızda bedensel zararın kişinin vücut bütünlüğü ihlali boyutu üzerinde durulacaktır.

Beden tamlığının ihlali ile birlikte bedensel zarar meydana gelmektedir. Beden tamlığı, kişilik hakları içerisinde yer almaktadır¹¹⁰. Kişilik hakları ise hem uluslararası hukukta hem de iç hukukta korunmaktadır¹¹¹. Uluslararası hukukta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin m.5 hükmünde “Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulanamaz.” denilmek suretiyle¹¹², İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin m.5 hükmüne paralel olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m.3 hükmünde ise “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz¹¹³.” düzenlemesi ile kişiler devlete karşı korunmaktadır. Kişilik hakları kavramının iç hukukta düzenlendiği yer ise 2709 sayılı T.C. Anayasası’nın m.17 hükmüdür. Bu hükümde belirtilen “kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirilme hakkı”, T.C. Anayasasında ifade edilen insan haklarının en üst basamağında yer almaktadır¹¹⁴. T.C. Anayasası m.17 hükmünde “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.” denilmektedir¹¹⁵. Dolayısıyla kişilik haklarından olan beden tamlığı kavramı hem T.C

¹⁰⁸ Yargı Dünyası Aylık İçtihat; Mevzuat ve Bilimsel İncelemeler Dergisi.38:136. İstanbul. Şubat 1999.

¹⁰⁹ Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 1978/13013 E. 1979/4136 27/03/1979 sayılı kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:02/01/2020.

¹¹⁰ Özcan Büyüktanır, B. G. (2018). “Cenin Bedensel Bütünlüğünün İhlalinde Maddi Zararın Tazmini”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1):276.

¹¹¹ Çipli, S. (2011). *Beden Tamlığının İhlali ve Ölüm Hallerinde Manevi Tazminat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

¹¹² <https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannames/>, E.T:15/01/2020.

¹¹³ <https://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainсанhaklarisozlesmesi.pdf>, E.T:15/01/2020.

¹¹⁴ Gümüş, A.T. (2005). “Türk Anayasasında Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkı”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2):153.

¹¹⁵ T.C.AY m.17 hükmü Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)12 meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama

Anayasası'nda hem de uluslararası hukukta yer alan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinde düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra kişiliğin korunması, dolayısıyla da beden tamlığının korunması Türk Medeni Kanunu'nun m.23 ile m.24 hükümlerinde düzenlenmiştir¹¹⁶.

2.3. Bedensel Zararın Unsurları

Bedensel zararın meydana gelmesinde ilk unsur zararın varlığıdır. Zarar kavramı ise, “kişinin malvarlığında iradesi dışı meydana gelen, iktisadi kıymeti olan ve para ile ölçülebilen eksilme” demektir. Maddî zarar, malvarlığının azaltılması şeklinde meydana gelebileceği gibi çoğalmasına engel olunması şeklinde de gerçekleşebilmektedir¹¹⁷. Hukuka aykırı bir fiil sonucu yaralanma, sakatlanma, ruhsal bir bunalım ve benzerinin meydana gelmesi gerekmektedir. Ancak, yaralanma, ruhsal bunalım ve benzeri de zararın meydana gelmesinde tek başına yeterli değildir. Sayılan bu nedenlerle birlikte malvarlığında bir azalma olmuş olması veyahut ileride bir azalmanın söz konusu olması gerekmektedir¹¹⁸. Buradaki önemli husus zarar kavramının içerisine ne gireceği ve bedensel zararın hangi tür zararın içerisinde olduğu hususudur. Öncelikle zarar kavramı maddi ve manevi zarar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Maddî zararlar kavramı da kendi içerisinde şeye(eşyaya) ilişkin zarar ve kişiye(şahsa) ilişkin zarar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹¹⁹. Çalışmamız gereği şahsa ilişkin zararlar üzerinde durulacaktır. Şahsa ilişkin zararların kapsamına ise adam öldürülmesinden doğan zarar ile vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zarar girmektedir. Ölüm halinde meydana gelen zarar kapsamına ölenin desteğinden doğan zarar dışında, defin masrafları, ölüm hemen olmamış ise tedavi giderleri ve ölenin ölüm anına kadar çalışmamasından doğan zararlar girmektedir¹²⁰. Bedensel zarar kavramı ise şahsa bağlı zararlardan vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zarar kapsamına girmektedir. Bu sebeple bedensel zararın

kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (...)13 veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.”

¹¹⁶ TMK m.23 hükmü Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlandırmaz. Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik Madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.

TMK m.24 hükmü Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.

¹¹⁷ Ünal, M. (1978). “Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü”. *AÜHFD*, 35(1):398. ; Gürsoy, K.T. (1973). “Manevi Zarar ve Tazmini”. *AÜHFD*, 30(1):7.

¹¹⁸ Güleç, 2014:295.

¹¹⁹ Geniş bilgi için bkz. Havutçu, Gökyayla 1999:35-36.

¹²⁰ Gökcan ve Kaymaz, 2000:131-132.

meydana gelmesi için ölüm olması şartı yoktur. Ölüm halinde TBK kapsamında yukarıda belirttiğimiz üzere başka zararlar meydana gelecek ve başka zarar kalemleri talep edilebilecektir.

Bedensel zararın oluşması için bir diğer unsur ise kişinin malvarlığında bir azalma olması gereğidir¹²¹. Kişinin hâlihazırda malvarlığında bir azalma olmasa dahi ileride malvarlığında bir azalma olacak olması bedensel zararın oluşumu için yeterli olacaktır. Ancak, bu halde bedensel zarardan söz etmek mümkündür. Şöyle ki, kişinin yaralanması, sakatlanması ve tedavi için yaptığı masraflar(tedavi giderleri) ile birlikte kişinin malvarlığında bir azalma meydana gelmektedir. Bu masraflara zarara uğrayanın katlanmak zorunda olduğu bütün giderler dâhildir. Kişinin iyileşmesi için muayene-ameliyat masrafları, doktor, hemşire için yapılan masraflar, kişinin hastaneye gitme-gelme yol giderlerinin hepsi tedavi giderleri kapsamındadır. Kişinin bu giderleri yapması ile birlikte malvarlığında bir azalma kabul edilmektedir. Bu halde yaralanma ile kişinin malvarlığında azalma meydana geliyorsa bedensel zararın kabulü gerekmektedir. Ancak, kişinin malvarlığında azalma meydana gelmiyorsa yaralanması zararın doğumu için yeterli değildir¹²². Bunun dışında kişinin yaralanmasından kaynaklı geçici bir süre çalışamaması durumunda kazanç kaybından doğan (TBK m.54/2) zararı mevcut olacaktır¹²³. Cismani zarara uğrayan kimse belli bir süre çalışamamakta ve bu süreçte çalışmadığı süre boyunca malvarlığında azalma meydana gelmektedir. Bunun haricinde kişinin yaralanması sebebi ile beden gücü kayıpları meydana gelecek o da kazanma gücü kaybına veya azalmasına (çalışma gücünün azalması veya yitirmesinden doğan kayıplar TBK m.54/3) neden olacaktır. Yaralanan kişinin çalışma gücü sürekli veya geçici olarak kaybolabilmektedir. Bunun yanı sıra haksız fiilin sebep olduğu bedensel zarar, kişinin ekonomik geleceğinin sarsılmasına da (TBK m.54/4) neden olabilmektedir. Örneğin; trafik kazası geçiren bir mankenin yüzünde iz olması halinde meydana gelen cismani zarar ile kişinin ekonomik geleceği sarsılmaktadır¹²⁴. Yaralanan kişi kaza sebebiyle belki de mesleğine devam edemez hale gelecektir. Bu halde ekonomik geleceği sarsılacak ve malvarlığında hâlihazırda azalma olmasa dahi ileride bir azalma söz konusu olacaktır. Başka bir örnek vermek gerekirse, geçimini resim yaparak sağlayan bir ressamın kaza yapması neticesinde parmaklarını kaybetmesi halinde ressam, çalışma gücünü tam olarak kaybetmese de ekonomik geleceği sarsılacaktır¹²⁵. Tüm bu izah etmiş olduğumuz

¹²¹ Avcı Braun, C. (2015). "Haksız Fiilde ve Bedensel Zararın İspatına ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(1):46.

¹²² Güleç, 2014:297.

¹²³ Günay, E. (2018). *Trafik Kazalarından Kaynaklanan Davalar*. Seçkin Yayınevi, Ankara.

¹²⁴ Reisoğlu, 2008:197.

¹²⁵ Kılıçoğlu, A. (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Turhan Kitabevi, Ankara.

zararların varlığı ve kişinin malvarlığında azalma olması veya ileride malvarlığında azalma olacak olması halinde bedensel zarar kavramı oluşacaktır. Bu unsurların her ikisinin de aynı anda mevcut olması gerekmektedir. Özetle, kişinin yaralanması halinde malvarlığında bir azalma veya azalacak olma söz konusu değil ise bedensel zarar kavramı oluşmamaktadır.

2.4. Bedensel Zararın Türleri

Bedensel zararların türleri TBK m.54 hükmünde düzenlenme alanı bulmuştur¹²⁶.

Bedensel zararlar TBK' ye göre tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ve ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

2.4.1. Tedavi Giderleri

Türk Borçlar Kanunu m.54 hükmünde bedensel zararların neler olduğu düzenlenmiş ise de tedavi giderlerinin neler olduğu ayrıca düzenlenmemiştir. TBK m.54 hükmünde bahsi geçen tedavi giderleri kapsamına zarar görenin sağlığına kavuşması için gerekli olan pansuman, iğne, doktor, hastane, ambulans, hastaneye gidiş-geliş yol ücretleri, kaplıca, korse vb. tüm giderler girmektedir¹²⁷. Bunun yanı sıra zarar görenin vücut bütünlüğünün ihlali sebebi ile zararının karşılanması için başvuracağı avukat, bilirkişi, arabulucu masrafları da tedavi giderleri kapsamına girmektedir¹²⁸.

Tedavi giderleri kapsamına giren ulaşım giderleri için yapılan harcamanın nasıl belirleneceği hususu ise önem taşımaktadır. Zarar gören kişi pansuman, muayene vb. nedenler ile hastaneye gidiş-geliş için yapmış olduğu ödemeleri zarar verenden isteyebilmektedir. Söz konusu miktar kişinin taksit kullanması durumunda gider pusulası ile ambulans kullanmış olması halinde ise düzenlenmiş olan fatura ile giderlerin miktarı belirlenebilmektedir. Ancak, zarar gören kişi kullanmış olduğu taksitde vermiş olduğu ücrete ilişkin faturayı temin edemiyor ise büyükşehir belediyesi trafik amirliğinden evi ile hastane arasındaki mesafenin kilometre cinsinden tespiti ile şoförler odasından taksit tarifesinin belirlenmesi ile hesaplanan tutarı zarar verenden talep edebilecektir¹²⁹.

¹²⁶ TBK m.54 hükmü Bedensel zararlar özellikle şunlardır:

1. Tedavi giderleri
2. Kazanç kaybı.
3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

¹²⁷ Orhunöz, E. (2000). *Tazminat Davalarında Uygulama Sorunları Ölüm ve Bedeni Zararlar*. Seçkin Yayınevi, Ankara.

¹²⁸ Zorluoğlu, 2019:77.

¹²⁹ Güleç, 2014:313.

Zarar gören kişi, zarar verenden tedavi giderleri için yapmış olduğu harcamaları talep ederken sadece dava tarihine kadar yapmış olduğu harcamaları değil, sonraki dönemde yapacağı harcamaları da talep edebilmektedir. Zarar görenin olması gereken ameliyatlar sebebiyle yapacağı harcamalar, kullanacağı ilaçlar dikkate alınarak tazminat hesaplaması yapılması gerekmektedir. Özetle, zarar görenin hâlihazırda tedavi giderleri için harcama yapmış olması şart olmayıp, zarar gören zarar verenden gelecekte yapacak olan harcamaları da talep edebilecektir¹³⁰. Yargıtay 4.HD 2004/7913 E. 2005/1232 14/02/2015 tarihli kararında, “...Davacının yüzündeki iz sebebi ile tedavi giderleri yapmak zorunda kalacağını ileri sürmekle birlikte, davacının yaralanması nedeni ile tedavi gideri yapmış bulunmasının yaşam deneyi kurallarına uygun olduğu, bunun yanı sıra her türlü tedavi giderinin belgelendirilmesinin beklenemeyeceği, zararın miktarını hâkimin de belirleyebileceğini, açıklanan nedenlerle birlikte davacının bu istek kalemi bakımından kanıtlama olanağı tanınması gereğiyle uzman bilirkişi görüşüne göre karar verilmelidir...” şeklinde karar vermiştir¹³¹.

Zarar gören kişi, tedavi giderlerini doğrudan zarar veren kişiden talep edebilmektedir. Ancak, bu tedavi masrafları zarar gören kişinin yakınları tarafından da yapılabilmektedir. Örneğin, zarar görenin yakınlarının tedavi için yaptıkları ulaşım giderleri vekâletsiz iş görme hükümleri gereğince zarar verenden istenebilmektedir¹³². Ancak, yakınların ziyaret amacı ile yapmış olduğu ulaşım giderleri zarar verenden talep edilemeyecektir¹³³.

Tedavi giderlerinin talep edilebilmesi için belgelenebilir olması gerekip gerekmediği hususu da önem arz etmektedir. Masraflar belgelenemediğinde dahi talebin reddi doğru değildir. Burada önemli olan yapılan masrafların tıbben gerekli olup olmadığı hususudur. Tedavi masraflarının yapılmasının zorunlu olması da şart değildir. Tedavi masrafları gerekli ve iyi niyetli olduğu sürece zarar verenden talep edilebilecektir¹³⁴.

Kişinin vücut bütünlüğünün ihlali halinde başka bir hastalığı tetiklenirse ve zarar ile meydana gelen olay arasında illiyet bağı mevcut ise tetiklenen hastalık için yapılan giderler de zarar verenden talep edilebilmektedir¹³⁵. Yargıtay 4.HD 1984/6092 E. 1984/8184 05/11/1984 tarihli kararında, “...Zarar görenin hafif bir şekilde yaralandığı ancak hemofili hastası olması sebebi ile zararının arttığını, zararın zarar veren tarafından karşılanması gerektiği ancak

¹³⁰ Avcı, 2014:69.

¹³¹ Güleç, 2014:301.

¹³² Başboğa Şahbaz, Z. (2008). *İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Hukuki Sorumluluğu İle Maddi Zararın Hesabına İlişkin Esaslar*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

¹³³ Zorluoğlu, 2019:77.

¹³⁴ Şahin, E. (2005). *Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Trafik Kazalarında Hukuki Sorumluluk, Sigorta, Tazminat ve Rücu Davaları*. Kartal Yayınevi, Ankara.

¹³⁵ Avcı, 2014:71.

zararın tümünün zarar verene tazmin ettirilmesinin adalete uygun düşmeyeceği, zarar görenin dış etkilere hassas vücut yapısı ve hastalığı sebebi ile tazminatta indirim yapılmalıdır...” diye ifade etmiştir¹³⁶.

2.4.2. Kazanç Kaybı

Türk Borçlar Kanunu m.54 hükmünde sayılan bedensel zararlardan bir diğeri ise kazanç kaybıdır. Kazanç kaybı; haksız fiil meydana gelmeseydi kişinin elde etmesi gereken muhtemel kayıplara denilmektedir¹³⁷.

Kazanç kaybı, zarar gören kişinin iyileşme anına kadar çalışmamasından doğan zarardır. Bu zarar mevcut duruma göre belirlenen ve geçici nitelikte olan zarardır. Örneğin, zarar görenin tedavi süresince çalışmadığı süreç boyunca uğradığı zarar kazanç kaybıdır. Bunun yanı sıra ev kadınının geçirdiği kaza sebebiyle ev işlerini yapamaması durumunda eve çağrılan temizlikçinin ücreti de aile bütçesinde azalmaya neden olduğu için kazanç kaybı sayılabilmektedir¹³⁸.

Zarar gören kişinin kazanç kaybına uğraması için kazanın meydana geldiği tarihte herhangi bir işte çalışması gerekmemektedir. Hiçbir mesleği ve kazancı olmayan zarar görenlerin gelirin asgari ücret üzerinden hesaplanacağı kabul edilmektedir. Ancak, zarar gören daha fazla kazanma olanağı olduğunu ispatlarsa, bu tutar üzerinden hesaplama yapılacaktır¹³⁹.

Kazanç kaybı, kişinin çalışma gücünü kısmen ya da tamamen kaybetmesi sebebiyle gelecekte kazanamayacağı paradan farklılık arz etmektedir. Bu başlıkta bahsedilen kazanç kaybı kavramı kişinin işe gidememesi sebebiyle uğramış olduğu kayıptır¹⁴⁰. Kazanç kaybının niteliği yoksun kaldığı kârdır. Yargıtay 17.HD 2013/19916 E. 2015/7586 25/05/2015 tarihli kararında, “...Kaza tarihinde üniversitede okuyan öğrencinin kaza sebebiyle mezuniyetinde aksama olup olmadığının, varsa süresinin belirlenmesinden sonra, davacının bölümünden geç mezuniyeti nedeniyle ve olay tarihi verileri itibarıyla meydana gelen yol-ulaşım, barınma ve kazanç kaybı zararlarının belirlenmesi için hesap uzmanı bilirkişiden ayrıntılı, gerekçeli ve

¹³⁶Yargıtay 4.HD'nin 1984/6092 E. 1984/8184 05/11/1984 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:19/01/2020.

¹³⁷ Toker, A. (2017). *Haksız Fiilin ve Haksız Fiilden Doğan Maddi Tazminatın Unsurları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

¹³⁸ Toker, 2017:49.

¹³⁹ Güleç, 2014:379.

¹⁴⁰ Avcı ,2014:85.

denetime açık ek rapor alınmasından sonra varılacak sonuca göre karar verilmelidir...” şeklinde karar vermiştir¹⁴¹.

Kişinin kazanç kaybı sadece hastanede kalmış olduğu süre ile sınırlı değildir. Zarar görenin hastaneden taburcu olduktan sonraki çalışmadığı süre boyunca meydana gelen kaybı da kazanç kaybına girmektedir¹⁴².

2.4.3. Çalışma Gücünün Azalmasından Ya da Yitirilmesinden Doğan Zarar

Vücut bütünlüğünün ihlali nedeniyle çalışma gücünün azalmasından veya yitirilmesinden doğan zararlar kapsamına davacının tazminata hüküm verileceği tarihe kadar olan kazanç mahrumiyetleri ile çalışma gücünün tamamen veya kısmen kaybının gelecekte yol açacağı kazanç mahrumiyetleri girmektedir¹⁴³.

2.4.3.1. Geçici İş Göremezlik (Çalışma Gücünün Geçici Kaybı)

Geçici iş göremezlikte zarar gören kişinin çalışma gücü geçici olarak kaybolmaktadır. Bu süreç içerisinde zarar gören kişinin yoksun kaldığı kar kazanç zararını oluşturmaktadır¹⁴⁴.

Vücut bütünlüğü ihlal edilen kişi, ihlalden sonra iyileşmiş ise de iyileşinceye kadarki çalışmaması nedeniyle ortaya çıkan kazanç kaybını zarar verenden isteyebilecektir. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararların yanı sıra zarar görenin iyileşmek için yapmış olduğu tedavi giderleri de zarar verenden talep edilebilecektir¹⁴⁵.

Zarar gören kimsenin, zarar verenden geçici iş göremezlik tazminatını isteyebilmesi için zarar gören kişinin meslek sahibi olmasına gerek yoktur. Örneğin, kaza sebebi ile ev hizmetlerini bir süre yapamayan ev kadınları da geçici iş göremezlik tazminatı isteyebilmektedir¹⁴⁶.

Geçici iş göremezlik tazminatı zarar verenden istenebileceği gibi zarar veren kişinin zorunlu mali sorumluluk sigortacısından da istenebilmektedir. Yargıtay 17.Hukuk Dairesi 2015/15598 E. 2018/7298 18/07/2018 tarihli kararında, “...Geçici iş göremezlik nedeniyle hükmedilecek tazminatın kusurlu sürücü ve işletenin yanında ... poliçesini düzenleyen şirketin de sorumluluğu kapsamı içerisinde değerlendirilmesi gerekip mahkemece geçici iş göremezlik tazminatıyla ilgili olarak davalı ... Japan A.Ş. yönünden de davanın kabulüne karar verilmesi

¹⁴¹Yargıtay 17.HD'nin 2013/19916 E. 2015/7586 25/05/2015 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:22/01/2020.

¹⁴² Avcı, 2014:86.

¹⁴³ Şahin, A. (2011). “Vücut Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Zarar ve Tazmini”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2):134.

¹⁴⁴ Gökcan ve Kaymaz, 2000:430.

¹⁴⁵ Şahin, 2011:135.

¹⁴⁶<http://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/bedensel-zararlar-nedeniyle-tazminat.htm>, E.T:20/02/2020.

gerekirken, 6111 sayılı yasa kapsamında olmayan geçici iş göremezlik zararından Sosyal Güvenlik kurumunun sorumlu olduğu gerekçesiyle ...aleyhine açılan davanın reddedilmesi isabetli değildir...” şeklinde karar vermiştir¹⁴⁷.

2.4.3.2. Sürekli İş Göremezlik (Çalışma Gücünün Sürekli Kaybı)

Hukuka aykırı bir olay ya da haksız bir fiil sonucu bedensel zarara uğrayan kişinin iyileşemeyip yaşam boyu engelli kalması durumuna çalışma gücünün sürekli kaybı denilmektedir¹⁴⁸. Çalışma gücünün sürekli kaybı, sürekli kısmi iş göremezlik ve sürekli tam iş göremezlik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.4.3.2.1. Sürekli Kısmi İş Göremezlik

Sürekli kısmi iş göremezlik zarar görenin organının eksilmesi veya organ zayıflaması sonucu beden gücünün belli bir oranda azalması haline denilmektedir¹⁴⁹.

Sürekli kısmi iş göremezlik halinde zarar gören çalışma hayatını sürdürebilir olsa da yaşlıtlarına ve aynı işi yapanlara göre sakatlığı oranında daha fazla güç ve emek harcamak zorunda olması sebebiyle kazancında azalma olmasa dahi maluliyeti oranında tazminat isteme hakkı bulunmaktadır¹⁵⁰. Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 1982/3059 E.1982/3938 19/04/1982 tarihli kararında, kişinin kalıcı sakatlıkları nedeniyle oluşan beden gücü kaybının gelirinde ve dolayısıyla malvarlığında bir eksilme meydana gelmemiş olsa dahi tazminatın gerekeceğini kabul etmiş ve bunu güç (efor) kaybı tazminatı olarak adlandırmıştır¹⁵¹.

2.4.3.2.2. Sürekli Tam İş Göremezlik

Sürekli tam iş göremezlik halinde kişi beden gücünü tamamen yitirmektedir. Zarar gören kişi bu sebeple çalışmamakta ve hayatı boyunca kazanç elde edememektedir¹⁵².

Zarar gören kişi tam iş göremezlik halinde meslekte kazanma gücünü %100 kaybetmektedir¹⁵³. Dolayısıyla çalışma gücünü kalıcı nitelikte ve tamamen kaybeden kişi

¹⁴⁷ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2015/15598 E. 2018/7298 18/07/2018 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:20/02/2020.

¹⁴⁸ <http://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/bedensel-zararlarda-guc-kaybi-tazminati.htm>, E.T:12/04/2020.

¹⁴⁹ Şahin, M.Y. (2016). *Vücut Bütünlüğünün İhlali Halinde Zarar ve Maddi Tazminat Hesabı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

¹⁵⁰ Özyurt, D. (2017). “Trafik Kazaları Sonucu Maddi ve Manevi Tazminat Davası”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 91(2):122. ; Avcı, 2014:88.

¹⁵¹ Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 1982/3059 E.1982/3938 19/04/1982 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:16/02/2020.

¹⁵² Özyurt, 2017:122.

¹⁵³ <https://www.kayihukuk.com.tr/trafik-kazasindan-kaynaklanan-surekli-igoremezlik-tazminati/>, E.T:16/02/2020.

başkasının bakımına ihtiyaç duyuyor ise bakıcı masraflarını da tazminata dâhil edebilecektir¹⁵⁴.

2.4.3.2.3. Çalışma Gücünün Sürekli Kaybında Zararın Belirlenmesinde Göz Önünde Tutulacak Unsurlar

Zarara uğrayan kişinin çalışma gücünden kısmen ya da tamamen yoksun kalması durumunda, ileride uğrayacağı zararın hesaplanması gerekmektedir. Çalışma gücünün sürekli kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararın hesaplanmasında ise kişinin gelir durumu, çalışma süresi ve bunun başlangıç anı, kaybın derecesi, ameliyat ve devamlı tedavi giderleri gibi unsurlar göz önünde tutulmaktadır¹⁵⁵.

2.4.3.2.3.1. Kaybın Derecesi

Çalışma gücünün sürekli kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararın hesaplanmasında etken olan ilk unsur kaybın derecesidir. Çalışma gücünün sürekli kaybının belirlenmesinde somut olan durumların yanı sıra zarar görenin mesleği de önem arz etmektedir. Örneğin, masa başında çalışan memurun ayağının kaybı ile bir atletin ayağının kaybı aynı derecede olmamaktadır. Bu sebeple çalışma gücünün kaybının sadece tıbbi açıdan değerlendirilmesi yetersizdir¹⁵⁶.

Çalışma gücü kaybının somut olay bakımından zarar gören kişinin yaşı, mesleği, cinsiyeti gibi durumlar nazara alınarak hangi oranda bir kayba yol açtığı meslekten bir bilirkişi tarafından tespit edilmelidir. Hâkim, bilirkişi raporu ile bağlı olmayıp, gerek gördüğünde gerekçesini göstererek yeni bilirkişi raporu isteyebilir veya tazminat oranını kendi takdir yetkisine göre belirleyebilir¹⁵⁷.

2.4.3.2.3.2. Zarar Görenin Gelir Durumu

Çalışma gücünün sürekli kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararın hesaplanmasında etken olan bir diğer unsur ise zarar görenin gelir durumudur. Sürekli iş göremezlik tazminatının hesaplanmasında zarar görenin zarar verici olayın meydana geldiği andaki geliri esas alınmaktadır¹⁵⁸. Ancak, gelir hesaplanırken çalışma dönemi aktif ve pasif dönem olarak ayrılmakta ve pasif dönemde de zararın oluşacağı ancak bu zararın asgari ücret düzeyinde bir zarar olduğu ve asgari ücret üzerinden hesaplama yapılacağı belirtilmektedir.

¹⁵⁴ Avcı, 2014:88.

¹⁵⁵ Reisoğlu, 2014:226.

¹⁵⁶ Gökcan ve Kaymaz, 2000:432.

¹⁵⁷ Zorluoğlu, 2019:83.

¹⁵⁸ Gökcan ve Kaymaz, 2000:432.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesi 2016/6065 E. 2019/3194 19/03/2019 tarihli kararında, “...Kaza nedeniyle oluşan ve geleceğe yönelik kalıcı iş göremezlikten kaynaklanan zararın hesabında, zarar gören kişinin kaza tarihi itibariyle elde ettiği gelirin belirlenmesinin tazminatın doğru tespitinde önemli bir yer tuttuğu, çalışma hayatının, aktif çalışma dönemi ve emeklilik dönemi olan pasif devre olarak ayrılması ve özel yasalarında çalışma süreleri ayrı olarak belirtilmemiş (asker, polis vb. gibi) kişiler yönünden 60 yaşın aktif çalışma devresi, bakiye yaşam süresi varsa kalan sürenin de pasif çalışma devresini oluşturduğu; tazminatın hesabında, pasif devrede de zararın oluşacağı ve bu zararın asgari ücret düzeyinde bir zarar olacağına kabulü gerekmektedir...” demektedir¹⁵⁹.

Zarar gören kişinin çalışma gücünün kaybı nedeniyle yoksun kaldığı kazanç hesaplanırken olayın meydana geldiği andaki geliri dikkate alınmaktadır. Ancak, tazminat hesabına konu gelire zarar görenin ileriki yıllarda elde edeceği terfileri, ücret ve maaş artışlarının da eklenerek hesaplama yapılması gerekmektedir¹⁶⁰.

Gelir durumu belirlenirken kişinin ileride emekli olacağı ya da işi bırakacağı da dikkate alınmalıdır. Kişinin mesleği gereği ödenen ek gelirler, primler, bahşişler, elbise, konut tahsisi, ikramiyeler gibi değerler de ek gelirleri oluşturmaktadır¹⁶¹.

Zarar gören kişinin çocuk olması durumunda ise, çocuğun fikri ve fiziki yetenek, özelliklerine göre anne ve babasının sosyal ve ekonomik durumu açısından yönelebileceği mesleğe göre ileride kazanabileceği muhtemel gelir, o nitelikteki ortalama bir çocuk örnek alınarak belirlenmektedir¹⁶². Ancak, kanaatimizce zarar veren kişi açısından zarar gören çocuğun muhtemel gelirinin anne ve babasının sosyal ve ekonomik durumuna göre belirlenmesi adil değildir. Zarar gören çocuğun ailesinin sosyal ve ekonomik durumu her ne kadar iyi olsa da zarar gören çocuğun ileride yüksek kazançlı bir mesleğe sahip olması olasılıktan öteye geçememektedir. Dolayısıyla zarar görenin çocuk olması durumunda nasıl çalışmayan bir kimsenin geliri asgari ücret üzerinden hesaplanıyorsa zarar gören çocuğun tazminat hesabı da asgari ücret üzerinden hesaplanacaktır.

2.4.3.2.3.3. Çalışma Süresi

Zarar gören kişinin zararının hesaplanmasında kaç yaşına kadar yaşayabileceği ve bu yaşam süresi içinde ne kadar süre daha çalışabileceği hususunda çeşitli tablolar yoluyla düzenlemeye gidilmiştir. Tazminat hesabında kişinin kaç yaşında olduğu, ne kadar daha

¹⁵⁹ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2016/6065 E. 2019/3194 19/03/2019 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:16/02/2020.

¹⁶⁰ Gökcan ve Kaymaz, 2000:432.

¹⁶¹ Zorluoğlu Yılmaz, 2019:83.

¹⁶² Toker, 2017:50-51.

çalışabileceği önem taşımaktadır. Geçici iş göremezlik hallerinde kazanç kaybı bedelinin hesabı, muhtemel kayıp süresi nazara alınarak hesaplanmaktadır. Sürekli iş göremezlik hallerinde ise zarar gerçekleşmemiş olsaydı zarar görenin muhtemelen çalışacağı süre nazara alınarak hesaplama yapılmaktadır¹⁶³. Bedensel zararın tazmini için ödenecek meblağın tespitinde ağırlıklı olarak 1931 tarihli Fransız hukuku kökenli PMF yaşam tablosu kullanılmaktadır¹⁶⁴. Ancak, 01/06/2015 tarihinde değişen Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları ile birlikte tazminat hesabında TRH-2010 tablosu kullanılmaya başlanmıştır¹⁶⁵.

Yargıtay, olağan işlerde 60-65 yaş, ağır işlerde ise 50 yaş çalışma süresi olarak kabul etmektedir. Bu sürelerden zarar gören kişinin vücut bütünlüğünün ihlal edildiği andaki yaş çıkarılarak çalışma süresi belirlenmektedir. Fikir işçilerinde ise daha yüksek çalışma yaşı kabul edilmektedir¹⁶⁶.

2.4.3.2.3.4. Ameliyat ve Devamlı Tedavi

Zarar gören kişinin tedavi amacı ile geçirdiği ve ileride geçireceği ameliyatların giderleri de zarara dâhildir. Ancak, kişi çalışma gücündeki kaybı azaltacağını bilmesine karşın ameliyat olmayı kabul etmiyorsa zarar gören kişinin bu davranışı kusur olarak değerlendirilmekte ve belirlenecek tazminattan indirim sebepleri olmaktadır¹⁶⁷.

2.4.4. Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Zarar

Türk Borçlar Kanunu m.54 hükmünde düzenlenen bedensel zararlardan bir diğeri ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zarardır. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararın meydana gelmesi için kişinin çalışma gücünde herhangi bir kaybı olmasına gerek yoktur. Yargıtay bir kararında saçını kaybeden genç kızın ömür boyu saçsız kalmasının neden olacağı kayıpların ödenmesi gerektiğine hükmetmiştir¹⁶⁸.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 1978/13013 E. 1979/4136 27/03/1979 tarihli kararında, “...Olayımızda olduğu gibi terzi olan davacının yüzünü bozan bir yara nedeniyle aslında çalışma gücü azalmamış, aynı mesleği yine de devam ettirmiş (yani mesleğin icrasına doğrudan doğruya engel olmamış) bulunmakla beraber, bu izler mesleğinde ilerlemesine engel ve dolayısıyla ekonomik geleceğinin sarsılmasına neden olmuş ise, yaralandığı gibi

¹⁶³ Zorluoğlu Yılmaz, 2019:84.

¹⁶⁴ Zorluoğlu Yılmaz, 2019:84.

¹⁶⁵ <https://www.tsb.org.tr/karayollari-motorlu-araclar-zorunlu-mali-sorumluluk-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=1080>, E.T:18/02/2020.

¹⁶⁶ Gökcan ve Kaymaz, 2000:432.

¹⁶⁷ Gökcan ve Kaymaz, 2000:432.

¹⁶⁸ Avcı, 2014: 92-93.

mağdur çirkinleşmese bile, eskiden tanınmış olan yüz şeklinin değişmesi yüzünden ekonomik geleceği sarsılabilir ve bu sebepten ötürü tazminat isteyebilir...” şeklinde karar vermiştir¹⁶⁹.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 24/04/2017 tarihli 2014/22584 E. , 2017/4410 sayılı kararında da belirtildiği gibi “...Vücut bütünlüğü ihlâl edilen kişinin ekonomik geleceğinin sarsılması nedeniyle ortaya çıkan zararlar BK m. 46/I'de "iktisaden mahrum kalacağı mahrumiyetten tevellüt eden zararlar" şeklinde ifade edilmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere vücut bütünlüğü ihlâl edilen kişinin bu ihlâl nedeniyle ekonomik geleceği sarsılmış olabilir. Bu tür zararlar çalışma gücünün tamamen veya kısmen kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararlar dışında ekonomik geleceğin sarsılmasının meydana getirdiği zararlardır. Ekonomik geleceğin sarsılması nedeniyle ortaya çıkan zararlar müstakbel zararlardır ve bu zararlar çalışma gücünde bir azalma olmasa dahi meydana gelmektedir. Vücut bütünlüğü ihlâl edilen kişi çalışma gücünde bir azalma meydana gelmese dahi iş piyasasında yeni bir iş bulmakta veya eski işini korumakta güçlük çekmekte veya aynı işte çalışsa dahi ihlâlden öncesine nazaran daha çok emek sarf etmek zorunda kalmaktadır. Hatta bu kişiler ihlâl neticesinde işlerinden tamamen de çıkarılabilirler. Olayımızdaki gibi zarar görenin genç bir kız olması halinde bu kişinin evlenme şansının azalması veya beden şeklinin önemli derece değişmesi nedeniyle işini kaybetmesi ya da mesleğinde yükselmesine engel olması gibi hallerde de zarar görenin ekonomik geleceğinin sarsıldığından bahsedilir...”¹⁷⁰.

2.5. Bedensel Zararın Giderilmesi

Bedensel zararların giderilmesindeki amaç, zarar görenin durumunu olabildiğince haksız fiil meydana gelmeden önceki durumuna getirmektir. Hukukumuzda da zarar gören kişi, koşulları olduğu takdirde (hukuka aykırı fiil, zarar, kusur, illiyet bağı) zarar verenden zararının giderilmesini talep edebilmektedir. Zarar veren kişi de zarar görenin zararından sorumludur ve bu zararı gidermekle yükümlüdür¹⁷¹.

Zarar gören kişinin zararı dört şekilde giderilebilmektedir. Bunlardan ilki sorumluluğa ilişkin anlaşma, ikincisi ibra, üçüncüsü dava yolu ile sonuncusu da alternatif çözüm yolu olan sigorta tahkim komisyonuna başvurudur.

¹⁶⁹ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 1978/13013 E. 1979/4136 27/03/1979 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T: 03/02/2020.

¹⁷⁰ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 24/04/2017 tarihli 2014/22584 E. , 2017/4410 sayılı kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:27/01/2020.

¹⁷¹ Özcan Büyüktanır, B. (2017). “Bedensel Bütünlüğün İhlali Nedeniyle Ortaya Çıkan Maddi ve Manevi Zararların İngiliz Hukukuna Göre Tazmini”. *AÜHFD*, 66(1):53. ; Göger, E. (1966). “Haksız Fiilden Doğan Borçların Tabii Olduğu Kanun”. *AÜHFD*, 22(1):451. ; Başoğlu, B. (2015). “Sözleşme Dışı Kusursuz Sorumluluk Hukuku ve Özellikle Tehlike Sorumluluğuna İlişkin Değerlendirmeler”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(2):30.

2.5.1. Sorumluluğa İlişkin Anlaşma

Karayolları Trafik Kanunu'nun m.111 hükmü ile bu kanundan kaynaklanan sorumluluğu kaldıran ya da daraltan anlaşmalar yasaklanmıştır¹⁷². Ancak, aynı madde tarafların tazminat miktarını belirleyen anlaşmaları yapabileceğinden bahsetmektedir. Trafik kazasının hemen sonrasında tarafların içinde buldukları olumsuz ortam sebebiyle taraflardan birinin aleyhine anlaşma yapılmış olabilir. Bu halde aynı maddenin ikinci bendinde görüleceği üzere tazminat miktarlarına ilişkin olup da yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmaların yapıldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde iptal edilebileceğinden bahsedilmiştir. Dolayısıyla taraflar aralarında anlaşma yapabilmektedir. Ancak, bu anlaşmanın sınırı vardır. KTK m.111/2 hükmü gereğince anlaşmanın zararı karşılamada yetersiz veya fahiş olması durumunda yapılan anlaşmalar geçersiz olacak ve anlaşmanın yapıldığı tarihten itibaren 2 yıl içerisinde iptal davası açılacaktır¹⁷³.

2.5.2. İbra ve Sulh

İbra, alacaklı ile borçlu arasında yapılan bir anlaşma ile alacaklının borçludan borcuna konu alacağını aldığını ve başkaca bir alacağı kalmadığına ilişkin beyanı içeren tek taraflı irade beyanına denilmektedir. Dolayısıyla ibra, borçlu lehine yazılı delil teşkil etmektedir¹⁷⁴. Bu sebeple KTK m.111/2 hükmü gereğince tazminat miktarlarına ilişkin olup da yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar yapıldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde iptal edilebilmektedir. Bunun yanı sıra KTK m.111 hükmünde kanun koyucu tarafından sulh ibaresi geçmese de taraflar arasındaki anlaşma hukuki niteliği itibariyle sulh sözleşmesidir. Nitekim, Yargıtay'a göre "Sulh, tarafların aralarındaki uyuşmazlığı karşılıklı iradeleri ile bir çözüme bağlamalarıdır¹⁷⁵." Bu sebeple KTK m.111 hükmü gereğince ibra dışında aşırı derecede yapılan sulhler de iptal sebebidir.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 2007/12051 E. 2008/7228 28/05/2008 tarihli kararında, "...Dosyaya ibraz edilen ibranamede, davacıların, noter huzurunda davalıdan maddi ve manevi tazminatlarını aldıkları ve davalıyı kesin olarak ibra ettikleri ve davalarından feragat ettiklerini, davacıların bu konuda herhangi bir itirazları olmadığını ancak Karayolları Trafik Kanununun 111. hükmünün ikinci fıkrasında tazminat miktarına ilişkin

¹⁷² KTK m.111 hükmü Bu Kanunla öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersizdir.

Tazminat miktarlarına ilişkin olup da, yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar yapıldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde iptal edilebilir.

¹⁷³ Gökcan ve Kaymaz, 2000:541-542.

¹⁷⁴ Orhunöz, 2000:197.

¹⁷⁵ Metin, U.C. (2016). "Maddi Hukuk Anlamında Sulh Sözleşmesi." *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1):293. ; Şahin, 2005:198.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Karauz, A.K. (2014). *Sulh Sözleşmesi*. Adalet Yayınevi, Ankara.

olup da yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar ve uzlaşmaların, yapıldığı tarihten itibaren iki sene içinde iptal edilir hükmü ve yine aynı madde de, sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmaların da geçersiz olması sebebi ile yapılan ödemenin gerçek olması durumunda verilen ibranamenin ancak makbuz hükmünde kabul edilmesi ve ödenen miktarın hüküm altına alınacak tazminattan indirilmesi, mahkemece yapılacak işin davalıların haksız fiilden dolayı miktarını belirleyerek yapılan ödeme tazminat miktarından düşüldükten sonra, hükmedilmesine karar verilmiştir. Davalıların ibra edildikleri gerekçesiyle davanın reddedilmiş görülmediğinden kararın bozulması gereklidir...” şeklinde karar vermiştir¹⁷⁶.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesince verilen karar gereğince ibranamede belirtilen tazminatın yetersizliği, fahişliği belli ise ayrıca ibranamenin iradeyi sakatlayan bir halinin bulunmasının araştırılması gerekli değildir¹⁷⁷.

Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 29/02/1994 tarihli kararına göre ise feragatnamenin düzenlenmesinden itibaren 2 yıl içerisinde tazminat davası açılması sebebiyle KTK m.111/2 hükmü gereğince geçersizlik iddiasının ileri sürülmesi yeterli olup, ayrıca iptal davası açılması gerek değildir¹⁷⁸.

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 07/10/1993 tarihli kararında da, “...Trafik kazasından 5 gün sonra ibraname düzenlendiği, bu ibranameden itibaren de iki yıl içerisinde tazminat davası açıldığı, bu sebeple davacı yolcunun ibranamaya itiraz etmiş olduğu, dolayısıyla davanın incelenmesi ve esastan karar verilmesi usul ve yasaya uygundur...” diye ifade etmiştir¹⁷⁹.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 1999/9491 E. 2000/237 20/01/2000 tarihli kararında yaralanan M.T'nin ibranamede sağlık giderleri davalı şirket tarafından karşılandığı bu sebeple davalı şirketten herhangi bir isteği bulunmayıp dava açmayacağını belirtse de bu beyanın tedavi giderlerini kapsadığı ancak dava dilekçesinde sürekli ve geçici işgücü tazminatı ile araç hasarı zararını istemesi sebebiyle KTK m.111 hükmüne göre imzalanan belgenin makbuz niteliğinde olduğu ve davadan tamamen vazgeçme niteliği doğuramayacağı şeklinde karar vermiştir¹⁸⁰.

¹⁷⁶ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 2007/12051 E. 2008/7228 28/05/2008 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları, E.T:10/03/2020.

¹⁷⁷ http://tazminathukuku.com/dosyalar/104_trafik-kazalarinda-zarar-gerceklestikten-sonra-yapilan-yetersiz-veya-asiri-anlasmalarin-iptalinin-istenmesi.pdf, E.T:15/03/2020.

¹⁷⁸ <http://www.tazminathukuku.com/yargitay-kararlari/yetersiz-odemelere-iliskin-yargitay-kararlari.htm>, E.T:15/03/2020.

¹⁷⁹ Havutçu ve Gökyayla, 1999:271.

¹⁸⁰ Ateş, H. (2012). “Motorlu Araç İşletenin Sorumluluğunu Kaldıran veya Daraltan Anlaşmalar”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 86(2):266.

2.5.2.1. İbra Türleri

Trafik kazaları sebebi ile düzenlenen ibra iki şekilde yapılmaktadır. Bunlardan ilki trafik kazası sonucunda cismani zarara uğrayan kimsenin veyahut müteveffanın yakınlarının verdiği ibra, diğeri ise sigorta şirketinin verdiği ibradır.

2.5.2.1.1. Trafik Kazası Sonucunda Cismani Zarara Uğrayan Kimsenin veyahut Müteveffanın Yakınlarının Verdiği İbra

Kaza sonrası yaralanan kimseler ile kaza sonrasında vefat edenin yakınları, trafik kazası sonucunda olayın panik durumu ile birlikte zarar veren kişilerden ne kadar tazminat alacaklarını bilmeksizin asıl zarardan az miktarda ibra¹⁸¹ vererek maddi-manevi tazminatlarından feragat etmektedirler. Ancak, verilen ibranın geçerli olması için ibranamenin miktarının belirtilmiş olması gerekmektedir. İbranamede miktar açıkça yazılmamış ise ibraname geçersiz olacak ve gerek uygulamada gerekse doktrinde belirtildiği üzere ibra makbuza dönüşecektir¹⁸².

Yargıtay 9.Hukuk Dairesi 20/12/1984 tarihli 11652/11447 sayılı kararında, davalının davacı tarafın maddi-manevi tazminat hakkının kalmadığına ilişkin ibraname imzaladığını ileri sürmüştür. Ancak, ibranamede miktarın belirtilmemesi sebebi ile ibranamede ödenen miktarın taraflarca açıklattırılıp bu miktarın hesaplanacak tazminattan indirilmesine karar vermiştir¹⁸³.

2.5.2.1.2. Sigorta Şirketinin İbrası

Sigorta şirketleri olaydan zarar gören kişiye ödeme yaparken ibranameleri kendileri hazırlamaktadır. Ardından bu ibranameleri zarar gören kişiye (alacaklıya) göndermekte ve zarar gören kişi de bu ibrayı imzalamaktadır. Ancak, burada üzerinde durulması gereken sigorta şirketine verilen anlaşmada miktarın belli olması sebebiyle hesaplanacak zarardan yalnızca sigorta şirketinin ödediği miktar kadarının düşeceği, bakiye kalan miktar için davalıların müştereken ve müteselsilen sorumluluklarının devam edeceği hususudur¹⁸⁴.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesi 06/11/1989 tarihinde sigortadan para alan davacının ibraname verirken zararın kalan bölümünü işleten ve sürücüden isteyebileceğine karar vermiştir. Davacının her ne kadar sigortadan bedel karşılığı verdiği ibranamede, gerek sigorta şirketini gerekse araç sahibi ile sürücüyü ibra ettiğini açıklamış ise de davacının gerçek

¹⁸¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Turanboy, K.N. (1998). *İbra Sözleşmesi*. Yetkin Yayınevi, Ankara.

¹⁸² <http://www.ozlukhaklari.com/ibraname-nedir-gecerlilik-sartlari-nelerdir/>, E.T:12/07/2020.; Orhünöz, 2000:198.

¹⁸³ Orhünöz, 2000:198.

¹⁸⁴ <https://www.tazminathukuku.com/gorus-bildirimleri/sigorta-sirketlerine-verilen-ibranamelerin-kapsami-ve-gecerligi.htm>, E.T:12/07/2020.

amacının sigorta şirketini ibra etmiş olması sebebiyle sigorta haddine kadar para alırken verdiği ibra ile zararın geri kalan bölümünden vazgeçtiğini sigorta şirketine karşı açıklaması düşünülemeyeceğinden sigorta haddi dışında kalan zararlarını davalı işletenden istemekte haklı olduğunu ve ibranameye dayanılarak davanın reddinin yanlış olduğuna karar vermiştir¹⁸⁵. Özetle, zarar gören kişi sigorta şirketinin ödediği kısmı aşan zararlarını zarar verenlerden isteyebilecektir.

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi de 2001/10132 E. 2002/2467 18/03/2002 tarihli kararında 4.Hukuk Dairesi ile aynı yönde karar verip "...Sigorta şirketine verilen ibranamedeki irade açıklamasının, hem sigortacı hem de tazminat borçlusunu yönünden ancak sigorta kapsamı ile sınırlı olmak üzere sonuç doğuracağı, sigorta haddini aşan tutar için ise, herhangi bir hukuksal sonuç doğurmasının söz konusu olamayacağı, ibra iradesi yöneltilmiş olan sigorta şirketinin, tazminat alacaklısı davacıya karşı poliçede yazılı miktardan daha fazla ödeme borcu altında olmadığı, fazlaya ilişkin ibranın gereksiz bir işlem olduğu, davacının gerçek amacının, sigorta şirketini ibra etmek olduğundan sigorta haddine kadar para alırken verdiği ibraname ile zararın geri kalan bölümünden vazgeçtiği sonucu çıkarılamayacağı, bu nedenle sigorta haddi dışında kalan zarar, zarar verenlerden talep edebilir..." demiştir¹⁸⁶.

2.5.3. Dava Yoluyla

Zarar gören kişinin bedensel zararının giderimi için başvurulabilecek bir diğer yol da dava yoludur. Zarar gören kişi, koşulları olduğu takdirde (hukuka aykırı fiil, zarar, kusur, illiyet bağı) zarar verenden dava yolu ile zararının giderilmesini talep edebilmektedir. Zarar gören, haksız fiil nedeni ile koşulları olduğu takdirde maddi tazminat davası, uğramış olduğu manevi zarara yönelik ise manevi tazminat davası açabilmektedir. Maddi tazminat, kişinin maddi zararının giderilmesi için zarar veren kişi tarafından yerine getirilmesi gereken ve para ile ifade edilebilen edime denilmektedir. Amaç, maddi zararın ortadan kaldırılmasını sağlamak ve zarar gören kişinin durumunu mümkün olduğu kadar eski hale getirmektir¹⁸⁷. Maddi tazminat davasında zarar gören kişi, zarar verenden beden ve ruh bütünlüğünün ihlali halinde ekonomik geleceğinin sarsılmasından doğan zararı, çalışma gücünün azalmasından ya

¹⁸⁵ <http://www.tazminathukuku.com/gorus-bildirimleri/sigorta-sirketlerine-verilen-ibranamelerin-kapsami-ve-gecerligi.htm>, E.T:12/03/2020.

¹⁸⁶ <https://www.tazminathukuku.com/yargitay-kararlari/yetersiz-odemelere-iliskin-yargitay-kararlari.htm>

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2001/10132 E. 2002/2467 18/03/2002 tarihli kararı, E.T:12/03/2020.

¹⁸⁷ Tiftik, M. (1988). *Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminat*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (Tezin ismi aynı yazar tarafından Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı olarak değiştirilip yayınlanmıştır.) ; Toker, 2017:10.

da yitirilmesinden doğan zararı, tedavi giderlerini ve kazanç kaybını talep edebilecektir¹⁸⁸. Ancak, kişi haksız fiil sonucu vefat etmiş ise vefat edenin desteğinden mahrum kaldığını iddia eden kişiler zarar verene karşı maddi tazminat davası olan destekten yoksun kalma tazminatı davası açabilecektir¹⁸⁹. Destekten yoksun kalma tazminatı ile haksız fiil sonucu ölen kişinin, eğer yaşasaydı desteğinden yoksun kalanlara yapacağı yardımın peşin ve toptan ödenmesi amaçlanmaktadır¹⁹⁰. Bunun yanı sıra zarar gören kişi uğramış olduğu manevi zarara karşılık haksız fiilden kaynaklı koşullar olduğu takdirde manevi tazminat davası açabilecektir. Öncelikle zarar gören kişinin vücut bütünlüğü ihlal edilmiş olmalı ve bu ihlal neticesinde kişinin manevi bir zarara uğramış olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra acı ve elem haksız fiil sonucunda meydana gelmelidir. Zarar ve elem arasında sebep sonuç ilişkisi olması ayrıca hukuka aykırılık ve kusur olması gerekmektedir¹⁹¹. Ancak, zarar gören kişinin tamamen kusurlu olmaması gerekmektedir¹⁹². Tüm koşulların varlığı halinde zarar gören vücut ve ruh bütünlüğünün ihlali sebebiyle zarar verene manevi tazminat davası açabilecektir. TBK m.56 hükmü gereğince de ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde zarar görenin ve ölenin yakınları manevi tazminat isteyebilecektir¹⁹³.

2.5.4. Alternatif Çözüm Yolu Olan Sigorta Tahkim Komisyonu

Bedensel zararın giderilebilmesi için bir başka yol ise Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurudur. Sigorta uyuşmazlıklarının çözümü için özel ihtisas mahkemeleri bulunmamaktadır. Sigorta uyuşmazlıkları Asliye Ticaret Mahkemelerinde görülmektedir. Asliye Ticaret Mahkemelerinin iş yükünün çok fazla olması sebebiyle yargılama uzun zaman almaktadır. Bu sebeple sigorta uyuşmazlıklarının çözümünde arabuluculuk ve tahkim müessesesi önem kazanmaktadır¹⁹⁴. Tahkim ise; “Tarafların mevcut veya potansiyel bir uyuşmazlığı, bir sözleşme veya kanun hükmü uyarınca devlet yargısına başvurmadan,

¹⁸⁸ Demirel, M. (1995). *Yargıtay Kararları Doğrultusunda İş Kazalarından Doğan Maddi Manevi Tazminat Davaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

¹⁸⁹ Dönmez Piri, Y. (2010). *Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

¹⁹⁰ Baykın, C. (2019). *İş Kazası ve Meslek Hastalığında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

¹⁹¹ Akbulut, Ç. (1989). *Manevi Tazminat Talebinin Hukuki Niteliği ve Şartları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

¹⁹² Narter, S. (2002). *İş Kazalarından Doğan Tazminatlar ve Hesaplama Yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

¹⁹³ TBK m.56 hükmü Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir.

Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir. ; Ener, O.Ş. (2014). *Türk Hukukunda Manevi Tazminatın Niteliği Ve Hesaplanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

¹⁹⁴ Çiftçi, T. (2017). “Türk Hukukunda Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk ve Tahkim Kurumlarının Karşılaştırılması”. *Proceedings Book of 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences*. 20-23 Nisan 2017, İstanbul, 239.

tarafarca veya kanunla doğrudan doğruya seçilmiş olan ya da tarafların veya kanunun yetki tanıdığı şahıs ve mercilerce tayin edilmiş bulunan kimseler aracılığıyla çözümlenmesine denilmektedir¹⁹⁵.” Sigorta Tahkim Komisyonunda ise uyuşmazlıklar hakemler tarafından çözümlenmektedir¹⁹⁶.

Sigortacılık Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile birlikte sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacı ile alternatif çözüm yollarından olan Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulmuştur¹⁹⁷. Sigorta Tahkim Komisyonunun uyuşmazlığın çözümünde birçok yararı bulunmaktadır. Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru ile uyuşmazlık daha kısa sürede çözümlenmektedir. Bunun sebebinin dava yolu ile uyuşmazlık çözümünde genel mahkemelerin iş yükünün çok ağır olması ve genel mahkemelerde ayrı bir uzmanlığın bulunmaması gösterilebilir¹⁹⁸. Sigorta Tahkim Komisyonunun bir başka yararı ise yargılama sürecinin uzmanlar tarafından yürütülmesidir. Yargılama, alanında uzman hakemler tarafından yürütülmektedir. Dava yolu ile uyuşmazlığın çözümünde ise hâkimler çok çeşitli uyuşmazlıklara bakmak zorunda olup, bir alanda uzmanlaşmaları hakemlere nazaran daha zor olmaktadır¹⁹⁹. Tahkimin bir başka yararı ise sigortacılık yapan kuruluş ile sigorta ettirenler arasındaki uyuşmazlık tutarının 5.000,00 TL’yi aşmaması halinde sigorta hakemleri tarafından verilen kararların kesin olmasıdır. Uyuşmazlık tutarının 5.000,00 TL’nin üzerinde olması halinde sigorta hakemi kararına karşı kararın bildirim tarihinden itibaren 10 gün içinde komisyon nezdinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilmektedir. Uyuşmazlık tutarının 40.000,00 TL üzerinde olması halinde ise itiraz üzerine verilen kararlar temyiz edilebilmektedir. 40.000,00 TL’nin altındaki kararların kesin olması sebebiyle uyuşmazlıklar mahkemelere göre daha hızlı çözülebilmektedir²⁰⁰. Sigorta Tahkim Komisyonunun genel mahkemelere göre daha hızlı ve alanında uzman hakemler tarafından

¹⁹⁵ Demirel Özdemir, E. (2019). *Sermaye Piyasası Uyuşmazlıklarının Alternatif Yöntemlerle Çözümünde Tahkim*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Uzmanlık Tezi. ; Polat, A. (2019) “Asimetrik Tahkim Sözleşmelerinin Geçerliliği”. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1):7.

¹⁹⁶ Eyüboğlu, C. (2017). “Türk Hukukunda Tahkim Anlaşmasının Geçerliliği”. *Ankara Barosu Dergisi*, 75(3):230.

¹⁹⁷ Yılmaz, Z. (2008). “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 17:39. ; Yıldız, H. (2018). “Sigorta Tahkim Yargılaması Usulü”. *Yorum-Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim-Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 6(1):5. ; Fişekçi, F.D. (2015) “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa Göre Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Gider Avansı Sorunu”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 89(2):203.

¹⁹⁸ Yeşilova Aras, E. ve Yeşilova, B. (2013). “Sigortacılık Tahkimi Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırdedici Özellikleri”. *Journal Of Yaşar University* .8(Özel):278.

¹⁹⁹ Özdamar, M. (2013). “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2): 836.

²⁰⁰ http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=56,

E.T:27/03/2020. ; Dekak,M.T. (2019). *Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü*. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

çözümlendiğini söylesek de yararının yanı sıra riskleri de mevcuttur. Her ne kadar alanında uzman hakemler tarafından uyuşmazlıklara bakılır ise de, hakemlerin hepsi hukukçu değildir. Hukukçu haricinde uzman sigortacılar da Sigorta Tahkim Komisyonunda hakem olabilmektedir. Söz konusu bu durum her zaman olmamakla birlikte uygulamada çeşitli sorunları beraberinde getirebilmektedir. Nitekim, hukukçular meslekleri gereği mevzuata hâkim ve hukukta meydana gelen gelişmelerden haberdar olmakta iken hukukçu harici meslek gruplarının mevzuata her zaman hâkim olmaları mümkün olmayabilir. Bu sebeple, uyuşmazlık dosya üzerinden ilerliyor olsa da sigorta hukuku alanında uzman hukukçuların hakem olması kesin kararlarda zarar görenin hak kaybına uğramaması açısından da önem arz etmektedir.

2.5.4.1. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvurunun Ön Koşulu

2.5.4.1.1. Sigortaya Başvuru

Trafik kazalarından doğan maddi tazminat alacaklarının talep edilebilmesi için ön koşul olarak sigorta şirketine başvurmak gerekmektedir²⁰¹. Bu düzenleme Karayolları Trafik Kanunu'nun 14/04/2016 tarihinde m.97 hükmünün değiştirilmesi ile birlikte zorunlu hale gelmiştir. 14/04/2016 tarihinden önce dava açmak veya Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurmak için sigorta şirketine başvuru zorunluluğu bulunmamaktaydı²⁰². Buradaki sigorta şirketi işletenin zorunlu mali sorumluluk sigortacısıdır. Zorunlu mali sorumluluk sigortası ise; “Motorlu bir aracın karayolunda işletilmesi sırasında, bir kimsenin yaralanmasına, ölmesine veya bir şeyin zarara uğramasına sebep olması halinde o aracı işletenin zarara uğrayan üçüncü kişilere karşı olan sorumluluğunu belirli limitler dâhilinde karşılamayı amaçlayan ve yapılması zorunlu sigorta türüne denilmektedir²⁰³.” Karayolları Trafik Kanunu m.91/1 hükmü gereğince “İşletenlerin, bu Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur²⁰⁴.” Bu hüküm gereğince zorunlu mali sorumluluk sigortası yaptıracak olanlar;

²⁰¹Kayihan, Ş., Ünlütepe, M. (2017). “Yargıtay ve Sigorta Tahkim Komisyonu Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Mesuliyet (Trafik) Sigortasına Dayalı Tazminat Talebinde Temerrüt Faizine İlişkin Değerlendirmeler”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 33(4): 82.

²⁰² KTK m.97 hükmü Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.

²⁰³ Özbudak, C. (2011). “Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında “Karayolu” Kavramı”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(55):68. ; Ateş, H. (2013). “Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 8(87):50.

²⁰⁴ KTK m.91 hükmü İşletenlerin, bu Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur.

Zorunlu mali sorumluluk sigortasına ilişkin primler peşin ödenir. Ancak, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık primlerin taksitler halinde tahsil edilmesine ilişkin düzenleme yapmaya yetkilidir.

motorlu araç işletenleri, motorlu taşıtlarla ilgili mesleki faaliyette bulunanlar, yarış düzenleyicileri ve çekici işletenlerdir²⁰⁵. Zorunlu mali sorumluluk sigortası ise kaza sigortası dalında çalışmaya yetkili sigorta şirketlerince yapılmaktadır²⁰⁶. Zorunlu mali sorumluluk sigortası ile birlikte amaç sigorta edilen aracın trafik kazasında neden olacağı üçüncü kişinin uğrayacağı zararın sigorta limitleri dâhilinde karşılanmasını sağlamaktır²⁰⁷.

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurmak için aracın işleteninin zorunlu mali sorumluluk sigortasına başvurmak gerekmektedir. Öncelikle Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası kavramını kısaca açıklamamız gereklidir. Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının bir başka adı trafik sigortasıdır. Uygulamada genellikle trafik sigortası olarak geçmektedir²⁰⁸. Trafik sigortası, sigorta sözleşmelerinin içerisinde sorumluluk sigortası niteliğindedir. Trafik sigortasında ise sigortalı ve sigortacı olmak üzere iki taraf vardır. Sorumluluğu sigortanın himayesi altına alan kişiye sigortalı denilmektedir. Dolayısıyla aracın işleteni sigortalı olmaktadır. Bunun yanı sıra sigorta sözleşmesinin tarafı sigorta ettiren olabileceği gibi sigorta ettirenin kendisi ile birlikte veya ondan ayrı olarak sigorta konusu aracın işletilmesinde görevli bulunan adamlar ve yardımcıları da olabilmektedir²⁰⁹. Zorunlu trafik sigortası ile amaç sigorta konusu aracın neden olacağı kazada üçüncü kişinin zararının sigorta limitleri dâhilinde karşılanmasını sağlamaktır. Kazaya sebebiyet veren işleten haricinde aracın işletilmesinde görevli bulunan adam ve yardımcıları da olsa üçüncü kişi zararın tazmini için doğrudan zorunlu mali sorumluluk sigortacısına başvurabilecektir.

(Değişik üçüncü fıkra: 14/7/2004-5217/12 md.) Sigorta yaptırınların, sigorta şirketlerine ödeyecekleri sigorta priminin % 5'i oranındaki tutar, sigorta şirketi tarafından tahsil edildiği ayı takip eden ayın en geç 20'sine kadar İçişleri Bakanlığı Merkez Saymanlığı hesabına yatırılır. Yatırılan bu tutarlar bütçeye gelir kaydedilir.

(Mülga dördüncü fıkra: 13/2/2011-6111/58 md.) Geçerli teminat tutarları üzerinden zorunlu mali sorumluluk sigortası bulunmayan araçlar trafikten men edilir.

(Değişik altıncı fıkra: 13/2/2011-6111/58 md.) Yabancı plakalı taşıtların Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslara göre Türkiye'de geçerli sigortaları yoksa bunlar için zorunlu mali sorumluluk sigortası Türkiye sınırlarına girişleri sırasında yapılır.

(Ek yedinci fıkra : 2/12/2004-5265/1 md.) Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde, ortak savunma veya barış harekâtı çerçevesinde Türkiye'de harekât, eğitim veya tatbikat maksadıyla bulunmasına izin verilen yabancı silâhli kuvvetlerin neden olabileceği hasar ve zararların tazmini konularının özel bir anlaşmayla düzenlendiği hallerde, bu kapsamda Türkiye'ye girecek yabancı askerî araçlar bakımından bu madde hükmü uygulanmaz.

(Değişik: 21/5/1997-4262/4 md.) Bu madde hükmüne uymayanlar 1 800 000 lira para cezası ile cezalandırılırlar.

²⁰⁵Yıldız, H. (2018). "Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasına İlişkin Ana Esaslar ve Sorunlar". *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(16):13.

²⁰⁶ Özboyacı, A. (2008). "Trafik Kazalarından Doğan Tazminat Alacakları İçin Doğrudan Sigortaya Başvurma". *Terazi Hukuk Dergisi*, 3(25):118.

²⁰⁷ Kara, E. (2016). "Sınırötesi Trafik Kazaları: Avrupa Birliği'nde ve Türk Hukukunda Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası". *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(11):222.

²⁰⁸ Karayalçın, Y. (1975). "Trafik Kazalarında Mali Mesuliyet ve Sigorta Sorunu". *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 8(2):133.

²⁰⁹ Bozkurt, B. (2019). "Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Trafik Sigortası Kapsamında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Kusur ve Müterafik Kusurun Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi". *Antalya Barosu Dergisi*, 29(89):152.

Zarar gören kişiler zararlarını tazmin etmek için, kusurlu olan araç sürücüsünün sigorta şirketine, yazılı bir dilekçe ile veya şirketin resmi internet adresinden yazılı olarak talepte bulunabilmektedir²¹⁰. Yazılı olarak talep internet üzerinden e-posta atılabileceği gibi gerekli evraklar kargo yoluyla da fiziken gönderilebilmektedir. Ancak bunun için, zarar görenin sorumlu sigorta şirketinin ismi ile kazaya neden olan aracın sigorta poliçesi numarasının öğrenilmesi veya kazaya sebebiyet veren aracın plakasının bilinmesi gerekmektedir. Karşı tarafın sigorta şirketi kaza tespit tutanağından öğrenilebileceği gibi eğer sürücü kaçmışsa veya kaza tespit tutanağı düzenlenmemişse kaza tarihi ve plaka numarası var ise plaka numarası ile birlikte Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezinden de öğrenilebilmektedir²¹¹.

2.5.4.1.2. Güvence Hesabına Başvuru (Eski adı ile Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı)

Karayolları Trafik Kanunu'nun m.97 hükmü gereğince zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava veya tahkim yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekmektedir. Ancak, bazı hallerde zarara sebebiyet veren aracın zorunlu mali sorumluluk sigortasına başvuru imkânı olmayabilir. Bu gibi hallerde ise Güvence Hesabı devreye girmektedir. Güvence hesabı kavramı Sigortacılık Kanunu m.14 hükmünde düzenlenmiştir²¹². Güvence Hesabı ilk olarak

²¹⁰ Özboyacı, 2008:122.

²¹¹ <https://www.sbm.org.tr/>, E.T:23/03/2020.

²¹² Sigortacılık Kanunu m.14 hükmü

(1) Bu Kanununun 13 üncü maddesi, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile ihdas edilen zorunlu sorumluluk sigortaları ile bu Kanunla mülga 21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu çerçevesinde ihdas edilmiş olan zorunlu sigortalara ilişkin olarak aşağıdaki koşulların oluşması halinde ortaya çıkan zararların bu sigortalarla saptanan geçerli teminat miktarlarına kadar karşılanması amacıyla Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde Güvence Hesabı oluşturulur.

(2) Hesaba;

- a) Sigortalının tespit edilememesi durumunda kişiye gelen bedensel zararlar için,
- b) Rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarları dâhilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar için,
- c) Sigorta şirketinin malî bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü olduğu maddî ve bedensel zararlar için,
- ç) Çalınmış veya gasbedilmiş bir aracın karıştığı kazada, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı hallerde, kişiye gelen bedensel zararlar için,
- d) Yeşil Kart Sigortası uygulamaları için faaliyet gösteren Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler için,

başvurulabilir. Bakanlar Kurulu, gerekli görülen hallerde, eşyaya gelecek zararların kısmen veya tamamen Hesaptan karşılanmasına karar vermeye yetkilidir.

(3) Hesabın gelirleri; birinci fıkrada belirtilen zorunlu sigortalılar ve yeşil kart sigortalıları için tahsil edilen toplam primlerin yüzde biri oranında sigorta şirketlerince ödenecek katılma payları ile sigorta ettirenlerden safi primlerin yüzde ikisi oranında tahsil edilecek katılma paylarından oluşur. Bakan, bu oranları binde beşe kadar indirmeye veya tekrar kanunî sınırlarına kadar yükseltmeye yetkilidir.

ise Karayolları Trafik Kanunu m.108 hükmünde garanti fonu olarak düzenlenmiştir. Ardından, Sigortacılık Kanunu ile birlikte garanti fonu (Karayolları Trafik Garanti Sigortası) devredilip daha kapsamlı olan güvence hesabı adını almıştır²¹³. Güvence Hesabı; Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği nezdinde faaliyet gösteren bir kuruluştur. Güvence hesabının amacı Sigortacılık Kanunu'nda sayılan sigorta türlerinde şartlar oluştuğu takdirde, bu sigortalarla belirlenen geçerli teminat tutarlarına kadar zararların karşılanmasını sağlamaktır²¹⁴. Burada önemli olan husus ise üçüncü kişinin uğradığı gerçek zarardan güvence hesabının sorumluluğunun sorumluluk kapsamında öngörülen zorunlu sigortalar için yetkili mercilerce tespit edilen sorumluluk limitleri ile sınırlı ve eşdeğer şekilde olmasıdır²¹⁵. Bir diğer husus ise Güvence Hesabına başvurabilmek için gerekli haller olması zorunluluğudur. Bu haller Sigortacılık Kanunu m.14 hükmü ile 26594 sayılı Güvence Hesabı Yönetmeliği m.9 hükmünde düzenlenmiştir. Bunlardan ilki sigortalının tespit edilememesi durumudur. Aracın sürücüsü kaçmışsa ve bulunamıyor ise bu halde kişinin uğradığı bedensel zararlar için güvence hesabına başvurulabilecektir. Bu hallerden ikincisi rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarları dâhilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu kaza sonucunda kişilerde meydana gelen bedensel zararlar için de güvence hesabına başvurulabilmektedir. Güvence hesabına başvuru için bir diğer hal, zorunlu mali sorumluluk sigortasını yapan sigortacının malî bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halidir. Bir başka hal çalınmış veya gasbedilmiş bir aracın karıştığı kazada, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı halidir. En son halde ise Yeşil Kart Sigortası uygulamaları için faaliyet gösteren Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler için güvence hesabına başvuru mümkündür. Bu halde yeşil Kart (Green Card) sigortası ile zararları güvence altına alınan yabancı plakalı araçların ülke sınırları içerisinde neden olduğu trafik kazalarından dolayı yetkili büro olan Türkiye Sigorta ve Reasürans Birliği Motorlu Taşıt Bürosu tarafından tamamlanan hasar

(4) Sigorta şirketleri, üçüncü fıkra hükmü gereğince kendileri tarafından ödenmesi gereken bir takvim yılına ilişkin katılma paylarını takip eden yılın Şubat ayı sonuna kadar; sigorta ettirenlerden tahsil edilen katılma paylarını ise tahsil edildikleri ayı takip eden ayın sonuna kadar Hesaba yatırmak zorundadır.

(5) Hesap kapsamındaki her zorunlu sigorta ve yeşil kart sigortası için ayrı hesap açılır ve bunların gelir ve giderleri bu hesaplarda izlenir.

(6) Hesabın gelir ve giderleri ile işlemleri, Müsteşarlıkça her yıl denetlenir.

(7) Hesabın kuruluşuna, işleyişine, fon varlıklarının nemalandırılmasına, Hesaptan yapılacak ödemelere, gerek ilgililere gerekse Türkiye Motorlu Taşıt Bürosuna yapılacak rüçulara, 24 üncü madde uyarınca oluşturulacak bilgi merkezine ve Komisyona yapılacak katkı payı ve diğer harcamalara ilişkin esaslar yönetmelikle düzenlenir.

²¹³Gökdemir, S. (2008). "Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Karayolu Trafik Garanti Sigortası Güvence Hesabına Devredildi." *Bursa Barosu Dergisi*, 32(84):92.

²¹⁴Seven, V. (2017). "Sigorta Güvence Hesabının Kapsamı ve Destekten Yoksun Kalma Tazminatı". *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(157-158): 33-34.

²¹⁵Yılmaz, Z. (2007). "3/6/2007 Tarihli ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa Göre Güvence Hesabı ve Hesabın Sorumlu Olduğu Hâller". *Terazi Hukuk Dergisi*, 2(13):44.

dosyalarının tazminat ödemesi için yetkili büro güvence hesabına başvurabilmektedir. Bu halde zarar gören güvence hesabına doğrudan başvuru yapamamaktadır²¹⁶. Güvence Hesabına başvurulabilecek haller Sigortacılık Kanunu m.14 ve Güvence Hesabı Yönetmeliği m.9 hükmünde sayılmış olup, Güvence Hesabının sorumlu olmadığı haller ayrıca düzenlenmemiştir. Bunun yanı sıra manevi zararlar ile ilgili Güvence Hesabına başvurulabileceği de düzenlenmediğinden manevi zararların Güvence Hesabının sorumluluğunda olmadığı açıktır²¹⁷.

Sigorta şirketine başvuru kısmında belirttiğimiz üzere Güvence Hesabı İdaresine de zorunlu sorumluluk sigortasının tabi olduğu zamanaşımı süresi içerisinde (zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halükarda 10 yıl içinde) bizzat yazılı olarak veya taahhütlü mektupla başvurulabilmektedir²¹⁸. Zarar gören kişilerin Güvence Hesabına başvuru dilekçelerinde resmi internet sitesinde belirtilen belgelerin eklenmesi gerekmektedir²¹⁹.

Özetle; alternatif çözüm yolu olan Sigorta Tahkim Komisyonuna ve dava yoluna başvurabilmek için Sigortacılık Kanunu m.30/13 hükmü gereğince sigorta şirketine başvuru

²¹⁶ Uluğ Cicim, İ. (2011). “Sigorta Hukukunda Güvence Hesabı Kavramı”. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1):109-110-111.; Bağrıaçık, S. (2016). “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu”. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2):271-272.

²¹⁷ Ulaş, I. (2009). “Sigortacılıkta Güvence Hesabı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 25(2):83-84.

²¹⁸ Ateş, H. (2013). “Güvence Hesabı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 26(108):355. ; <https://www.guvencehesabi.org.tr/Sss.aspx>, E.T:25/03/2020.

²¹⁹ <https://www.guvencehesabi.org.tr/Basvuru.aspx>, E.T:25/03/2020.

Ölüm Halinde Gereken Belgeler :

1. Kaza tespit tutanağı resmi tasdikli sureti,
2. Olayın mahkemeye intikal etmesi halinde mahkeme kararı,
3. Ölüm Raporu,
4. Ölenin mesleği ile gelir durumunu ve desteklik ilişkisini gösterir belge,
5. Hak sahiplerine Sosyal Güvenlik Kurumlarından gelir bağlanmış ise, bağlama kararı ile bağlanan gelirin peşin değerini gösteren belge,
6. Aile nüfus kaydı aslı ve veraset ilamı,
7. Kaza ile illiyeti gösteren diğer belgeler.

II. Sakatlanma Halinde Gereken Belgeler :

1. Kaza tespit tutanağı resmi tasdikli sureti,
2. Hastane raporu aslı veya resmi tasdikli sureti,
3. Maluliyet oranını gösterir hastane raporu aslı veya resmi tasdikli sureti,
4. Olayın mahkemeye intikal etmesi halinde mahkeme kararı,
5. Kaza ile illiyeti gösteren diğer belgeler.

III. Sigortacılık Kanunu'nun *14.(c) maddesi uyarınca bedensel zararlar dışındaki maddi zararlar için Belgeler :

1. Poliçe sureti,
2. Kaza tespit tutanağı resmi tasdikli sureti,
3. Eksper Raporu,
4. Varsa mahkeme kararı sureti,
5. Hasar bedeli sigortalı tarafından ödenmiş ise ödeme ile ilgili belgelerin suretleri,
6. Kaza ile illiyeti gösteren diğer belgeler.

***14.(c) maddesi:** Sigorta şirketinin malî bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü olduğu maddî ve bedensel zararlar.

şartı vardır. Ancak Sigortacılık Kanunu m.14 ve Güvence Hesabı Yönetmeliği m.9 hükmündeki haller halinde Güvence Hesabı İdaresine başvurulabilecektir. Güvence Hesabı veya Sigorta Şirketleri tarafından üçüncü kişinin zararı eksik ödenir veya hiç ödenmez ise talebin kısmen veya olumsuz sonuçlandığına ilişkin dayanak belge ek yapılarak Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurulabilecektir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü (trafik sigortasında 15 gün) içinde yazılı olarak cevap vermemesi halinde de Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru mümkündür²²⁰.

²²⁰Sigortacılık Kanunu m.30/13 hükmü (13) Komisyona gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşla gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir. ; Kayıhan, Ş. , Ünlütepe, M. (2016). “Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekâlet Ücreti”. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(12):110.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TRAFİK KAZALARINDA BEDENSEL ZARAR NEDENİYLE OLUŞAN MADDİ TAZMİNAT DAVASI

3.1. Dava Şartları

Trafik kazası nedeniyle maddi tazminat alacaklarını talep edebilmemiz için kazaya sebebiyet veren aracın işletenin zorunlu mali sorumluluk sigortacısına başvurmamız gerekmektedir²²¹. Bu düzenleme 14/04/2016 tarihinde Karayolları Trafik Kanunu m.97 hükmünün değiştirilmesi ile birlikte zorunlu hale gelmiştir. KTK m.97 hükmüne göre “Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.” Zarar gören kişinin sigorta şirketine başvurmadığı halde ne olacağı hususu önem taşımaktadır. Zarar görenin sigorta şirketine başvurmadan dava açması halinde dava, dava şartı yokluğundan usulden reddedilebilmektedir. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin 2017/545 E. 2017/347 10/04/2017 tarihli kararında dava şartlarının davanın açılabilmesi için değil mahkemenin esasına girilebilmesi için zorunlu olduğu, bu sebeple sigortaya başvuru şartının giderilmesi için kesin süre verilmesi gerektiği, süre verilmeden davanın dava şartı yokluğundan usulden reddinin yerinde olmadığına karar vermiştir²²². Dolayısıyla sigorta

²²¹ Ayrıntılı bilgi için 2.Bölüm 2.5 .4 . kısım 2.5.4.1. alt başlığı, 2.5.4.1.1. alt başlığın alt başlığı.

²²² <http://as-hukuk.com/ictihat-detay-trafik-sigortasi-yeni-genel-sartlari-uyarinca-sigorta-sirketine-basvuru-yapilmadan-dogrudan-dava-acilmasi-%E2%80%93-bu-durumda-mahkemece-davaciya-sigortaya-basvurmasi-icin-kesin-sure-verilmesi-gerektigi-174.html>, E.T:20/04/2020.

İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin 2017/545 E. 2017/347 10/04/2017 tarihli kararı ,“KTK'nın 97. maddesine değişiklik sonucu getirilen, dava açılmadan önce sigortaya başvuru şartı noksanlığının, dava açıldıktan sonra giderilebilecek bir dava şartı noksanlığı olup olmadığı hususunun değerlendirilmesinde dava şartları, mahkemenin davanın esası hakkında yargılamanın devamı için gerekli olan şartlar olup, davanın açılabilmesi için değil, mahkemenin davanın esasına girebilmesi için aranan kamu düzeni ile ilgili zorunlu koşullardan olduğu, HMK 115/2. maddesindeki kurala göre "Mahkeme dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder." düzenleme gereğince eksik olan bir dava şartı belirli bir süre verilebilecek ise hakim tarafından eksikliğin giderilmesi için kesin süre verilmesi, bu süre içinde dava şartı eksikliği tamamlanmaz ise dava, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddedilmelidir. Eldeki davada ise 30.05.2016

şirketine başvurunun dava şartı olması sebebiyle dava açmadan önce sigorta şirketine başvuru yapılması gerekmektedir. Başvuru yapılmadan dava açılması halinde mahkemenin, eksikliğin tamamlanması için kesin süre vermesi ve bu süre içerisinde de eksiklik tamamlanmıyor ise davanın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmesi gerekmektedir.

Karayolları Trafik Kanunu m.97 hükmü gereğince dava açmadan önce aracın işleteninin zorunlu mali sorumluluk sigortacısına başvuru yapmamız gerektiğini söylemiştik²²³. Ancak, bazı hallerde zarara sebebiyet veren aracın zorunlu mali sorumluluk sigortasına başvuru imkânı olmayabilir. Bu durumda da Türkiye Sigorta ve Reasürans Birliği bünyesindeki Güvence Hesabı İdaresi devreye girmektedir. Güvence Hesabı İdaresi ile Sigortacılık Kanunu'nda sayılan sigorta türlerinde şartlar oluştuğu takdirde, bu sigortalarla belirlenen geçerli teminat tutarlarına kadar zararların karşılanması sağlanabilmektedir²²⁴. Sigortacılık Kanunu m.14 hükmü ile Güvence Hesabı Yönetmeliği m.9 hükmündeki sayılı hallerin varlığı halinde Güvence Hesabına başvuru gerekmektedir. Öncelikle Güvence Hesabına başvurulmalı ardından da dava açılmalıdır. Güvence Hesabı kavramına çalışmamızın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak değinmiştik²²⁵.

Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortacısına başvurunun ardından arabulucuya da başvuru gerekmektedir. 01/01/2019 tarihinde Türk Ticaret Kanununa eklenen m.5/A hükmü gereğince “Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır²²⁶.” Bu hüküm sebebiyle Asliye Ticaret Mahkemesinde dava açılacağı zaman öncesinde arabulucuya başvuru dava şartı haline gelmiştir. Ancak, bu madde yalnızca davalı tarafın sigorta şirketi olduğu ve görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi olduğu halde geçerlidir. Tazminat davasının yalnızca gerçek kişilere karşı açılması halinde arabulucuya başvuru dava şartı değildir. Ancak, kanaatimizce sigorta şirketine karşı Asliye Ticaret Mahkemesinde dava açmadan önce sigorta şirketine başvurunun ardından arabulucuya başvurunun dava şartı haline getirilmesi yerinde değildir. Uygulamada, genel şartlarda belirtilen evrakların tamamlanıp sigorta şirketine gönderilmesi ve akabinde sigorta şirketi tarafından değerlendirme yapılması uzun zaman alır

tarihinde dava açıldığı, 2918 sayılı kanununun 97. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle dava açmadan önce davalı sigorta şirketine başvurulmadığı tespit edildiğine göre bu eksikliğin giderilmesi için kesin süre verilmesi gerekirken davanın dava şartı yokluğundan dolayı usulden reddine karar verilmesi HMK 115/2. maddesi gereğince yerinde görülmemiştir.”

²²³ Ayrıntılı bilgi için 2.Bölüm 2.5 .4 . kısım 2.5.4.1. alt başlığı, 2.5.4.1.1. alt başlığın alt başlığı.

²²⁴ Seven, 2017:33-34.

²²⁵ Ayrıntılı bilgi için 2.bölüm, 2.5.4.1. kısım, 2.5.4.1.2. alt başlığı.

²²⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6102&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, E.T:29/07/2020.

iken bir de sigorta şirketi ile anlaşılammış olmasına karşın dava açmadan önce arabulucuya başvurarak yargılamanın uzatılması usul ekonomisi ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

3.2. Yetkili Mahkeme

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.5 ile m.19 hükümleri arasında mahkemelerin yetki konusu düzenlenmiştir.

Aynı Kanunun m.6/1 hükmüne göre “Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir.” Genel yetki kuralı olan HMK m.6 hükmü bütün davalar için uygulanan yetki kuralıdır²²⁷. Ancak, HMK’ de genel yetkili mahkemeden başka, bazı davalar için özel yetki kuralları konulmuştur²²⁸. Çalışmamıza konu haksız fiilden doğan davalardaki yetki kuralı ise HMK m.16 hükmünde düzenlenmiştir. HMK m.16 hükmüne göre “Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir²²⁹.” Bu hükme göre haksız fiilden doğan davalarda seçimlik yetki düzenleme alanı bulunmuştur²³⁰. Ancak, haksız fiilin birden fazla kişi tarafından işlenmesi durumunda bu kişilerin hepsine karşı açılacak tazminat davasında haksız fiilin işlendiği yer mahkemesi ortak yetkili mahkeme olacaktır. Bu durumda, davalıların hepsine karşı davalılardan birinin yerleşim yerindeki mahkemede dava açılmaz.

Haksız fiilin işlendiği yer mahkemesinin yetkisi kamu düzenine ilişkin (kesin) yetki değildir²³¹.

Karayolları Trafik Kanunu m.110 hükmü “Motorlu araç kazalarından dolayı hukuki sorumluluğa ilişkin davalar, sigortacının merkez veya şubesinin veya sigorta sözleşmesini yapan acentenin bulunduğu yer mahkemelerinden birinde açılabileceği gibi kazanın vuku bulunduğu yer mahkemesinde de açılabilir.” demek suretiyle, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları m. C.7 hükmü ise “Sigortacının başvuru tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi kısmen veya tamamen karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde ya da tazminat tutarında anlaşma sağlanamadığı hallerde sigortacının merkez veya şubesinin veya sigorta sözleşmesini yapan acentenin bulunduğu yer mahkemelerinde, kazanın meydana geldiği yer mahkemesinde ya da zarar görenin ikametgâhının bulunduğu yer

²²⁷ Baki, K., Arslan, R. ve Yılmaz, E. (2013). *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*. Yetkin Yayınları, Ankara.

²²⁸ Kodakoğlu, M. (2020). *Medeni Usul Hukuku Altın Seri*. Savaş Yayınevi, Ankara.

²²⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, E.T:22/04/2020.

²³⁰ Karademir Aydemir, D. (2019). *Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi*, Adalet Yayınevi, Ankara.

²³¹ Albayrak, H. ve Mavzer, T. (2019). “Haksız Fiilden Doğan Davalarda Ortak Yetkili Mahkeme Sorunu”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(2):292. ; Baki vd., 2013:142.

mahkemesinde dava açılabilir gibi uyuşmazlığın çözümü için Sigorta Tahkim Komisyonuna da başvurulabilir.” şeklinde düzenlenmiştir²³². Bu hükümlerle, davacı tarafa seçimlik hak tanınmıştır.

Yargıtay 20.Hukuk Dairesinin 2020/309 E. 2020/711 13/02/2020 tarihli kararında, “...Somut olayda, davacının birden çok mahkemenin yetkili olduğu ve kesin yetki kuralının bulunmadığı bu davada, davayı davalının bölge müdürlüğünün bulunduğu Ankara ilinde açarak yetkili mahkemeyi seçmiş olduğu anlaşıldığına göre, davanın Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir...” şeklinde karar vermiştir²³³. Yine, Yargıtay 20.Hukuk Dairesi başka bir kararında da aynı yönde karar vermiştir²³⁴. Özetle, haksız fiilden doğan trafik kazaları sebebiyle açılacak tazminat davalarında kanun koyucu zarar görenin hangi yetkili mahkemede dava açabileceğine ilişkin zarar görene seçimlik hak tanımıştır.

3.3. Görevli Mahkeme

3.3.1. Asliye Hukuk Mahkemesinin Görevli Olduğu Haller

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.2 hükmü gereğince “(1) Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. (2) Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir²³⁵.” 16/02/2012 tarihinden önce HMK m.3 hükmü “(1) Her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalara asliye hukuk mahkemeleri bakar. İdarenin sorumluluğu dışında kalan sebeplerden doğan aynı tür zararların

²³²<https://www.tsb.org.tr/karayollari-motorlu-araclar-zorunlu-mali-sorumluluk-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=1080>, E.T:22/04/2020.

²³³Yargıtay 20.Hukuk Dairesinin 2020/309 E. 2020/711 13/02/2020 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:22/04/2020.

²³⁴Yargıtay 20.Hukuk Dairesinin 2019/6023 E. 2019/7621 20/12/2019 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:22/04/2020.

“...Bir davada, birden fazla genel ve özel yetkili mahkeme varsa, davacı bu mahkemelerden birinde dava açmak hususunda bir seçimlik hakka sahiptir. Davacı, davasını bu genel ve özel yetkili mahkemelerden hiçbirinde açmaz ve yetkisiz bir mahkemede açarsa, o zaman seçme hakkı davalılara geçer. Somut olayda, kaza ilçesinde meydana gelmiştir. Ancak, davalı ... şirketinin ilinde bölge müdürlüğünün olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla davacının birden çok mahkemenin yetkili olduğu ve kesin yetki kuralının bulunmadığı bu davada, davayı davalının bölge müdürlüğünün bulunduğu ilinde açarak yetkili mahkemeyi seçmiş olduğu anlaşıldığına göre, davanın 5. Asliye Ticaret Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir...”

²³⁵Tanrıver, S. (2013). “Sulh Hukuk – Asliye Hukuk Mahkemesi Ayrımının Anlam ve Önemi Üzerine Bazı Düşünceler”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 25(105):41. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6100&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, E.T:30/04/2020.

tazminine ilişkin davalarda dahi bu hüküm uygulanır. 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri saklıdır.” uygulanmaktaydı²³⁶. Ancak, Anayasa Mahkemesinin 2011/35 E. 2012/23 16/02/2012 tarihli kararı ile HMK m.3 hükmü yürürlükten kaldırılmıştır. 16/02/2012 tarihinden sonra İdari ve Askeri Yargı'nın görevine girmeyen konularda HMK m.2 hükmü gereğince asliye hukuk mahkemeleri görevli kabul edilmiştir²³⁷.

Yargıtay 20.Hukuk Dairesinin 2018/84 E. 2018/889 12/02/2018 tarihli kararında, “...HMK' nin 2. maddesinde “Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir.” hükmüne yer verilmiştir. Somut olayda; davacı tarafından, haksız fiil teşkil eden trafik kazasından kaynaklı maddi ve manevi tazminat taleplerine ilişkin olarak ve araç sürücüsü olan davalı ve araç sürücüsü olan davalının anne, babası, araç işleteni ile ... sigortacısı olan sigorta şirketlerine karşı birlikte açılmıştır. Bakırköy 3. Aile Mahkemesince davalılar ..., ...Turizm Gıda Pazarlama İnşaat Tek. San. Tic. Ltd. Şti. ve ...A.Ş.'ye karşı açılan tazminat davalarının tefrik edildikten sonra görevsizlik kararı verildiği anlaşılmaktadır. Haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında, genel hukuk mahkemesi olan asliye hukuk mahkemesi görevli bulunmaktadır...” şeklinde karar verilmiştir²³⁸.

3.3.2. Asliye Ticaret Mahkemesinin Görevli Olduğu Haller

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun m.4 ile m.5 hükümlerinde Asliye Ticaret Mahkemelerinin görev konusu düzenlenmiştir²³⁹. Bu maddeler doğrultusunda gerek taşıma

²³⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110204-2.htm>, E.T:30/04/2020.

²³⁷ Şahin, 2016:92.

²³⁸ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:30/04/2020.

²³⁹ TTK m.4 hükmü (1) Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,

c) 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcılar için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde,

d) Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde, öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır.

(2) (Değişik: 28/2/2018-7101/61 md.) Ticari davalarda da deliller ile bunların sunulması 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabidir; miktar veya değeri yüz bin Türk lirasını geçmeyen ticari davalarda basit yargılama usulü uygulanır.

sözleşmesinden gerekse sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan davalarda Asliye Ticaret Mahkemeleri görevlidir²⁴⁰.

Tedavi giderleri ile ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği kapsamı dışında kalan sağlık hizmet bedellerinin ve diğer tedavi giderleri ve bakıcı giderlerinin ödenmesinin talep edildiği ve bu taleplerin sigorta şirketine yöneltildiği halde davanın temelini sigorta sözleşmesinden ve sigorta hukukundan kaynaklanması sebebi ile TTK m.4 hükmü gereğince Asliye Ticaret Mahkemesi görevli olacaktır²⁴¹.

Uygulamada Yargıtay Özel Dairesinin kararları sebebiyle işleten, sürücü, araç sahibinin sorumluluğu için asliye hukuk mahkemeleri görevli iken sigorta şirketlerine karşı açılacak davalarda ise Asliye Ticaret Mahkemeleri görevli olmaktadır²⁴². Bunun dayanağının sigorta şirketinin sorumluluğuna ilişkin düzenlemelerin Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiş olması ve TTK m.3 hükmünde “Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlemlerin ve işlerin ticari işlerden olduğu”, TTK m.4/a hükmünde “Bu Kanunda öngörülen hususlardan doğan hukuk davalarının ticari dava sayıldığı”, TTK m.5 hükmünde de “Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesinin tüm ticari davalara bakmakla görevli bulunduğu öngörüldüğünden ticaret mahkemeleri görevli olmaktadır.” şeklindeki düzenlemelerin olduğunu söyleyebiliriz²⁴³. Örneğin; Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2017/747 E. 2019/9693 21/10/2019 tarihli kararında, “...Açılan somut davada davalı ZMSS olup, Sigorta hukuku Türk Ticaret Kanunu'nun 6. kitabında 1401 ve devamı maddelerinde, zorunlu sorumluluk sigortası ise 1483 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Bu durumda Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen hususlardan olması nedeniyle dava ticari dava olup Asliye Ticaret Mahkemesi görev alanı içinde bulunmakta olduğundan mahkemece HMK' nin 114-

TTK m.5 hükmü (1) Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir.

(2) Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4 üncü madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır. Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran bu Kanundan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilir.

(3) (Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi olup, bu durumda göreve ilişkin usul hükümleri uygulanır.

(4) (Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yargı çevresindeki bir ticari davada görev kuralına dayanılmamış olması, görevsizlik kararı verilmesini gerektirmez; asliye hukuk mahkemesi, davaya devam eder.

²⁴⁰ Atalı, M. , Ermenek, İ. ve Erdoğan, E. (2019). *Medeni Usul Hukuku* . Yetkin Yayınları, Ankara. ; Deliduman, S. ve Oruç, Y. (2012). “Ticari Davalar”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmacıları Dergisi*, 18(2):107. Şahin, 2016:92.

²⁴¹ Güleç Uçakhan, 2014:834.

²⁴² <https://www.tazminathukuku.com/trafik-kazalarinda-gorevli-mahkeme.htm>, E.T:03/05/2020.

²⁴³ Olgaç, S.C. (2016). “Karayolları İdaresi’ne Karşı Açılan Trafik Kazalarından Kaynaklı Tazminat Davalarında Yargı Yolu Sorunu”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(118):151.

115 maddeleri uyarınca görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...” diye ifade etmiştir²⁴⁴. Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2016/19394 E. 2019/8513 25/09/2019 tarihli bir başka kararında da, “...Açılan somut davada davalılar arasında Zorunlu Mali Sorumluluk sigortacısı da bulunmaktadır. Sigorta hukuku Türk Ticaret Kanunu'nun 6. kitabında 1401 ve devamı maddelerinde, zorunlu sorumluluk sigortası ise 1483 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Bu durumda Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen hususlardan olması nedeniyle dava ticari dava olup Asliye Ticaret Mahkemesi görev alanı içinde bulunmakta olup mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...” şeklinde karar verilmiştir²⁴⁵. Dolayısıyla, Yargıtay kararlarında davalılardan birinin zorunlu mali sorumluluk sigortacısı olması durumunda görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi olacağı ifade edilmiştir. Ancak, kanaatimizce Yargıtay kararlarında belirtilen sigorta şirketine karşı açılacak davalarda Asliye Ticaret Mahkemelerinin görevli olduğu kararı yerinde değildir. Gerek ölüm sonrası talep edilen destekten yoksun kalma tazminatının gerekse bedensel zararlar nedeniyle açılacak tazminat davalarının yasal dayanağı Türk Ticaret Kanunu değil, Türk Borçlar Kanunu'dur. Ayrıca, kazaya karışan araç ticari araç olsa dahi zarar gören tarafından açılacak tazminat davası ticari dava olmayıp, hukuk davasıdır. Bunun yanı sıra zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortacısı ile arasındaki ilişki ticari ilişki de değildir. Bu sebeplerle hem gerçek kişilere hem de sigorta şirketine karşı açılacak tazminat davasında görevli mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemesi olması gerekmektedir²⁴⁶.

3.3.3. İş Mahkemesinin Görevli Olduğu Haller

Meydana gelen iş kazası neticesinde destekten yoksun kalma tazminatı talep ederken görevli yargı yeri olan İş Mahkemesinde dava açılması gerekmektedir. Ayrıca, Sosyal Sigortalar Kurumunun yaptığı ödemeler sebebi ile işveren ve üçüncü kişilere karşı açılacak rücu davalarında da İş Mahkemeleri görevlidir²⁴⁷.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 2017/5135 E. 2019/10609 13/11/2019 tarihli kararında, “...Dava, trafik kazasından kaynaklanan cismani zarar sebebiyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Somut olayda, dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden

²⁴⁴Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2017/747 E. 2019/9693 21/10/2019 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:03/05/2020.

²⁴⁵ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2016/19394 E. 2019/8513 25/09/2019 tarihli kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:03/05/2020.

²⁴⁶ <https://www.tazminathukuku.com/trafik-kazalarinda-gorevli-mahkeme.htm>, E.T:29/07/2020.

²⁴⁷ Kılınç, A. (2009). “İş Mahkemeleri ve İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 22(86):392. ; Güleç Uçakhan, 2014:837.

davacının kaza tarihinde davalı ... AŞ de İş kanunu hükümlerine göre çalıştığı anlaşılmaktadır. Meydana gelen trafik kazası, davacı yönünden trafik iş kazası olup uyumsuzluk iş hukukundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda mahkemece, İş mahkemesinin görevli olduğu gözetilerek H.M.K. 114-115 maddeleri uyarınca görev nedeniyle davanın reddine (görevsizlik) karar verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir...” şeklinde karar verilmiştir²⁴⁸.

3.3.4. Danıştay’ın Görevli Olduğu Haller

01/10/2011 tarihinden önce zararlı sonuca neden olan eylemin idari bir eylem olması halinde tazminat talebi tam yargı davası olarak ya Danıştay’da ya da zararlı sonuç doğuran eylem askeri kişileri ilgilendiren idari eylem ise AYİM’ de açılmaktaydı²⁴⁹. Ancak, 16 Nisan 2017’de yapılan Anayasa değişikliği referandumu ile AYİM kaldırılmıştır²⁵⁰. Kaldırılan askeri yargı mercilerinde görülen dosyalar için kanun yolu incelemesi aşamasındakiler; ilgisine göre Yargıtay veya Danıştay tarafından, diğer dosyalar yetkili adli veya idari yargı mercilerince görülmektedir²⁵¹.

3.4. Zamanaşımı

3.4.1. Genel Olarak

Zamanaşımı, bir hakkın kazanılmasında ya da kaybedilmesinde kanunun öngördüğü sürenin dolması anlamına gelmektedir²⁵². Zamanaşımı ile alacak hakkının uzun süre

²⁴⁸ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, E.T:02/05/2020.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 2017/5135 E. 2019/10609 13/11/2019 tarihli kararı

“Dava, trafik kazasından kaynaklanan cismani zarar sebebiyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun birinci maddesi uyarınca; İş Kanununa göre işçi sayılan kimselerle işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya İş Kanununa dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyumsuzluklarının çözülmesi ile görevli olarak lüzum görülen yerlerde İş Mahkemeleri kurulur. Bu tür davalara iş mahkemelerince bakılır. İş mahkemesi kurulmamış olan yerlerdeki bu davalara o yerde görevlendirilecek mahkeme tarafından, bu kanundaki esas ve usullere göre bakılır.Somut olayda, dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden davacının kaza tarihinde davalı ... AŞ de İş kanunu hükümlerine göre çalıştığı anlaşılmaktadır. Meydana gelen trafik kazası, davacı yönünden trafik iş kazası olup uyumsuzluk iş hukukundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda mahkemece, İş mahkemesinin görevli olduğu gözetilerek H.M.K. 114-115 maddeleri uyarınca görev nedeniyle davanın reddine (görevsizlik) karar verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.”

²⁴⁹ Güleç Uçakhan, 2014:835.

²⁵⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/Asker%C3%AE_Y%C3%BCKsek_%C4%B0dare_Mahkemesi, E.T:18/06/2020.

²⁵¹ <https://www.milliyet.com.tr/gundem/askeri-yargitay-ve-ayim-kaldirildi-2441186>, E.T:18/06/2020.

²⁵²Eren, F. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Yetkin Basımevi, Ankara. ; Doğan, M., Şahan, G. ve Atamulu, İ. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.; Erdoğan, İ. (2013). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Gazi Kitabevi, Ankara.; Akıncı, Ş. (2013). *Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler*. Sayram Yayınları, Konya.; Akçay, E. (2009). *Türk Borçlar Kanununa Göre Zamanaşımı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. ; Arat, A. (2004). “Türk Borçlar Hukukunda Alacak Zamanaşımı”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(3-4):194.

kullanılmamış olması sebebiyle dava edilebilme hakkı ortadan kalkmaktadır²⁵³. Zamanaşımı süresinin dolması ile zarardan dolayı sorumlu olan kişilerin borçları dava ve takip edilememektedir²⁵⁴.

3.4.2. İki Yıllık Zamanaşımı Süresi

Türk Borçlar Kanunu m.72/1 hükmüne göre “Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.” denilmektedir²⁵⁵. Bu madde hükmüne göre zamanaşımı süresinin başlaması için zarar gören kişinin hem zararı hem de zararın failini öğrenmesi gerekmektedir. Bu unsurlardan sadece birinin olması zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması için yeterli değildir²⁵⁶. Örneğin, bir kimsenin park halinde olan arabasında hasar meydana geldiğinde, bu hasarın başka bir kimse tarafından araca çarpılarak mı oluştuğu ya da zararın başka bir şekilde mi oluştuğunun bilinmesi gerekmektedir²⁵⁷.

3.4.3. On Yıllık Zamanaşımı Süresi

Türk Borçlar Kanunu m.72/1 hükmü gereğince iki yıllık zamanaşımı süresi zarar ve zararın yükümlüsünün öğrenildiği tarihten itibaren başlarken, on yıllık süre fiilin işlendiği tarihten itibaren başlamaktadır²⁵⁸. Zarar gören on yıllık sürenin dolmasına iki yıl kala zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenir ise, zarar görenin kalan iki yıl içerisinde tazminat davası açması gerekmektedir. Aksi halde talebi zamanaşımına uğrayacaktır. Ancak, zarar ve tazminat yükümlüsü öğrenildikten sonra iki yıl geçmişse talep zamanaşımına uğramakta ve on yıllık sürenin bir anlamı kalmamaktadır²⁵⁹. Kanaatimizce, kanun koyucu zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenebilmesi için zarar görene on yıllık süre vermektedir. Zarar gören on yıllık süre içerisinde zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenememiş ise, tazminat

²⁵³ Ertaş, Ş. (2015). “Sürekli Borç İlişkilerinde Zamanaşımı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı):3093. ; Taner, F.G. (2007). *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. ; Eren, 2019:1433.; Doğan, vd., 2019:305.

²⁵⁴ Kılıçoğlu, 2014:486. ; Köksal, Ö. (2003). “Ceza Hukukunda Dava Zamanaşımı”. *Bursa Barosu Dergisi*. 27(73):56.

²⁵⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf>, E.T:04/05/2020.

²⁵⁶ Kılıçoğlu, 2014:488.

²⁵⁷ İnceoğlu, M., Baş Süzel, E. ve Aytekin İnceoğlu, A. (2016). “Haksız Fiil Zamanaşımı ve Suçsuzluk Karinesiyle İlişkisi”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(145-146) :158.

²⁵⁸ TBK m.72/1 hükmü (1)Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yılın her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zaman aşımına uğrar.

²⁵⁹ Toker, 2017:109.

yükümlüsü zamanaşımını ileri sürerek sorumluluktan kurtulabilmektedir²⁶⁰. Ancak, zarar verici olay ile zararın gerçekleşmesi arasında on yıldan fazla bir süre olması halinde bu olayın sona erdiği tarihten itibaren on yıllık süre başlamaktadır²⁶¹.

3.4.4. Ceza Zamanaşımı Süresi

Hukuka aykırı fiillerin büyük bir çoğunluğu hem haksız fiil hem de suç teşkil etmektedir. Türk Borçlar Kanunu m.72/1 hükmü gereğince ceza kanununda daha uzun bir zamanaşımı süresi varsa ceza zamanaşımı süresi uygulanacaktır. Buradaki ceza zamanaşımından kasıt dava zamanaşımı olup, ceza infaz zamanaşımı değildir. Bir başka deyişle, burada incelenecek olan zamanaşımı belirli bir süre geçmesi ile ceza davası açılmasını engelleyen ya da açılmış bir dava varsa onun düşmesine neden olan zamanaşımıdır²⁶².

Ceza zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi için iki şart mevcuttur. Bunlardan ilki, zarar veren fiilin Türk Ceza Kanunu'nda veya ceza hükmü taşıyan herhangi bir kanunun suç saydığı ve cezayı gerektiren bir fiil olması şartıdır. Bu sebeple haksız eylemin suç niteliği taşıması yeterlidir. Ayrıca, zarar veren hakkında ceza davasının açılması ve zarar verenin ceza davası sonucunda mahkûmiyet hükmü almasına gerek yoktur²⁶³. Diğer şart ise ceza zamanaşımı süresinin daha uzun olması gereğidir. Ceza zamanaşımı TBK m.72 hükmünde belirtilen haksız fiilden doğan alacaklar için öngörülen iki zamanaşımı süresinden de uzun olmalıdır. Kısa olması durumunda ceza zamanaşımı süresi uygulanmamaktadır. Ceza zamanaşımı süresinin iki yıllık süreden uzun ancak on yıllık süreden kısa olması halinde, iki yıllık süreden uzun olan ceza zamanaşımı uygulanacaktır. Ancak, on yıllık uzun süre geçerliliğini koruyacaktır. Ceza zamanaşımı süresinin on yıla eşit veya on yıldan uzun olması halinde ise ceza zamanaşımı süresi uygulanmaktadır²⁶⁴.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2014/17-116 E. 2015/1771 16/09/2015 tarihli kararında, "...Dava, trafik kazasından kaynaklanan destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. Somut olayda, davacılar murisinin eyleminin "cezayı gerektiren bir fiil" olan taksirle öldürme ve yaralama suçu olarak TCK 85. madde kapsamında olduğu sabit

²⁶⁰ Tütüncü, M.(2012). "Yeni Türk Borçlar Kanunu'nda Haksız Fiil Zamanaşımı". *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 11(1): 171.

²⁶¹ Toker, 2017:109.

²⁶² Cihançir, C. (2012). *Türk Ceza Kanununda Dava Zamanaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. ; Yurtkulu, O. (2014). *Türk Ceza Hukukunda Dava ve Ceza Zamanaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

²⁶³ Narter, S. (2015). "Haksız Fiillerde Zamanaşımı ve Bedensel Zararlarda Zamanaşımının Başlangıcı Sorunu." *Terazi Hukuk Dergisi*. 10(109):26.

²⁶⁴ Dinçer, B.E. (2019). *Türk Borçlar Kanunu'na Göre Zamanaşımının Hükümleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

olduğundan, Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2. maddesi uyarınca ceza zamanaşımının uygulanması gerekmektedir...” şeklinde karar vermiştir²⁶⁵.

Karayolları Trafik Kanunu m.109 hükmü gereğince de dava cezayı gerektiren bir fiilden doğarsa ve ceza kanunu daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörürse ceza kanununda öngörülen zamanaşımı süresi içerisinde maddi tazminat davası açılması gerekmektedir²⁶⁶. Çalışmamız ile ilgili olarak trafik kazasından kaynaklı taksirle bir kişinin yaralanmasına neden olma suçunun düzenlendiği TCK m.89 hükmü gereğince bu suçun basit halinde bir aydan üç yıla kadar hapis cezası, nitelikli halinde ise altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunmaktadır²⁶⁷. TCK m.66 hükmü ise beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli

²⁶⁵ <http://www.kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2014-17-116.htm>, E.T:07/05/2020.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2014/17-116 E. 2015/1771 16/09/2015 tarihli kararı, “Dava, trafik kazasından kaynaklanan destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. Somut olayda, davacılar murisinin eyleminin “cezayı gerektiren bir fiil” olarak taksirle öldürme ve yaralama suçu olarak TCK 85. madde kapsamında olduğu sabit olduğundan, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/2. maddesi uyarınca ceza zamanaşımının uygulanması gerekmektedir. Buna ilaveten kazaya neden olduğu kabul edilen sürücü davacılar desteği hakkında ölümü nedeniyle bir ceza davasının açılmamış olması, uzamış ceza zamanaşımının uygulanmasına engel değildir. Buna göre, davacıların desteğinin mahkemece tam kusurlu olduğu kabul edilen ve kendisinin ölümü ile sonuçlanan trafik kazasının aynı zamanda TCK' nun 85/2 maddesinde düzenlenen ve taksirle öldürme suçuyla ilgili ceza davasının TCK 'nun 66/1-d maddesi uyarınca on beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olması; 2918 sayılı KTK' nin 109/2. maddesi uyarınca bu sürenin görülmekte olan maddi tazminat davası için de geçerli olması; davanın olay tarihi üzerinden on beş yıl geçmeden açılmış olması karşısında, somut olayda zamanaşımının gerçekleşmediği açıktır. Mahkemece esasa girilerek sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru bulunmamıştır.”

²⁶⁶ KTK m.109 hükmü (1)Motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin talepler, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhalde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrar.

(2)Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zaman aşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre, maddi tazminat talepleri için de geçerlidir.

(3)Zamanaşımı, tazminat yükümlüsüne karşı kesilirse, sigortacıya karşı da kesilmiş olur. Sigortacı bakımından kesilen zamanaşımı, tazminat yükümlüsü bakımından da kesilmiş sayılır.

(4)Motorlu araç kazalarında tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı rücu hakları, kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar

²⁶⁷ TCK m.89 hükmü (1) Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Vücudunda kemik kırılmasına,

c) Konuşmasında sürekli zorluğa,

d) Yüzünde sabit ize,

e) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

f) Gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğmasına, Neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, yarısı oranında artırılır.

(3) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,

b)Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,

d)Yüzünün sürekli değişikliğine,

e) Gebe bir kadının çocuğunun düşmesine, Neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(4) Fiilin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması halinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/5 md.) Taksirle yaralama suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır. Ancak, birinci fıkraya kapsamina giren yaralama hariç, suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde şikâyet aranmaz.

para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl dava zamanaşımı süresi öngörmüştür²⁶⁸. Dolayısıyla trafik kazası nedeniyle taksirle bir kişinin yaralanmasına neden olma suçunda ceza zamanaşımı olan sekiz yıllık süre dikkate alınacaktır. Ancak, yaralamalı bir trafik kazasında uzamış ceza zamanaşımı süresi olan sekiz yıl içerisinde zarar ya da tazminattan sorumlu kişi öğrenilememişse öğrenme tarihinden itibaren iki yıl içinde dava açılabilir ise de kaza tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra dava açılmamaktadır²⁶⁹.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2016/4082 E. 2016/5493 05/05/2016 tarihli kararında, “...Dava, davacıların murisinin ölümü nedeni ile destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. Dava açılması uzamış ceza zamanaşımına tabi olup, mahkemece yargılama yapılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, 2 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir...” şeklinde karar verilmiştir²⁷⁰.

3.4.5. Rücu İsteminin Tabi Olduğu Zamanaşımı

Türk Borçlar Kanunu m.73 hükmünde tazminat sorumlusunun zarar görenin uğradığı zararı ödedikten sonra diğer sorumlulara karşı sahip olduğu rücu hakkına ilişkin zamanaşımı

²⁶⁸TCK m.66 hükmü (1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,
 - b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmibeş yıl,
 - c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,
 - d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,
 - e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, Geçmesiyle düşer.
- (2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer.
- (3) Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur.
- (4) Yukarıdaki fıkralarda yer alan sürelerin belirlenmesinde suçun kanunda yer alan cezasının yukarı sınırı göz önünde bulundurulur; seçimlik cezaları gerektiren suçlarda zamanaşımı bakımından hapis cezası esas alınır.
- (5) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/8 md.) Aynı fiilden dolayı tekrar yargılamayı gerektiren hallerde, mahkemece bu husustaki talebin kabul edildiği tarihten itibaren fiile ilişkin zamanaşımı süresi yeni baştan işlemeye başlar.
- (6) Zamanaşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar.
- (7) Bu Kanunun İkinci Kitabının Dördüncü Kısımında yazılı ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet veya on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçların yurt dışında işlenmesi halinde dava zamanaşımı uygulanmaz.

²⁶⁹http://www.demirbas.av.tr/tr/icerik.goster_153_trafik-kazasi-tazminat-davasi-zamanasimi.html,

E.T:06/05/2020.

²⁷⁰<http://kazanci.com.tr/gunluk/17hd-2016-4082.htm>, E.T:07/05/2020.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2016/4082 E. 2016/5493 05/05/2016 tarihli kararı, “Dava, davacıların murisinin ölümü nedeni ile destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununun 109/2.maddesindeki davanın ceza gerektiren bir fiilden doğmuş olması ve ceza kanununun bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunması halinde, bu sürenin maddi tazminat talepleri içinde geçerli olacağına dair hükmü uyarınca uzamış ceza zamanaşımı süresinin uygulanması gerekecektir. Meydana gelen kaza sebebiyle davacıların desteği, kaza tarihinde ölmüştür. Buna göre, dava açılması uzamış ceza zamanaşımına tabi olup, mahkemece yargılama yapılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, 2 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.”

süresi düzenlenmiştir²⁷¹. Bu maddede önemli olan husus tazminatın ödenmesi kendisinden istenilen kişinin durumu birlikte sorumlu olduğu kişilere bildirmesi gereğidir. Sorumlu olan kişilere bildirim ile birlikte zamanaşımı süresi başlayacaktır²⁷². Tazminat ödenmesi kendisinden istenilen kişinin diğer sorumlulara bildirim yapmaması halinde ise, zamanaşımın bu bildirim dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği tarihte işlemeye başlayacağı kabul edilmektedir²⁷³.

Aynı kanunun m.73 hükmünde düzenlenen iki yıllık kısa zamanaşımı süresi tazminat sorumlusunun tazminatın tamamını ödedikten ve birlikte sorumlu olduğu kişilerin öğrenildiği tarihten itibaren işlemeye başlamaktadır²⁷⁴. Burada tazminatın tamamının ödenmesi ve birlikte sorumlu kişilerin tamamının öğrenilmesi şarttır. Aksi halde zamanaşımı süresi başlamayacaktır. Örneğin, hayvan tarafından zarar gören kişiye zararın tamamını ödeyen hayvan sahibinin, bu olayda ürküten hayvan ve sahibini öğrenmediği sürece iki yıllık zamanaşımı süresi başlamayacaktır. On yıllık sürenin başlangıç tarihi ise tazminatın tamamının ödendiği tarihtir. On yıllık sürenin işlemeye başlaması için ise diğer sorumlu kişilerin öğrenilmesi şartı koşulmamıştır²⁷⁵.

3.4.6. Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı

Zamanaşımı süresinin ne zaman başlayacağı hususu da önem arz etmektedir. Türk Borçlar Kanunu m.72 hükmü gereğince “Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yılın her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zaman aşımına uğrar.” İki yıllık sürenin başlangıcında zararın ve tazminat sorumlusunun öğrenilmesi gerekmektedir. Bu iki unsurdan birinin eksik olması halinde zamanaşımı süresi başlamayacaktır. Zarar önce öğrenildiyse fakat tazminat sorumlusu sonra öğrenildi ise tazminat sorumlusu daha sonra öğrenildiği için bu tarihten itibaren zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır²⁷⁶. Ancak, zarar gören kişinin ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı olması halinde küçük veya kısıtlının zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği

²⁷¹ TBK m. 73 hükmü (1)Rücu istemi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

(2)Tazminatın ödenmesi kendisinden istenilen kişi, durumu birlikte sorumlu olduğu kişilere bildirmek zorundadır. Aksi takdirde zamanaşımı, bu bildirim dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği tarihte işlemeye başlar.

²⁷² Kılıçoğlu, 2014:505.

²⁷³ Toker, 2017:111-112.

²⁷⁴ Kurt, L.M. (2011). “Haksız Fiil Sonucu Oluşan Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olduğu Hallerde Rücu Talebinin Tabi Olduğu Zamanaşımı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 24(95):152-153. ; Erdoğan 2013:190.

²⁷⁵ Çalık, A. (2014). *Borcun Zamanaşımına Uğramasına Borçlar Hukuku ve Ceza Hukuku Düzenlemelerinin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

²⁷⁶ Savaş, F. B. (2008). “Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresinin İşlemeye Başlama Anı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 20(74):128.

andan itibaren mi zamanaşımının başlayacağı hususu da tartışılmalıdır. Bu durumda zamanaşımı, küçük veya kısıtlının zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren mi ya da küçük veya kısıtlının yasal temsilcisinin zarar ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren mi başlayacaktır. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında maddi tazminat davası açmak için yasal temsilcinin zarar ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren zamanaşımı süresinin başlayacağı kabul edilmektedir. Manevi tazminat davası yönünden ise küçük veya kısıtlının zarar ve tazminat yükümlüsünü öğrenmesinin zamanaşımının başlaması için yeterli olacağı kabul edilmektedir²⁷⁷. Doktrinde zarar gören kişinin tazminat yükümlüsünü öğrenmeden ölmesi halinde mirasçılardan tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren zamanaşımı süresi başlayacaktır. Zarar görenin ölmeden önce zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenmesi halinde ise, zamanaşımı vefat eden kişinin öğrendiği tarihten itibaren başlayacaktır. Ancak, bunun için zarar gören kişinin ölmeden önce dava açabilecek durumda olması gereklidir²⁷⁸.

Süre hesaplanırken ise zamanaşımının başladığı gün sayılmamaktadır. Süre, zamanaşımının son gününün dolmasıyla tamamlanmaktadır²⁷⁹.

Cismani zararlarda zamanaşımı süresi en son zarar kaleminin gerçekleşmesinden itibaren başlamaktadır. Ölüm meydana geldiyse ölüm olgusundan haberdar olma ile zamanaşımı süresi başlamaktadır²⁸⁰.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında sürekli iş göremezlik oranının artması halinde, oranın arttığı günden itibaren zamanaşımının işleyeceğine karar verilmiştir. Örneğin; Yargıtay 21.Hukuk Dairesi'nin 1998/9048 E. 1999/1982 23/03/1999 tarihli kararında, "...Zarara uğrayan işçide oluşan %42 sürekli iş göremezlik oranının tarihi 20/06/1987, yeniden belirlenen %63 oranının tarihi ise 17/04/1998'dir. Sürekli iş göremezlik oranında her artış yeni bir olgudur. Anılan olguların oluştuğu tarihten itibaren zamanaşımının başlayacağı Yargıtay'ın oturmuş ve yerleşmiş görüşlerindedir. Hal böyle olunca BK 125.maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı, haksız fiilin vuku bulduğu tarihten değil, sigortalıda oluşan sürekli iş göremezlik oranının oluştuğu tarihten itibaren başlaması gerektiği açıktır. "şeklinde karar vermiştir²⁸¹.

²⁷⁷ Oğuzman, M.K. ve Öz, M.T. (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Cilt 2)*. İstanbul.; İnceoğlu vd., 2016:153.

²⁷⁸ İnceoğlu vd., 2016:154.

²⁷⁹ Akıncı, 2013:299.

²⁸⁰ İnceoğlu vd., 2016:158-159.

²⁸¹ <http://www.tazminathukuku.com/yargitay-kararlari/surekli-igoremezlik-oraninda-her-artis-yeni-bir-olgu-yeni-bir-dava-konusudur.htm>, E.T:07/05/2020.

3.5. Faiz

Hukuki açıdan faiz; “ Para alacaklısına, parasından yoksun kaldığı süre için bir hukuki işlem veya yasa uyarınca ödenmesi gereken karşılıktır, tazminattır²⁸².”

Trafik kazalarından dolayı zarar gören gerçek kişilerin ölüm veya cismani zarar sebebiyle gerek zorunlu mali sorumluluk sigortacısına gerekse araç işletenlerine karşı açılan maddi tazminat davalarında 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanun uyarınca kanuni faiz ve ticari temerrüt faizi (avans faizi) talep ettikleri görülmektedir²⁸³.

Haksız fiil sonucunda zarar gören kişinin, zarar sorumlusundan olan alacağı doğduğu andan itibaren temerrüde düşmektedir²⁸⁴. Bu sebeple haksız fiil bakımından Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’un m.1 ve m.2 hükümlerinde düzenlenen kanuni faiz (yasal faiz) ve ticari temerrüt faizi uygulanmaktadır²⁸⁵. Faizin türü davanın kaynaklandığı olaya göre belirlenmektedir. Örneğin, haksız fiilden kaynaklı desteğin ölümü sebebiyle talep edilecek destekten yoksun kalma tazminatı için kanuni (yasal) faiz istenebilecekken, ticari ilişkinin bulunduğu durumlarda faizin türü değişerek ticari temerrüt faizi uygulanacaktır. Zarar gören kişilerin dava dilekçelerinde taleplerinin yasal faiz mi yoksa avans faizi mi olup olmadığını belirtmeleri zorunludur²⁸⁶.

Hangi hallerde avans faizinin uygulanacağı hususu da önem taşımaktadır. Zarar veren kişinin veya zarar sorumlularından birinin tacir olması durumunda avans faizi işletilir. Zarar gören kişinin tacir olmaması durumunda dahi ticari işletme ile ilgili bulunan haksız fiillerden dolayı da avans faizi talep edilebilmektedir. Dolayısıyla zarara sebebiyet veren aracın ticari amaç ile kullanılıyor olması durumunda zarar gören avans faizi isteyebilmektedir. Bunun yanı sıra zarar gören, zarara neden olan aracın sahibinin tüzel kişi olması halinde tüzel kişi tacirin

²⁸² Reisoglu, 2014:314. ; Nomer, H. (2012). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Beta Yayıncılık, İstanbul. ; Yıldırım, 2018:250. ; Demirgil, B. ve Türkay, H. (2017). “Tarihsel Süreç İçerisinde Faizin Kurumsal Açıdan Gelişimi.” *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(2):143. ; Demir, Ş.(2012). “Türk Borçlar Kanunu’nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar”. *Ankara Barosu Dergisi*, 4:213.

²⁸³ Karakaya, U. (2019). “Trafik Kazalarından Kaynaklanan Bedeni ve Maddi Zararlara İlişkin Davalarda Avans Faizi İstenebilir mi?”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 93(1):120.

²⁸⁴ Gökcan ve Kaymaz, 2000:568.

²⁸⁵ Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m.1 hükmü (kanuni faiz) Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır. Cumhurbaşkanı, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar arttırmaya yetkilidir.

Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m.2 hükmü (temerrüt faizi) Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur. Temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı yukarıdaki fıkralarda öngörülen miktarın üstünde ise, temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.

²⁸⁶ Dönmez Piri, 2010:98.

fiilin ticari işletmeyi ilgilendirmesi sebebiyle avans faizi talep edebilecektir²⁸⁷. Uygulamada ise zarara sebebiyet veren aracın ticari nitelik taşıyıp taşımadığının belirlenmesi için ruhsat kaydına bakılmaktadır. Eğer, aracın ruhsat kaydında kullanım amacı, kullanım olarak düzenlenmişse ve ruhsatta hususi araç yazıyor ise yasal faiz uygulanmaktadır²⁸⁸. Bunun haricinde aracın kamyonet, otobüs, minibüs, kamyon olması durumunda da araçların niteliği itibariyle ticari amaçla kullanıldığı ve avans faizine hükmedilmesi gerektiği anlaşılabacaktır²⁸⁹. Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2010/7020 E. 2010/8062 11/10/2010 tarihli kararında, “...Dava, trafik kazasından kaynaklanan destek tazminatı istemine ilişkindir. Davacılar vekili tarafından temerrüt faizi olarak avans faizi talep edilmiş ancak mahkemece yasal faize hükmedilmiştir. Oysa, zarara neden olan aracın kamyonet olması ve buna göre ticari faaliyet sırasında kazanın meydana gelmesine göre temerrüt faizi olarak ticari faiz niteliğindeki avans faizine hükmedilmesi gerekir...” şeklinde karar vermiştir²⁹⁰.

Haksız fiil sebebiyle faizin ne zamandan itibaren işleyeceği de önemlidir. Haksız fiilin meydana gelmesi ile zarar görenin malvarlığında bir eksilme söz konusu olmaktadır. Bu sebeple haksız fiillerde tazminat alacağına, talep edildiği takdirde haksız fiilin işlendiği tarihten itibaren temerrüt faizi uygulanmaktadır²⁹¹. Haksız fiile bağlı tazminat alacaklarında temerrüt faizi kanunda öngörülmüş faizdir. Temerrüt faizinin olay tarihi olması sebebi ile de ayrıca ihtar gerekli değildir²⁹². Ancak, zarar görenin talep edeceği tazminat tutarına işletilecek temerrüt faizi bakımından işleten-sürücü ile sigorta şirketinin tazminat ödeme borcunun muacceliyet anı farklılık arz etmektedir. İşleten ve sürücü haksız fiilin meydana geldiği andan itibaren temerrüt faizi ile sorumlu olmaktadır. Sigorta kuruluşu için ise durum farklıdır²⁹³. Karayolları Trafik Kanunu m.99/1 hükmü gereğince “Sigortacılar, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu mali sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorundadırlar.” Bu sebeple sigorta kuruluşları, zararın kendilerine ihbar edildiği tarihten itibaren sekizinci iş gününü takip eden gün itibari ile temerrüde düşmektedir²⁹⁴. Ancak, kanaatimizce muacceliyet anının sigorta şirketleri için ayrı, işleten-sürücü için ayrı olması yerinde değildir. Hem işleten-sürücü hem de sigorta şirketi için tazminat alacağına işleyecek faizin başlangıç tarihinin haksız fiilin işlendiği

²⁸⁷ Kayıhan ve Ünlütepe, 2017:100.

²⁸⁸ Karakaya, 2019:136.

²⁸⁹ Kayıhan ve Ünlütepe, 2017:102.

²⁹⁰ Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2010/7020 E. 2010/8062 11/10/2010 tarihli kararı, Sinerji Hukuk Yazılımları.

²⁹¹ Kılıçoğlu, 2014:434.

²⁹² Orhunöz, 2000:225.

²⁹³ Kayıhan ve Ünlütepe, 2017:82.

²⁹⁴ Kayıhan ve Ünlütepe, 2017:82.

tarihten itibaren (kaza tarihi) olması gerekmektedir. Bunun sebebinin hem işleyen-sürücünün hem de sigorta şirketinin sorumluluğunun aynı olmasına bağlayabiliriz. Her ikisinde de olay tek, zarar belli ve her ikisinin ortak sorumluluğu haksız fiil sorumluluğu iken faiz başlangıcının farklı tarihte olması hakkaniyetli değildir. İşleyen-sürücü ile sigorta şirketinin faiz başlangıcının kaza tarihi olması halinde sigorta şirketine kazanın ne zaman ihbar edildiği, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarında belirlenen belgeleri ne zaman tamamladığı ve sigorta şirketinin ne zaman temerrüde düştüğünün belirlenmesi açısından meydana gelen sorunlar ortadan kalkmış olacaktır.

3.6. İndirim Sebepleri

3.6.1. Zarar Verene İlişkin İndirim Sebepleri

3.6.1.1. Zarar Veren Hafif Kusuru

Türk Borçlar Kanunu m.51 hükmüne göre “ Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler. Tazminatın irat biçiminde ödenmesine hükmedilirse, borçlu güvence göstermekle yükümlüdür.” Bu madde gereğince zarar veren kişinin kusurunun ağırlığı veya hafif kusurlu olması tazminat miktarını belirlemektedir²⁹⁵. TBK m.51 hükmü gereğince hâkime, zarar veren kişinin hafif kusurlu olması halinde tazminatın miktarını azaltma imkânı tanınmıştır²⁹⁶.

3.6.1.2. Zarar Veren Yoksulluğa Düşecek Olması

Türk Borçlar Kanunu m.52/2 hükmüne göre “Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir.” Bu hüküm gereğince kanun koyucu iki şart öngörmüştür. İlk şart, zarar veren kişinin hafif kusurlu olmasıdır. Diğer şart ise, zarar veren kişinin tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek durumda olmasıdır. Bunun dışında bu hüküm ile “hâkim, tazminatı indirebilir.” denilmek suretiyle hâkime tazminatı indirme konusunda takdir yetkisi verilmiştir. Eğer, tazminatta indirim yapılması zarar gören kişiyi zor duruma sokacaksa hâkim tazminattan indirim yapmayabilir²⁹⁷. Ancak, sorumluluk sigortalarının yaygınlaşması ile artık bu indirim sebebi önemini yitirmiştir. Zarar görenin

²⁹⁵ Aksakallı Temel, R. (2019). *Haksız Fiillerde Maddi Tazminatın Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul.

²⁹⁶ Reisoğlu, 2014:217.

²⁹⁷ Ulubay, 2018:37-38.

zararının sigorta bedelini aşırı bir oranda aşması halinde TBK m.52 hükmü uygulama alanı bulacaktır²⁹⁸.

3.6.2. Zarar Görene İlişkin İndirim Sebepleri

3.6.2.1. Zarar Görenin Rızası

Türk Borçlar Kanunu m.52/1 hükmüne göre “Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.” Bu maddede belirtilen en önemli husus madde hükmünde düzenlenen rızanın hukuka uygunluk sebebi olan rıza kavramı olup olmadığıdır. Ancak, bu madde hükmündeki rıza TMK m.24/2 hükmündeki rızadan farklılık arz etmektedir²⁹⁹. TMK m.24/2 hükmünde belirtilen rıza kavramı hukuka uygunluk nedenidir. Bu halde, kişilik hakkı zedelenen kimse rıza göstermesi halinde haksız fiil borç doğurmamakta ve sorumluluk gündeme gelmemektedir. Dolayısıyla sorumluluk gündeme gelmediği için de tazminat ve buna bağlı indirim gündeme gelmemektedir³⁰⁰. TBK m.52/1 hükmünde düzenlenen rıza ise hukuka uygunluk unsurlarını taşımayan rızadır. Başka bir deyişle, bu hükümde düzenlenen rıza ile hukuk düzeninin yasak koyduğu bir düzene rıza gösterilmektedir. Ayrıca, TBK m.52/1 hükmünde düzenlenen rızanın zarar verici eylemden önce verilmiş olması gerekmektedir. Örneğin, bir kimsenin sürücüsünün alkollü olduğu araca binerek kaza geçirmesi durumunda beden tamlığının ihlali halinde TBK m.52/1 hükmündeki rıza söz konusu olacak ve hâkim tazminatta indirime gidebilecek ve hatta tazminatı tamamen kaldırabilecektir³⁰¹.

3.6.2.2. Zarar Görenin Ortak Kusuru (Müterafik Kusur)

Müterafik kusur, TBK m.52/1 hükmünde “ zarar gören..... zararın doğmasında ya da artmasına etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.” şeklinde düzenlenmiştir. Müterafik kusur, “zarar gören kimsenin normal bir insanın kendi menfaatlerini korumak için sakınması gerekli bir eylemde bulunmuş olması haline” denilmektedir. Üç şekilde zarar görenin müterafik kusuru meydana gelmektedir. Bunlardan ilki, zarar görenin zararın doğumuna iştirak etmesi,

²⁹⁸ Toker, 2017:84.

²⁹⁹ TMK m. 24 hükmü (1)Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

(2) Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.

³⁰⁰ Kılıçoğlu, 2014:426.

³⁰¹ Şahin, 2016:72-73.

bir diğeri zarar görenin zararın artmasına sebep olması, sonuncusu ise zarar görenin sorumlunun durumunu ağırlaştırması halidir.

3.6.2.2.1. Zarar Görenin Zararın Doğumuna İştirak Etmesi

Zarar gören kişinin kusurlu davranışı zararın doğumunda etkili olmaktadır. Özellikle zarar gören kişinin haksız tahrik oluşturan fiilleri zararın doğumuna neden olmuşsa bu durum müterafik kusur olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, A kişinin ağır küfürler etmesi sebebiyle B kişinin onu bıçaklaması halinde müterafik kusur söz konusu olmaktadır. Ancak, buradaki önemli olan husus haksız tahrik olmasıdır. Haksız bir tahrik söz konusu değil ise müterafik kusur meydana gelmeyecektir³⁰².

3.6.2.2.2. Zarar Görenin Zararın Artmasına Sebep Olması

Zarar gören kişinin ortak kusur oluşturacak davranışları zararın doğumu haricinde zararın artmasına da neden olabilmektedir. Zarar görenin meydana gelen zararın en alt düzeyde kalmasını sağlama yükümlülüğü vardır. Hatta, zarar gören kişinin sadece zararın artmasına engel olması da her zaman yeterli değildir. Aksine, zarar görenin zararı azaltmakla yükümlü olduğu durumlar da vardır. Örneğin, trafik kazası sonucu zarar gören kişinin ameliyat olmayıp, tedavi yaptırmaması³⁰³. Evi yanan kişinin itfaiyeyi aramada gecikmesi zararın artmasına örnek gösterilebilir³⁰⁴.

Türk Borçlar Kanunu m.52 hükmünde hangi oranda müterafik kusur indirimi yapılması gerektiği belirtilmemiştir. Ancak, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında müterafik kusur indirim oranı %20 olarak belirlenmiştir. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2016/4100 E. 2016/5898 sayılı kararında, "...Dosya kapsamı itibariyle kazada ölen davacılar murisi yolcu M.Ş'in araç sürücüsünün alkollü olduğunu bilerek araca binmiş olduğu anlaşılakta olup,...%20 oranında müterafik kusur sebebi ile indirim yapılarak sonucuna göre karar verilmek üzere kararın bozulması gerekmiştir..." diye ifade etmiştir³⁰⁵.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2018/1995 E. 2019/11961 12/12/2019 tarihli kararında, "...Müterafik kusur indiriminde her somut olayın özelliğine göre olayın meydana geliş tarzı ve zararın artmasında zarar görenin kusurlu davranışının sonuca etkisi değerlendirilerek uygun oranda bir indirim yapılmasını gerektirir... Somut olayda davacı ...'nün hamile olduğu, kaza tespit tutanağı ve dosya kapsamından araçta ön koltukta oturduğu ve kafasını cama

³⁰² Kılıçoğlu, 2014:427.

³⁰³ Tiftik, 1988:110.

³⁰⁴ Ulubay, 2018:39.

³⁰⁵ <https://www.hukukihaber.net/makale/tazminat-hesaplamalarinda-muterafik-kusur-h431277.html>, E.T:27/05/2020.

çarpması neticesinde yaralandığı, ancak emniyet kemerinin takılı olup olmadığının belirsiz olduğu, anlaşılmaktadır. Davalı vekili, davacının araca binerken güvenlik önlemi almadığı iddiasıyla müterafik kusur indirimi yapılması gerektiği savunmasında bulunmuştur. Bu itibarla, davalının savunması üzerinde durularak mahkemece zarar görenin müterafik kusurunun varlığı ve indirim yapılması gerekip gerekmediğinin irdelenip tartışılması, müterafik kusur oluşturduğunun kabul edilmesi halinde tazminattan %20 oranında indirim yapılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...” şeklinde karar vermiştir³⁰⁶.

Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin bir başka kararında, “...Somut olayda; muteveffa ... motosikletinde yolcu olarak bulunan Mert'in yaralanmasının genel adli muayene raporunda kafa travmasına bağlı olması nedeniyle kask kullanmadığı anlaşılmaktadır. Yine ... yolcu olarak bulunduğu motosiklet sürücüsü Nuri'nin ehliyetinin olmadığını bilmesine rağmen motosiklete binmiştir. Hâl böyleyken, ... sürücü ... ehliyetsiz olduğunu bilerek araçta kask kullanmadan yolculuk yapması nedeniyle müterafik kusur indiriminin tartışılmadan karar verilmesi doğru görülmemiştir. Dairemizin yerleşik uygulamasına göre müterafik kusur indirim oranı % 20'yi geçemeyecektir...” diye ifade etmiştir³⁰⁷.

3.6.2.2.3. Zarar Görenin Sorumlunun Durumunu Ağırlaştırması

Zarar görenin sorumlunun durumunu ağırlaştırmasına zarar gören kişinin, zararın doğumuna veya artmasına neden olan ortak kusurlu davranışları dışındaki diğer davranışları girmektedir. TBK m.52/1 hükmünde belirtilen davranışların indirim veya red sebebi olabilmesi için zarar gören kişinin davranışlarının tazminattan sorumlu kişinin davranışlarını arttıracak nitelikte olması gerekmektedir³⁰⁸. Örneğin, zarar gören kişinin elindeki ispat araçlarını çıkarması sonucunda zarardan sorumlu kişinin, zarardan sorumlu diğer kişilere karşı rücu hakkını kaybetmesi³⁰⁹.

3.6.3. Diğer Sebepler

Türk Borçlar Kanunu m.51 hükmünde tazminatın kapsamı, TBK m.52 hükmünde ise tazminatta indirim sebepleri düzenlenmiştir. TBK m.52 hükmünde tazminattan indirime gidilebilecek sebepler sınırlı sayıda düzenlenmiş olsa da uygulamada; beklenmedik hal, zarar görenin bünyesinden kaynaklanan sebepler, uzak illiyet bağı, zarar görenin yüksek gelirli

³⁰⁶Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2018/1995 E. 2019/11961 12/12/2019 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:28/05/2020.

³⁰⁷Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2016/20450 E. 2019/8762 01/10/2019 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:28/05/2020.

³⁰⁸ Kılıçoğlu, 2014:428.

³⁰⁹ Toker, 2017:84.

olması, yeterli tedbir almış olmak ve hatır işleri gibi sebeplerle tazminattan indirim yapılabilir³¹⁰.

3.6.3.1. Beklenmedik Olaylar

Beklenmedik olaylar zarar veren kişinin iradesi dışında meydana gelen olaylara denilmektedir³¹¹. Beklenmedik olaylar her ne kadar kanun koyucu tarafından açıkça düzenlenmese de TBK m.51/1 hükmünde “Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler.” denilmiştir. Dolayısıyla beklenmedik olaylar durumun gereği kapsamına girebilmekte ve tazminattan indirim sebebi sayılabilmektedir³¹². Örneğin; A kişinin, B kişisine çarpması sonucunda B kişinin hastane enfeksiyonundan hayatını kaybetmesi halinde beklenmedik olay sebebiyle hâkim TBK m.51 hükmü gereğince tazminattan indirim yapabilmektedir³¹³.

Beklenmedik olayın zarar veren kişinin iradesi dışında gerçekleştiğini göz önüne alırsak mücbir sebep kavramı ile farkını da ortaya koymamız gerekmektedir. Mücbir sebep halinde, “kişi ile meydana gelen sonuç arasındaki nedensellik bağının kalktığından, oluşan sonuca mücbir sebep oluşturan olayın yol açtığından ve iradesi dışında meydana gelen sonuç sebebiyle kişiye yüklenebilecek hiçbir kusurun bulunmadığından, geçici süre de olsa imkânsızlık derecesindeki olaydan söz edilmektedir”³¹⁴. Mücbir sebepte ortaya çıkan hâl daha büyük bir yoğunlukla ortaya çıkmaktadır. Mücbir sebepte meydana gelen olaya karşı konulması mümkün değildir. Örneğin; deprem, savaş vb. Beklenmedik olay belirlenirken ise aynı şartlar altında bulunması muhtemel olan normal ve makul bir insanın yetenekleri esas alınarak belirlenmektedir³¹⁵.

Beklenmeyen olayın zararın kısmi sebebi olarak zararın doğumuna veya artmasına neden olması gerekmektedir. Aksi halde sadece olay ile ihlal arasında illiyet bağının olması beklenmeyen halin kabulü için yeterli değildir³¹⁶. Beklenmeyen olay zararın meydana gelmesine kısmi olarak katkıda bulunmuş ise kusur ile zarar arasındaki ilişki irdelenmeli ve zarar daha çok zarar verenin kusurlu davranışından mı yoksa beklenmedik olay sebebiyle mi

³¹⁰ Toker, 2017:86.

³¹¹ Yıldırım, T. (2019). “Danıştay Kararlarında Mücbir Sebep Kavramı”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 25(2):1522. ; Bucaktepe, A. (2013). “Depremden Dolayı İdarenin Sorumluluğu”. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17-18(26-27-28-29):107. ; Aksakallı Temel, 2019:82.

³¹² Aksakallı Temel, 2019:82.

³¹³ Toker, 2017:86.

³¹⁴ “Mücbir sebep nedir ne demek? Mücbir sebep anlamı nedir?” , *Hürriyet Gazetesi (Hürriyet.com.tr)* , 27/03/2020. ; Acar, H. (2008). “Unidroit ve Avrupa Borçlar Hukuku Prensipleri Işığında Aşırı İfa Güçlüğü”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1-2):112.

³¹⁵ Tiftik, 1988:153.

³¹⁶ Eren, F. (1975). *Sorumluluk Hukuku Açısından uygun İlliyet Bağı Teorisi*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara.

oluşup oluşmadığı değerlendirilmelidir. Olay daha çok beklenmedik olay sebebi ile meydana gelmişse tazminatta indirim yapılması mümkün olmaktadır³¹⁷.

3.6.3.2. Zarar Görenin Bünyesinden Kaynaklanan Sebepler

Zarar görenin bünyesinden kaynaklanan sebepler, zarar görenin doğuştan veya sonradan bünyesinde meydana gelen bir hastalığı veya eksikliği sebebiyle zarar verici olayın sonucunda beklenenin üzerinde bir zarar doğması veya meydana gelen zararın artması durumlarıdır. Örneğin; trafik kazasında basit bir şekilde yaralanan kişinin hemofili hastası olması sebebiyle ölmesi. Ancak, zarar görenin bünyesinden kaynaklanan sebeplerle tazminattan indirim yapılabilmesi için meydana gelen zarar ile zarar gören kişinin bünyesinden kaynaklı sebep arasında illiyet bağı olması gerekmektedir³¹⁸.

3.6.3.3. Uzak İlliyet Bağı

Hâkim, her somut olaya göre zarar verici fiil veya olay ile zarar arasındaki illiyet bağını³¹⁹ incelemek zorundadır. Ancak, bazı hallerde illiyet bağı olmasına karşın yoğunluk bakımından sebep-sonuç ilişkisi çok zayıf, uzak bulunabilmektedir. Bu gibi durumlarda hâkimin tazminattan indirim yapması gerekmektedir³²⁰.

3.6.3.4. Zarar Görenin Çok Yüksek Gelirli Olması

Zarar gören kişinin çok yüksek gelirli olması hakkaniyet ilkesi gereğince tazminattan indirim nedenlerinden biridir. Hâkim, somut olaya göre çok ayrıntılı bir değerlendirme yaparak hakkaniyetin gerektirdiğine ilişkin kesin kanaate varması halinde tazminattan indirime gidebilmektedir. Ancak, zarar veren kişinin çok ağır ihmali veya kastı olması durumunda tazminattan indirime gidilmesi beklenemeyecektir³²¹.

Zarar görenin gelirinin çok düşük olması ise tazminatın belirlenmesinde etkili değildir. Ancak, hâkim durumun gereklerine ve hakkaniyete göre haklı gerekçeler doğrultusunda tazminattan indirime gidilmemesine karar verebilir³²².

³¹⁷ Aksakallı Temel, 2019:83.

³¹⁸ Toker, 2017:87-88.

³¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, F. (1975). *Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara. ; Urgan, A. (2017). *Haksız Fiil Tazminatı ile Koruma Tedbirlerine Aykırılıktan Doğan Tazminat*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

³²⁰ Tiftik, 1988:171.

³²¹ Aksakallı Temel, 2019:89-90.

³²² Aksakallı Temel, 2019:90.

3.6.3.5. Yeterli Tedbir Almış Olmak

Zarar veren kişinin, zararın meydana gelmesini veya zararın artmasını engellemek üzere elinden gelen her şeyi yapmış olmasına karşın zarar yine de meydana gelmişse hâkim tazminattan indirimde gidebilmektedir³²³.

3.6.3.6. Hatır İşleri

Zarar veren kişinin, zarar gören kişiye hatır için yardım ederken zarar vermesi halinde hâkim, TBK m.51/1 hükmü gereğince tazminatı tamamen kaldırabilir veya tazminattan indirimde gidebilir. Hatır işinde, zarar veren kişinin herhangi bir karşılık beklemezsizin zarar gören yararına bir eylem içerisindeyken zararın meydana gelmesi gerekmektedir³²⁴. Örneğin, komşusunun ocağını tamir etmeye çalışan kişinin yangına sebep olması.

Hatır işleri sebebi ile tazminattan indirimde gidilmesi gereği KTK m.87/1 hükmünde de düzenleme alanı bulmuştur³²⁵. KTK m.87/1 hükmüne göre “Yaralanan veya ölen kişi, hatır için karşılıksız taşınmakta ise veya motorlu araç, yaralanan veya ölen kişiye hatır için karşılıksız verilmiş bulunuyorsa, işletenin veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin sorumluluğu ve motorlu aracın maliki ile işleteni arasındaki ilişkide araca gelen zararlardan dolayı sorumluluk, genel hükümlere tabidir.” Hatır taşıma indiriminin amacı; adalet ve hakkaniyettir. Zarar gören kişi, işletenin yararı olmadan hatır için taşınmış ya da araç hatır için kullanmaya verilmiştir. Bu sebeple, oluşan zararın tamamından işleteni sorumlu tutmak adaletin tesisi ilkesine aykırı olmaktadır³²⁶.

Hâkim, hatır taşıması nedeniyle mutlaka tazminattan indirim yapmak zorunda değildir. Ancak, hakkaniyetin gerekli olması halinde tazminattan indirim yapılabilir³²⁷. Hatır taşıma indiriminin hangi oranda yapılacağı da önem arz etmektedir. Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin kararlarında hatır taşıma indirimi için %20 oran belirlenmiştir³²⁸.

Hatır taşıma indiriminin hangi hallerde yapılması gerektiği hususu da önem taşımaktadır. Kişilerin iş veya akrabalık bağı gibi bir nedenle taşınması halinde hatır taşıma indirimi söz konusu olmamaktadır. Örneğin, zarar verenin aracında kardeşini taşıması durumunda hatır taşıması söz konusu değildir³²⁹. Yargıtay, bir kişinin halasının oğlunu, şikâyet için karakola götürmesini, manevi karşılık olarak görmemiş ve dayı yeğen ilişkisinin

³²³ Ulubay, 2018:45.

³²⁴ Aksakallı Temel, 2019:85.

³²⁵ Toker, 2017:89-90.

³²⁶ Günay, E. (2019). “Soru ve Yanıtlarıyla Hatır Taşımada Sorumluluk.” *Terazi Hukuk Dergisi*, 14(145):1261.

³²⁷ Toker, 2017:90.

³²⁸ Erhan, 2019:1262.

³²⁹ Toker, 2017:90.

varlığı halinde, tarafların aile bağına dikkate alarak, hatır taşımacılığının gerçekleşmeyeceğine hükmetmiştir³³⁰. Ancak, arkadaşının aracıyla gezerken kaza sonucu ölen destek için istenen destekten yoksun kalma tazminatından hatır taşıması indirimi yapılmalıdır³³¹. Komşu olan tarafların beraber gezinti yapmaları halinde de hatır taşıması vardır³³². A kişinin yolda otostop çeken B kişisini aracına aldıktan sonra seyir esnasında iken kaza yapması halinde hatır taşımacılığı vardır ve tazminattan indirimine gidilmesi gerekmektedir³³³.

Hatır taşıması indirimi yanında müterafik kusur indiriminin yapılıp yapılamayacağı ve yapılabilecek ise hangi hallerde yapılabileceği de önem taşımaktadır. Örneğin; bir kimse hatır için taşınıyorsa ve zarar gören araç sürücüsünün alkollü olduğunu da biliyorsa meydana gelen kaza sebebi ile açılan davada hem müterafik kusur indirimi hem de hatır taşıma indirimi yapılması gerekmektedir. Yapılacak bu indirimin hangi sıra ile de yapılacağı hususu önemlidir. Uygulamada öncelikle müterafik kusur indirimi ardından da hatır taşıma indirimi yapılmaktadır. BAM 9.Hukuk Dairesi bir kararında, "...Yargıtay'ın yerleşik uygulamalarına göre gerek hatır taşıması gerekse de müterafik kusur yönünden ayrı ayrı %20 oranında indirim yapılması, hatır ve müterafik kusur indiriminin birlikte yapılmasına karar verilmesi halinde ise, önce müterafik kusur sebebiyle %20 oranında indirim yapılması, bulunan miktar üzerinden bu kez hatır taşıması sebebiyle %20 oranında indirim yapılmak suretiyle tazminat miktarının belirlenmesi gerekmektedir..." şeklinde karar vermiştir³³⁴.

3.7. Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sigorta Ettirene Rücu Hakkı

3.7.1. Genel Olarak

Çalışmamızın ikinci bölümünde Karayolları Trafik Kanunu m.91/1 hükmü gereğince işleyenlerin, bu kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmalarının zorunlu olduğuna değinmiştik³³⁵. Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının yapılması ile birlikte sigortacı, sigorta konusu aracın neden olacağı kazada üçüncü kişinin zararının sigorta limitleri dâhilinde karşılanmasını sağlamaktadır. Sigortacı ile sigorta ettiren arasında sözleşme yapıldıktan sonra sigorta ettiren rizikoyu arttırıcı veya azaltıcı durumları sigortacıya bildirmekle yükümlüdür. Aksi halde, sigortacı artması gereken prim değeri kadar sorumluluktan kurtulacaktır. Sigortacı

³³⁰ Keser, Y. (2019). "Hatır Taşımacılığında Doğan Zararlardan Hakkaniyet İndirimi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(Özel Sayı):2399.

³³¹ Erhan, 2019:1262.

³³² Erhan, 2019:1262.

³³³ Aksakallı Temel, 2019:85.

³³⁴ Erhan, 2019:1263-1964.

³³⁵ İkinci bölüm 2.5.4.1. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvurunun Ön Koşulu başlığı altında Sigortaya Başvuru kısmı.

zarar gören kişiye ödemesi gereken tazminatı ödedikten sonra aşağıdaki belirteceğimiz haller dâhilinde sigorta ettirene rücu edebilmektedir³³⁶.

Karayolları Trafik Kanunu m. 95/2 hükmünde sigortacının rücu hakkı düzenlenmiştir. KTK m.95/2 hükmü gereğince “Ödemede bulunan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre, tazminatın kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği oranda sigorta ettirene başvurabilir.”

3.7.2. Rücu Hakkının Koşulları

Zorunlu mali sorumluluk sigortacısı, sigorta konusu aracın neden olacağı kazada üçüncü kişinin zararını sigorta limitleri dâhilinde karşıladıktan sonra belirli hallerin varlığı halinde sigorta ettirene karşı rücu edebilmektedir. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları m. B.4 hükmünde düzenlenen zarar görenlerin haklarının saklı tutulması ve sigortacının sigortalıya rücu hakkına göre “Sigorta sözleşmesinden veya sigorta sözleşmesine ilişkin kanun hükümlerinden doğan ve tazminat yükümlülüğünün kaldırılması veya miktarının azaltılması sonucunu doğuran haller zarar görene karşı ileri sürülemez. Ödemede bulunan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre, tazminatın kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği oranda kazaya sebebiyet veren sigortalıya rücu edebilir.” Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli haller ise;

- a) Kast veya ağır kusurun varlığı,
- b) Ehliyetsiz araç kullanma,
- c) Alkollü veya uyuşturucu madde etkisinde araç kullanma,
- d) Ruhsat olmadan yolcu veya patlayıcı-parlayıcı madde taşıma- istiap haddini aşma,
- e) Sigortalının rizikonun gerçekleşmesinden sonra gerekli yükümlülükleri yerine getirmemesi,
- f) Araç çalınması veya gasbedilmesinde sigortalının kusurlu olması,
- g) Olay yeri terktir.

3.7.2.1. Kast Veya Ağır Kusurun Varlığı

Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli hallerden ilki sigorta ettirenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kast ve ağır kusurunun varlığıdır. Tazminatı gerektiren olay, işletenin(sigorta ettirenin) veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kastı ve ağır kusuru sebebiyle meydana gelmişse sigortacı kendi sigortalısına

³³⁶ Arslan, A.S. (2010). “Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Doğan Rücu Davaları”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 23(88):207.

rücu edebilecektir. ZMSS Genel Şartları m. B.4 hükmü a bendine göre “Tazminatı gerektiren olay, sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kasti bir hareketi veya ağır kusuru sonucunda meydana gelmiş ise” sigortacının sigorta ettirene rücu hakkı vardır. Burada üzerinde durulması gereken husus maddede belirtilen ağır kusurun ne olduğudur. Ağır kusur, her makul insanın aynı şartlar altında alması gereken en basit tedbirlerin alınmaması, dikkat ve özenin gösterilmemiş olmasıdır. Ağır kusur kast olmamakla birlikte kasta yakın kusurdur³³⁷. Yargıtay 17.Hukuk Dairesinin 2017/1914 E. 2017/12055 25/12/2017 tarihli kararında, “...Ödenen tazminatın ağır kusur nedeni ile sigorta ettirenden rücu edilebilmesi için aranan kusurun, asli kusur değil, kasta yaklaşan bir kusur olması gerekir. HGK’nun 10/12/2003 gün 2003/11-756-746 sayılı kararında da “ağır kusurda, hal ve şartların yüklediği özen gösterme ve tedbir alma ödevlerine veya bir hareket tarzı emreden kurallara tam bir aldırma söz konusudur. Ağır kusur bağışlanması kesinlikle olanaksız olan irade sakatlığı esasına dayanır...” şeklinde karar vermiştir³³⁸.

3.7.2.2. Ehliyetsiz Araç Kullanma

Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli hallerden ikincisi ehliyetsiz araç kullanmadır. Tazminatı gerektiren olay, ehliyetnameye sahip olmayan kişiler tarafından gerçekleşmişse sigortacı kendi sigortalısına rücu edebilecektir. Ayrıca, ZMSS Genel Şartları m. B.4 hükmü b bendine göre “Tazminatı gerektiren olay, aracın ilgili mevzuat hükümlerine göre gereken ehliyetnameye sahip olmayan veya geçerliliğini yitirmiş sürücü sertifikasına sahip ya da ehliyetine geçici/sürekli el konulmuş kimseler tarafından sevk edilmesi veya trafik kurallarının ağır kusur ile ihlali sonucunda meydana gelmiş ise” zorunlu mali sorumluluk sigortacısının sigorta ettirene rücu hakkı vardır. Burada önemli olan husus ehliyetsiz bir başka sürücü de olsa sigortacı ancak sigorta sözleşmesinin tarafı olan sigorta ettirene karşı rücu hakkını ileri sürebilmektedir. Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkı, kusur oranı ile sınırlı olmaktadır³³⁹. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2011/17-2 E. 2011/140 13/04/2011 tarihli kararında, “...Dava, trafik zorunlu mali sorumluluk sigortası poliçesiyle sigortalı aracın, sürücü belgesi olmayan sürücü tarafından kullanılırken, karıştığı kaza sonucu zarar gören üçüncü kişilere ödenen tazminatın rücu tahsili istemine ilişkindir. Mahkemece, açıklanan bu rapora dayalı olarak ve hak sahiplerine ödeme yapan sigorta şirketinin ehliyetsiz

³³⁷ Birişik, F. (2018). “Karayolları Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sigorta Ettirene Ağır Kusur Nedeniyle Rücu Hakkı”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 13(145):141.

³³⁸ <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=452059>, E.T:12/05/2020.

³³⁹ Aslan Düzgün, Ü. (2013). “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 29(3):208.

araç kullanımını nedeni ile sigortalısına rücu hakkının sürücünün kusur oranı ile sınırlı olduğu da gözetilmelidir...” diye ifade etmiştir³⁴⁰.

3.7.2.3. Alkollü veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Araç Kullanma

Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli hallerden üçüncüsü alkollü veya uyuşturucu madde etkisinde araç kullanmaktır. ZMSS Genel Şartları m. B.4 hükmü c bendine göre “Araçın, uyuşturucu madde veya ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararlar” zorunlu mali sorumluluk sigortacısının sigorta ettirene rücu hakkı vardır. Bununla birlikte KTK m.48 hükmü ile Karayolları Trafik Yönetmeliği m.97 hükmüne göre “Uyuşturucu veya keyif verici maddeleri almış olanlar ile alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır.”

Sigortacının alkollü veya uyuşturucu madde kullanımından sigorta ettirene rücu hakkını kullanabilmesi için iki durum vardır. İlk durumda, sürücülerin veya motorlu aracı karşılıksız olarak kendilerine verilen kişilerin uyuşturucu veya keyif verici maddeleri aldıktan sonra araç kullanmaları gerekmektedir. İkinci durumda ise, sürücülerin veya motorlu aracı karşılıksız olarak kendilerine verilen kişilerin alkollü içki içmeleri sebebiyle sürüş yeteneğini kaybetmiş olmaları yüzünden kazanın meydana gelmesi gerekmektedir. Burada önemli olan rücu hakkının doğumu için araç kullanırken uyuşturucu veya keyif verici maddelerin alınması yeterli görülürken, alkollü araç kullanımında sürücünün alkol kullanımı nedeniyle sürüş yeteneğini kaybetmesinden dolayı kazanın meydana gelmesi şartı aranmaktadır³⁴¹.

3.7.2.4. Ruhsat Olmadan Yolcu veya Patlayıcı-Parlayıcı Madde Taşımak, İstiap Haddini Aşmak

Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli hallerden dördüncüsü ruhsat olmadan yolcu veya patlayıcı-parlayıcı madde taşımak, istiap haddini aşmaktır. Sigorta ettirenlerin ruhsatlı olmayan araçlarda yolcu taşımaları veya yetkili

³⁴⁰ <http://www.kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2011-17-2.htm>, E.T:13/05/2020.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2011/17-2 E. 2011/140 13/04/2011 tarihli kararı, “Dava, trafik zorunlu mali sorumluluk sigortası poliçesiyle sigortalı aracın, sürücü belgesi olmayan sürücü tarafından kullanılırken, karıştığı kaza sonucu zarar gören üçüncü kişilere ödenen tazminatın rücu tahsili istemine ilişkindir..... Mahkemece hükme dayanak alınan, bilirkişi raporunda davacı sigorta şirketinin sigortalısına rücu edebileceği miktar belirlenirken Asliye Hukuk Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla belirlenen kusur durumu ile destekten yoksun kalma tazminatından sigortalı araç sürücüsünün kusuruna isabet eden kısım göz önüne alınarak hesaplama yapılmıştır. O halde, mahkemece, açıklanan bu rapora dayalı olarak ve hak sahiplerine ödeme yapan sigorta şirketinin ehliyetsiz araç kullanımını nedeni ile sigortalısına rücu hakkının sürücünün kusur oranı ile sınırlı olduğu da gözetilmelidir.”

³⁴¹ Aslan Düzgün, 2013:209-210-211.

makamlarca tespit edilmiş olan istiap haddinden fazla yolcu veya yük taşımaları halinde meydana gelen kaza sonucunda sigortacı üçüncü kişilere ödediği tazminatı sigorta ettirene rücu edebilecektir³⁴². Bunun yanı sıra patlayıcı-parlayıcı taşıma ruhsatı olmayan araçlarda bu maddelerin patlaması, parlaması sebebi ile tazminatı gerektiren olay meydana gelmişse yine sigortacı üçüncü kişilere ödediği tazminatı sigorta ettirene rücu edebilecektir³⁴³. ZMSS Genel Şartları m.B.4 hükmü ç bendine göre “Tazminatı gerektiren olay, yolcu taşımaya ruhsatlı olmayan araçlarda yolcu taşınması veya yetkili makamlarca tespit edilmiş olan istiap haddinden fazla yolcu veya yük taşınması veya patlayıcı, parlayıcı ve tehlikeli maddeleri taşıma ruhsatı bulunmayan araçlarda, bu maddelerin parlama, tutuşma ve infilakı yüzünden meydana gelmiş ise” zorunlu mali sorumluluk sigortacısının sigorta ettirene rücu hakkı vardır. Bu madde hükmünde belirtilen istiap haddi, trafikte seyreden araçların taşıma kapasite sınırına denilmektedir³⁴⁴. Kaza istiap haddinin (taşıma sınırının) aşılması sebebiyle meydana gelmişse sigortacı, sigorta ettirene rücu edebilecektir³⁴⁵.

3.7.2.5. Sigortalının Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra Gerekli Yükümlülükleri Yerine Getirmemesi

Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli hallerden beşincisi sigortalının rizikonun gerçekleşmesinden sonra gerekli yükümlülükleri yerine getirmemesidir. ZMSS Genel Şartları m. B.4 hükmü d bendine göre “Sigortalının rizikonun gerçekleşmesi halinde bu genel şartların B.1. maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmemesinden dolayı zarar ve ziyan miktarında bir artış olursa” zorunlu mali sorumluluk sigortacısının sigorta ettirene (sigortalı) rücu hakkı vardır. Sigortalının uyması gereken yükümlülükler ZMSS Genel Şartları m. B.1 hükmünde düzenleme alanı bulmuştur³⁴⁶.

³⁴² Kayıhan, Ş. (2016). “Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(3):1617.

³⁴³ Ateş, 2013:62.

³⁴⁴ <https://www.etasimacilik.com/blog/kamyon-kamyonet-istiap-haddi-nedir-nasil-hesaplanir>, E.T:13/05/2020.

³⁴⁵ Aslan Düzgün, 2013: 211.

³⁴⁶ ZMSS Genel Şartları m. B.1 hükmü “Sigortalı, rizikonun gerçekleşmesi halinde aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür:

a) Bu sözleşmeye göre, sorumluluğunu gerektirecek bir olayı, haberdar olduğu andan itibaren on gün içinde sigortacıya ihbar etmek, kendisine yöneltilen istemi ise, derhâl sigortacıya bildirmek,

b) Sigortalı değilmişçesine zararın önlenmesi, azaltılması, artmasına engel olunması veya sigortacının poliçeden doğan rücu haklarının korunabilmesi için, imkânlar ölçüsünde önlemler almak ve bu amaçla sigortacı tarafından verilen talimatlara uymak,

c) Rizikonun gerçekleşmesinden sonra, sözleşme uyarınca veya sigortacının istemi üzerine, rizikonun veya tazminatın kapsamının belirlenmesinde gerekli ve beklenebilecek olan her türlü bilgi ile belgeyi sigortacıya makul bir süre içinde sağlamak, ayrıca, aldığı bilgi ve belgenin niteliğine göre, rizikonun gerçekleştiği veya

3.7.2.6. Araç Çalınması veya Gasbedilmesinde Sigortalının Kusurlu Olması

Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli hallerden altıncısı aracın çalınması veya gasbedilmesinde sigortalının kusurlu olmasıdır. Sigortacının, gasp olayında sigorta ettirenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kusurunu ispat edebilmesi halinde sigortacı, sigorta ettirene rücu edebilecektir³⁴⁷. ZMSS Genel Şartları m. B.4 hükmü e bendine göre “Tazminatı gerektiren olayın aracın çalınması veya gasbedilmesi sonucunda olması halinde, çalınma veya gasbedilme olayında sigortalının kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kusurlu olduğu tespit edilirse” zorunlu mali sorumluluk sigortacısının sigorta ettirene (sigortalı) rücu hakkı vardır. Çalışmamızın birinci bölümünde farazi işleyenlerin alt başlığında aracın çalınması veya gasbedilmesi halinde aracın işletenin sorumluluğuna değinmiştik³⁴⁸. KTK m.107 hükmüne göre motorlu araç sahibinin, yalnızca aracının çalındığını ispatlaması yetmemektedir. Bunun yanı sıra araç sahibinin aracının çalınmaması veya gasbedilmemesi için her türlü özeni gösterdiğini de ispatlaması gerekmektedir³⁴⁹. Aksi halde, sigortacı üçüncü kişilerin aracın çalınması veya gasbedilmesi sebebiyle uğradıkları zararı ödeyecek ve sigorta ettirene rücu edecektir³⁵⁰.

diğer ilgili yerlerde sigortacının inceleme yapmasına izin vermekle ve kendisinden beklenen uygun önlemleri almak ile sigortacının talebi üzerine, olayın ve zararın nedeni ile hangi hal ve şartlar altında gerçekleştiğini ve sonuçlarını tespiti, tazminat yükümlülüğü ve miktarı ile rücu hakkının kullanılmasına yararlı, elde edilmesi mümkün bilgi ve belgeleri gecikmeksizin vermek,

ç) Zarardan dolayı dava yolu ile veya başka yollarla bir tazminat talebi karşısında kaldığı veya aleyhine cezai kovuşturmayaya geçildiği hallerde, durumdan sigortacıyı derhal haberdar etmek ve tazminat talebine ve cezai kovuşturmayaya ilişkin olarak almış olduğu ihbarname, davetiye ve benzeri tüm belgeleri derhal sigortacıya vermek,

d) Sigorta konusu ile ilgili başka sigorta sözleşmeleri varsa sigortacılarından her birine rizikonun gerçekleştiğini bildirmek,

e) Maddi hasarlı trafik kazalarında motorlu aracı tutanak düzenlemek üzere güvenli bir yere çekmek.

Belirtilen yükümlülüklerin ihlal edilmesi sebebiyle ödenecek tutar artarsa, zarar görenlere bu sebeple yapılan ödeme ihlaldeki kusuru nispetinde sigortalıdan rücu tahsil edilir.”

³⁴⁷ Ateş, 2013:63.

³⁴⁸ Çalışmamızın 1.bölümü 1.2.2.2.2. Farazi işleyenler kısmı alt başlığı, 1.2.2.2.2.4. Motorlu aracı çalan ve gasbeden kişiler.

³⁴⁹ KTK m.107 hükmü Bir motorlu aracı çalan veya gasbeden kimse işleyen gibi sorumlu tutulur. Aracın çalınmış veya gasbedilmiş olduğunu bilen veya gereken özen gösterildiği takdirde öğrenebilecek durumda olan aracın sürücüsü de onunla birlikte müteselsilen sorumludur. İşleten, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin, aracın çalınmasında veya gasbedilmesinde kusurlu olmadığını ispat ederse, sorumlu tutulamaz. İşleten, sorumlu olduğu durumlarda diğer sorumlulara rücu edebilir. Aracın çalındığını veya gasbedildiğini bilerek binen yolculara karşı sorumluluk, genel hükümlere tabidir.

³⁵⁰ Aslan Düzgün, 2013: 214-215.

3.7.2.7. Olay Yeri Terk

Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli hallerden sonuncusu ise olay yeri terktir. ZMSS Genel Şartları m. B.4 hükmü f bendine göre “Bedeni hasara neden olan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmesi veya kaza tutanağı, alkol raporu vb. kazanın oluş koşullarına ilişkin gereken belgelerin düzenlenmesi yükümlülüğüne aykırı davranması halinde³⁵¹,” sigortacı sigorta ettirene rücu davası açarak veya Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurarak sigortalıya ödediği tazminat miktarını geri isteyebilmektedir³⁵². Bu madde gereğince kişinin olay yerini terk etmesi sigortacının rücu etmesi için yeterli değildir. Sigortalı veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme veya can güvenliğinin tehlikede olması sebebiyle zorunlu olarak uzaklaşma halinde olay yerinden ayrılıyorsa sigortacı, sigorta ettirene rücu edemeyecektir.

3.8. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında 20/03/2020 Tarihinde Yapılan Değişiklikler

Karayolları Trafik Kanunu m.90 hükmü gereğince “Zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanun ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir. Söz konusu tazminatlar ve manevi tazminata ilişkin olarak bu Kanun ve genel şartlarda düzenlenmeyen hususlar hakkında 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.” denilmektedir. Dolayısıyla çalışmamızın konusu olan trafik kazalarından doğan bedensel zararlar nedeniyle talep edilebilecek maddi tazminatlar için KTK ve bu kanun çerçevesinde hazırlanan Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında öngörülen usul ve esaslar uygulanacaktır.

Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar, Hazine ve Maliye Bakanlığınca 20/03/2020 tarihinde 31074 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanmış ve 01/04/2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir. ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartların yürürlüğe girmesi ile birlikte 14/05/2015 tarihli ve 29355 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan (01/06/2015 yürürlük tarihli) Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası

³⁵¹Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları B.4 hükmü , <https://www.tsb.org.tr/karayollari-motorlu-araclar-zorunlu-mali-sorumluluk-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=1080>, E.T:12/05/2020.

³⁵² Arslan; 2010:212.

Genel Şartlarının bazı hükümlerinde değişiklik yapılmıştır. Çalışmamızın devamında 14/05/2015 tarihli genel şartlar “Aynı Genel Şartlar” olarak ifade edilecektir.

20/03/2020 tarihli (01/04/2020 yürürlük tarihli) ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartların;

- m.1 hükmü ile 14/05/2015 tarihli (01/06/2015 yürürlük tarihli) Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının m. A.2 hükmünde yer alan (ç) bendinin “ç) İşletilme Hali: Motorlu aracın mekanik aksamının çalışması, (Mekanik aksamı çalışmasa bile motorlu aracın kendiliğinden de olsa hareket haline geçmesi işletilme hali olarak kabul edilir. Kazanın temassız olması sorumluluğa engel olmaz.)” son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır. 20/03/2020 tarihinde genel şartlardaki temassız kazalardaki sorumluluğun kaldırılmasıyla araç sürücüsünün herhangi bir fiziki teması başka bir deyişle çarpması olmaksızın kusurlu eylemi ile neden olduğu kazadan dolayı o aracın sigortasına tazminat talebinde bulunulmasının önü kapatılmıştır. Böylece, araç sürücüsünün fiziki teması olmasa da yaralanan kişi, kazaya neden olan araç sürücüsünün sigortasına başvuramayacak ve dolayısıyla hak kaybına uğrayacaktır³⁵³. Örneğin, hatalı park nedeniyle yaralanan kişi park eden araç sürücüsünün sigorta şirketine başvuramayacaktır³⁵⁴.

- m.2 hükmü ile, 14/05/2015 tarihli (01/06/2015 yürürlük tarihli) genel şartların m. A.5 hükmünün (a) ve (c) bentleri değişmiştir³⁵⁵. Yeni değişen m. A.5 hükmünün (c) bendi ile sürekli sakatlık oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan ve tıbben gerekli olan bakıcı giderleri açısından aranan “özürlü sağlık kurulu raporu” şartı, “sağlık kurulu raporu” şeklinde değiştirilmiş ve ayrıca “Kaza nedeniyle mağdurun sürekli iş göremezliği bu teminattan

³⁵³ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/20160802-20.htm>, E.T:22/05/2020.

³⁵⁴ <http://www.tbbegetim.com/Video/VideoGaleri?egitimId=1402>, (TBB Online Eğitim).E.T:22/05/2020.

³⁵⁵ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m. 2 hükmü a) (**Değişik:RG-20/3/2020-31074**) Maddi Zararlar Teminatı: Maddi Zararlar Teminatı: Hak sahibinin bu Genel Şartta tanımlanan ve zarar gören araçta meydana gelen değer kaybı dahil doğrudan malları üzerindeki azalmadır. Değer kaybı talep edilmesi halinde tespiti, bu Genel Şart ekinde yer alan esaslara göre Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi’nde kurulacak sistem üzerinden sıra esasına göre atanan ilgili branşta ruhsat sahibi sigorta eksperleri tarafından yapılır.

20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m. 2 hükmü

c) (**Değişik:RG-20/3/2020-31074**) Sürekli Sakatlık Teminatı: Üçüncü kişinin sürekli sakatlığı dolayısıyla ileride ekonomik olarak uğrayacağı maddi zararları karşılamak üzere, bu Genel Şart ekinde yer alan esaslara göre belirlenecek teminattır. Kaza nedeniyle mağdurun tedavisinin tamamlanması sonrasında yetkili bir hastaneden alınacak sağlık kurulu raporu ile sürekli sakatlık oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan ve tıbben gerekli olan bakıcı giderleri bu teminat limitleri ile sınırlı olmak koşuluyla sürekli sakatlık teminatı kapsamındadır. Kaza nedeniyle mağdurun sürekli iş göremezliği bu teminattan karşılanır. Söz konusu tazminat miktarının tespitinde sakat kalan kişi esas alınır.

Sürekli sakatlık tazminatına ilişkin sakatlık oranının belirlenmesinde, Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik doğrultusunda hazırlanan sağlık kurulu raporu dikkate alınır. Tazminat ödemesinde, ilgili sağlık hizmet sunucularınca tanzim edilecek trafik kazasına ilişkin belgelerde illiyet bağı ile ilgili tespit yer alması durumunda bu tespit aksini ispat sigorta şirketine aittir. Sigortacı söz konusu rapor hakkında ilgili mevzuat uyarınca itiraz usulüne başvurduğunda mağdurun itiraz üzerine yaptığı belgelenmiş harcamalarını bu teminat kapsamında karşılamakla yükümlüdür.

karşılır.” hükmü eklenmiştir. Bunun yanı sıra sürekli maluliyet oranının belirlenmesinde 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik çerçevesinde düzenlenmiş sağlık kurulu raporu yerine, sağlık kurulu raporlarının Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik doğrultusunda düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. 20/02/2019 tarihinde de Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik yürürlükten kalkmıştır. Bu sebeple 20/02/2019 tarihinden sonra meydana gelen kazalarda veya poliçe düzenleme tarihinin bu tarihten sonra olduğu kazalarda maluliyet oranının tespitinde Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik uygulanacaktır³⁵⁶.

- m.4 hükmü ile, Aynı Genel Şartların m. C.7 hükmü, başlığı ile birlikte değişmiştir³⁵⁷. Genel şartlardaki önceki başlık “Arabulucuya Başvuru ve Yetkili Mahkeme” iken “Sigortacıya Başvuru ve Yetkili Mahkeme” olarak değişmiştir. 01/01/2019 tarihinde Türk Ticaret Kanununa eklenen m. 5/A hükmü gereğince ticari davalarda dava açmadan önce arabulucuya başvuru dava şartı haline getirilmiştir. Bu sebeple genel şartlardaki m. C.7 hükmünün arabulucuya başvuru şeklinde düzenlenmesine gerek olmadığına karar verilmiştir. Ayrıca, 20/03/2020 tarihindeki değişiklikle sigortacıya başvurulduğunda “talebi kısmen karşılamaması” ya da “tazminat tutarında anlaşma sağlanamaması” durumlarında başvuru şartının yerine getirildiği üzerinde durulmuştur. Bu düzenleme ile birlikte sigorta şirketinin talebi kısmen reddettiği durumda sigorta şirketine zorunlu başvuruya yönelik dava şartının sağlanıp sağlanmadığı konusundaki tartışmalar da ortadan kaldırılmıştır³⁵⁸.

- m.7 hükmü ile, Aynı Genel Şartların ekinde yer alan “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması” başlıklı EK: 2 bölümü değişikliğe uğramıştır. Değişiklik öncesinde

³⁵⁶ https://www.hukukihaber.net/makale/amp/7748?_twitter_impression=true, E.T: 22/05/2020.

³⁵⁷ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m. 4 hükmü Sigortacıya Başvuru ve Yetkili Mahkeme (Başlığı ile Birlikte Değişiklik:RG-20/3/2020-31074) Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce Ek: 6’da belirtilen tazminat ödemelerinde istenecek belgelerin tamamı ile birlikte ilgili sigortacıya yazılı başvuruda bulunması gerekir.Sigortacının başvuru tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi kısmen veya tamamen karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde ya da tazminat tutarında anlaşma sağlanamadığı hallerde sigortacının merkez veya şubesinin veya sigorta sözleşmesini yapan acentenin bulunduğu yer mahkemelerinde, kazanın meydana geldiği yer mahkemesinde ya da zarar görenin ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesinde dava açılabileceği gibi uyuşmazlığın çözümü için Sigorta Tahkim Komisyonuna da başvurulabilir.

³⁵⁸ https://www.hukukihaber.net/makale/amp/7748?_twitter_impression=true, .E.T: 22/05/2020.

EK:2 bölümü on maddeden oluşmaktaydı. Değişiklik ile üç madde daha eklenerek bu bölümdeki madde sayısı on üçe çıkartılmıştır.

Aynı Genel Şartların EK:2 bölümü,

-m.2 hükmü “Tazminat, toplu para şeklinde ödenir.” ile m.4 hükmü “Hesaplamalarda iskonto oranı (teknik faiz), %1,8 olarak dikkate alınır. Teknik faiz, gerekli görülen hallerde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından güncellenir.” değişmeyerek aynen korunmuştur.

-m.5 hükmü değişmiş ve tazminat hesabında dikkate alınan gelirin, aktif dönem ile pasif dönem bakımından ayrı ayrı hesaplanma şekli gösterilmiştir³⁵⁹.

- m.6 hükmüne yeniden evlenme şansı tablosu eklenmiştir³⁶⁰.

- m.7 hükmü ile aktif çalışma dönemi 01/01/1990 tarihi öncesi doğanlar ve 01/01/1990 sonrası doğanlar olarak ayrılmıştır. Bu hüküm gereğince 01/01/1990 tarihi öncesi doğanların aktif çalışma süresinin 60 yaşında, 01/01/1990 tarihi sonrası doğanlar için ise 65 yaşında biteceği kabul edilmiştir. Bu hükümde pasif dönem hesabında da “18 ile 60/65 yaş arası dönemde aktif dönem hesabı, 60/65 yaş sonrasında pasif dönem hesabının yapılacağı, vefat eden kişinin kaza tarihi itibarıyla pasif dönemde çalışmaya devam ettiğinin tespiti halinde iki yıl daha aktif dönem hesabının yapılacağı, iki yıl sonrasında ise pasif dönem hesabına

³⁵⁹ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.7 hükmü EK:2. Bölümün m.5 hükmü

5. Vefat eden kişinin geliri, aşağıdaki esaslar çerçevesinde belirlenir.

a. Aktif dönemde,

i. Kaza tarihi itibarıyla vergilendirilmiş bir resmî belgeli (SGK Hizmet Dökümü, Bordro, Gelir Vergi Beyannamesi) gelir beyanı yok ya da gelir beyanı net asgari ücretten düşük ise net asgari ücret üzerinden hesaplama yapılır.

ii. Kaza tarihi itibarıyla vergilendirilmiş bir resmî belgeli gelir beyanı var ise beyan edilen net gelir üzerinden hesaplama yapılır. Beyan edilen net gelir, ilgili dönemin net asgari ücretinden fazla ise işlemiş ve işleyecek dönem hesaplamalarında kullanılmak üzere “Net Gelir/Net Asgari Ücret” oranı tespit edilir.

iii. Vefat eden kişinin kira, hisse (temettü, kâr payı), faiz gibi gelirleri dikkate alınmaz.

iv. İşyeri veya iş sahiplerinin ya da ortaklarının vefat etmesi durumunda, kendi işyerlerinde gerçekleştiremedikleri çalışmanın yerine getirilmesi için katlanacakları emsal maliyet, destekten yoksun kalma tazminatında kullanılacak gelir adına emsal ücret olarak kullanılır. Bu hal dışındaki durumlarda emsal ücret kullanılmaz. Emsal ücret, işyerinin veya iş sahibinin kaza anında bağlı olduğu meslek odasından alınır.

v. Vergilendirilmiş gelir beyanına ek olarak ikramiye, prim, giyim ve yakacak gibi aylık olmayan ancak belirli dönemlerde yapılması söz konusu olan düzenli ödemeler, aylık gelire tekabül edecek şekilde hesaplamada dikkate alınır. Bu ödemelerin düzenli gelir sayılabilmesi için kaza tarihinden önceki son bir yıl içinde bu ek gelirleri gösterir belgelerin beyan edilmesi gerekir.

vi. Türkiye’de yerleşik olmayan kişilerin trafik kazalarına bağlı olarak vefat etmesi durumunda vergilendirilmiş geliri ispatlayan resmî bir belgenin sunulmaması halinde hesaplanacak tazminatta Türkiye Cumhuriyeti’nde geçerli net asgari ücret esas alınır.

b. Pasif dönemde, asgari geçim indirimi (AGİ) hariç net asgari ücret üzerinden hesaplama yapılır.

³⁶⁰ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.7 hükmü EK:2 bölüm. m.6 hükmü

Yeniden evlenme olasılığı, aşağıda yer alan tabloya göre ve dul kalan eşin hesap tarihindeki durumuna göre belirlenir. Tabloda yer alan olasılıklar, çocuk sahibi olmayan dul kalan eşler içindir. Çocuklu eşlerde velayet ve vesayet altındaki her çocuk için aşağıdaki tablodaki olasılık yüzdeleri 5’er puan indirilerek uygulanır.

geçileceği, özel kanunlarla çalışma süreleri ayrıca belirlenen mesleklere ilişkin hükümlerin saklı olduğu” düzenlenmiştir³⁶¹. Dolayısıyla pasif dönemde çalışan kişinin vefatı halinde iki yıl daha aktif dönem hesabı yapılacaktır.

- m.8 hükmünde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.
- m.9 hükmünde ise tazminata ilişkin hesap yönteminde hangi esaslara uyulacağı hususu ayrıntılı olarak açıklanmıştır³⁶².
- m.10 hükmünde destekten yoksun kalanların paylarının ne şekilde düzenleneceği belirlenmiştir³⁶³.

³⁶¹ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.7 hükmü EK:2. Bölümün m.7 hükmü

Destek süresi ile aktif ve pasif dönem süreleri aşağıdaki esaslar çerçevesinde belirlenir.

- a. Vefat eden kişinin aktif yaşamı 18 yaşında başlar 1/1/1990 tarihi öncesi doğumlular için 60 yaşında, 1/1/1990 tarihi ve sonrası doğumlular için 65 yaşında biter. 18 ile 60/65 yaş arası dönemde aktif dönem hesabı, 60/65 yaş sonrasında pasif dönem hesabı yapılır. Vefat eden kişi kaza tarihi itibarıyla pasif dönemde çalışmaya devam ediyorsa iki yıl daha aktif dönem hesabı yapılır, iki yıl sonrasında pasif dönem hesabına geçilir. Özel kanunlarla çalışma süreleri ayrıca belirlenen mesleklere ilişkin hükümler saklıdır.
- b. Vefat eden kişinin 18 yaşın altında çalıştığı ve gelir elde ettiği biliniyorsa çalışmaya esas beyan edilen belgeye göre aktif dönem hesabı yapılır.
- c. Vefat edenin 18 yaşın altında olması durumunda aktif dönem başlangıcına kadar geçen dönem için yetiştirme gideri hesaplanır. Yetiştirme gideri, ailenin net geliri ile hesaplanır. Hesaplanan tutarın %10’u yetiştirme gideri olarak esas alınır ve hayatta olan ebeveynler için eşit şekilde bölünür.
- ç. Destekten yoksun kalma tazminatı hesaplamasında askerlik dönemi dikkate alınmaz.
- d. Destekten yoksun kalan erkek çocuklar için 18 yaş, kız çocuklar için 22 yaş destek süresi sonu olarak dikkate alınır. Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde bulunan destekten yoksun kalan kişiler için cinsiyet ayrımı yapılmadan 25 yaş, destek süresi sonu olarak dikkate alınır.
- e. Vefat eden kişinin eşinin, işlemiş dönemde yeniden evlendiği biliniyorsa evlenme tarihine kadar geçen süre için tazminat hesaplanır.
- f. 1/1/1990 tarihi öncesi doğumlular için 60 yaşın, 1/1/1990 tarihi ve sonrası doğumlular için 65 yaşın altında bulunan ve emekli olduğu bilinen kişiler için;
- i. Kaza tarihi itibarıyla çalıştığı biliniyorsa ve kaza tarihi itibarıyla vergilendirilmiş bir resmî belgeli gelir beyanı var ise beyan edilen gelir üzerinden hesaplama yapılır. Hesapta aktif/pasif dönem ayırımında 60/65 yaş esas alınır.
- ii. Kaza tarihi itibarıyla çalışmadığı biliniyorsa pasif dönem hesabı yapılır.

³⁶² 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.7 hükmü EK:2. Bölümün m.9 hükmü

Hesap yönteminde aşağıdaki esaslar uygulanır.

- a. İşlemiş dönem hesabı, gelir beyanı yok ise bu ekin 5 inci maddesinin (a) fıkrasının (i) bendi gereğince ilgili dönemlerin asgari ücretleri üzerinden, gelir beyanı var ise bu ekin 5 inci maddesinin (a) fıkrasının (ii) bendi gereğince hesaplanan ilgili dönemlerin gelirleri üzerinden iskontoya tabi tutulmadan ve hesap tarihine güncellenmeden hesaplanır.
- b. İşleyecek dönem hesabı gelir beyanı yok ise hesap tarihindeki net asgari ücret üzerinden, gelir beyanı var ise bu ekin 5 inci maddesinin (a) fıkrasının (ii) bendi gereğince belirlenen hesap tarihindeki güncel net gelir üzerinden desteğin vefat tarihindeki beklenen yaşam süresi üst limit olmak üzere destekten yoksun kalanların hesap tarihindeki beklenen yaşam süreleri kapsamında ya da belirlenecek desteklik süresince “Dönem Başı Ödemeli Dönemsel Hayat Anüitesi” (âx:n) ile hesaplanır. x destekten yoksun kalanın hesap tarihindeki yaşını, n ise destekten yoksun kalanın hesap tarihindeki beklenen yaşam süresini ya da desteklik süresini temsil eder. n’nin belirlenmesinde eş/baba/anne açısından hesap tarihindeki beklenen yaşam süreleri dikkate alınırken, çocuklar açısından (özel bir durum olmadıkça) muhtemel desteklik süreleri dikkate alınır.

³⁶³ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.7 hükmü EK:2. Bölümün m.10 hükmü

Destekten yoksun kalanların paylarının belirlenmesinde paylar, eş ve müteveffa için 2’şer pay, çocuklar ile anne ve baba için ise 1’er pay verilerek dağıtılır. Her destekten yoksun kalanın payı, toplam paya bölünerek hesaplanır. Destek kapsamından çıkan oldukça pay yapısı tekrar hesaplanır. Vefat eden kişinin olası evlenme yaşı, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan evlenme ve boşanma istatistiklerindeki ülke

- m.11 hükmü yeni eklenmiştir. Bu hüküm “Sigorta şirketi tarafından hak sahibine ödeme yapılmasını izleyen 5 iş günü içerisinde yazılı olarak veya güvenli elektronik iletişim araçları vasıtasıyla tazminat ödemesine esas alınan aktüerya raporu, hak sahibine gönderilir.” şeklinde düzenlenmiştir. Genel şartlara yeni eklenen bu hüküm şeffaflık açısından idealdir. Bu hükmün düzenlenmesinden önce sigorta şirketleri hesaplamayı yapmakta ve aktüerya raporunu sigortaya başvuran tarafa göndermemekteydi. Dolayısıyla başvuru tazminat hesabının doğruluğunu denetleyememekteydi³⁶⁴.

- m.12 hükmü de yeni düzenlenmiştir. İşbu hüküm “İbraname olsun ya da olmasın sigorta şirketi tarafından önceden ödeme yapılmış bir tazminatta uyumsuzluk olması durumunda tazminat ödeme tarihi hesap tarihi kabul edilerek (ödeme tarihindeki ücretler ve ödemeye esas kriterler dikkate alınarak) tazminat hesabı yapılır ve hesaplanan tazminat ile yapılan ödeme tutarı karşılaştırılır. Hak sahibi lehine fark çıkması durumunda bu fark ödenir.” şeklinde düzenlenmiştir. Ancak, “Yargıtay ödeme karşılığında sigorta şirketini yazılı olarak ibra eden zarar görenin, aldığı ödemeyi yetersiz görmesi halinde iki yıllık süre içerisinde sigorta şirketi aleyhine dava açabileceğini, böyle bir durumda tazminat öncelikle ödeme tarihindeki verilere göre hesaplanması gerektiğini, ödenmesi gereken miktarla ödenen miktar arasında KTK' nin 111. maddesinde belirtildiği şekilde fahiş bir fark olup olmadığının mahkemece değerlendirilmesini, şayet ödenmesi gereken tazminat ile ödenmiş olan miktar arasında fahiş fark olduğunun saptanması halinde sigorta şirketine dava öncesinde verilen ibranamenin makbuz hükmünde olduğu kabul edilerek, rapor tarihindeki verilere göre hesaplanan tazminat tutarından, davalı sigorta şirketi tarafından yapılan ödemelerin güncellenerek düşülmesi gerektiğini içtihat etmektedir³⁶⁵.” Değişen hükümlerle birlikte tazminat güncellenerek hesaplanması ortadan kaldırılmış ve ödeme tarihi hesap tarihi kabul edilerek tazminat hesabı yapılacağı ve hesaplanan tazminat ile yapılan ödeme tutarı karşılaştırılıp aradaki farkın ödeneceği düzenlenmiştir. Aslında, bu hükümlerle KTK m.111/2 hükmündeki iki yıllık süre içerisinde ibranamenin iptali de ortadan kaldırılmaktadır³⁶⁶. Genel şartlardaki bu değişiklik sigorta şirketlerinin lehine olan bir düzenlemedir.

- m.13 hükmü “Bu ekte belirlenen usul ve esasların dışındaki istisnai durumlarda yargı içtihatları, sigortacılık prensipleri, yayımlanmış istatistikî veriler ve ilgili bilimsel çalışmalar göz önünde bulundurularak çeşitli varsayımlar kullanılabilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

ortalaması dikkate alınarak belirlenir. Evlendikten sonra ise 2 yıl ara ile toplam 2 çocuk sahibi olacağı varsayımı kullanılır.

³⁶⁴ https://www.hukukihaber.net/makale/amp/7748?_twitter_impression=true, E.T:24/05/2020.

³⁶⁵ https://www.hukukihaber.net/makale/amp/7748?_twitter_impression=true, 04/05/2020.

³⁶⁶ <http://www.tbtegitim.com/Video/VideoGaleri?egitimId=1402, 04/06/2020.>

20/03/2020 tarihli (01/04/2020 yürürlük tarihli) Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartların m.8 hükmünde Aynı Genel Şartların ekinde yer alan EK: 3 bölümünün değiştirilmesine karar verilmiştir. Öncesinde sekiz maddeden oluşan EK:3 bölümü hâlihazırda on dört maddeden oluşmaktadır.

Aynı Genel Şartların EK:3 bölümünün m.1,2,3 ve 4. hükümleri aynen korunmaktadır³⁶⁷.

Aynı Genel Şartların EK:3 bölümünde yer alan;

- m.5 hükmünün yine aynı genel şartların ekinde yer alan “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması” başlıklı Ek: 2 bölümü m. 5 hükmü ile benzer olduğu görülmektedir³⁶⁸.

- m.6 hükmüne göre bakıcı giderleri hesaplanmasında bakıcı tutulup tutulmadığının belgelendirilmesine ve zarar görenin maluliyet oranına göre ayrıma gidilmiştir³⁶⁹.

³⁶⁷20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3 bölüm. m.1,2,3,4. Hükümleri

1. Sürekli sakatlık tazminatı, bu Genel Şartlar uyarınca belirlenen ilkeler dikkate alınarak zarar gören kişinin bireysel özelliklerine göre ve varsa geçici iş göremezlik süresinin bittiği tarihten itibaren hesaplanır.

2. Tazminat, toplu para şeklinde ödenir.

3. Hesaplamalarda TRH 2010 hayat tablosu kullanılır. Tablonun belirli periyotlarda güncellenmesi halinde kaza tarihi itibarıyla güncel versiyon kullanılır.

4. Hesaplamalarda iskonto oranı (teknik faiz), %1,8 olarak dikkate alınır. Teknik faiz, gerekli görülen hallerde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından güncellenir.

³⁶⁸ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.5 hükmü

5. Sürekli sakat kalan kişinin geliri aşağıdaki esaslar çerçevesinde belirlenir.

a. Aktif dönemde,

i. Kaza tarihi itibarıyla vergilendirilmiş bir resmî belgeli (SGK Hizmet Dökümü, Bordro, Gelir Vergi Beyannamesi) gelir beyanı yok ya da gelir beyanı net asgari ücretten düşük ise kaza tarihindeki net asgari ücret üzerinden hesaplama yapılır.

ii. Kaza tarihi itibarıyla vergilendirilmiş bir resmî belgeli gelir beyanı var ise beyan edilen net gelir üzerinden hesaplama yapılır. Beyan edilen net gelir ilgili dönemin net asgari ücretinden fazla ise işlemiş ve işleyecek dönem hesaplamalarında kullanılmak üzere “Net Gelir/Net Asgari Ücret” oranı tespit edilir.

iii. Sürekli sakat kalan kişinin kira, hisse (temettü, kâr payı), faiz gibi gelirleri dikkate alınmaz.

iv. İşyeri veya iş sahiplerinin ya da ortaklarının sürekli sakat kalması durumunda kendi işletmelerinde gerçekleştiremedikleri çalışmanın yerine getirilmesi için katlanacakları emsal maliyet, sürekli sakatlık tazminatında kullanılacak gelir adına emsal ücret olarak kullanılır. Bu hal dışındaki durumlarda emsal ücret kullanılmaz. Emsal ücret, işyerinin veya iş sahibinin kaza anında bağlı olduğu meslek odasından alınır.

v. Vergilendirilmiş gelir beyanına ek olarak ikramiye, prim, giyim ve yakacak gibi aylık olmayan ancak belirli dönemlerde yapılması söz konusu olan düzenli ödemeler, aylık gelire tekabül edecek şekilde hesaplamada dikkate alınır. Bu ödemelerin düzenli gelir sayılabilmesi için kaza tarihinden önceki son bir yıl içinde bu ek gelirleri gösterir belgelerin beyan edilmesi gerekir.

vi. Türkiye’de yerleşik olmayan kişilerin trafik kazalarına bağlı olarak sürekli sakat kalması durumunda vergilendirilmiş geliri ispatlayan resmî bir belgenin sunulmaması halinde hesaplanacak tazminatta Türkiye Cumhuriyeti’nde geçerli net asgari ücret esas alınır.

b. Pasif dönemde, AGİ hariç net asgari ücret üzerinden hesaplama yapılır.

³⁶⁹ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.6 hükmü

- m.7 hükmünün Aynı Genel Şartların ekinde yer alan “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması” başlıklı EK: 2 bölümü m. 7 hükmünün (a) ve (b) bentleri ile benzer olduğu görülmektedir. Bu hükümle sürekli engelli kalan kişinin aktif yaşamının on sekiz yaşında başlayacağı, on sekiz yaş öncesinde pasif dönem hesabı yapılacağı ancak sürekli sakat kalan kişinin on sekiz yaşın altında çalıştığı ve gelir elde ettiğinin tespiti halinde çalışmaya esas beyan edilen belgeye göre aktif dönem hesabının yapılacağı öngörülmektedir. Bu değişiklik ile sürekli engelli durumda kalan ve olay tarihi itibarıyla herhangi bir işi ve kazancı da bulunmayan on sekiz yaşından küçük kişinin tazminat hesabının olay tarihinden itibaren pasif dönem hesabında kullanılan AGİ’ siz asgari ücret üzerinden yapılması öngörülmektedir³⁷⁰.

- m.8 hükmünün (a) ve (b) bentlerinin yine aynı genel şartların ekinde yer alan “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması” başlıklı Ek: 2 bölümü m. 9 hükmünün (a) ve (b) bentleri ile benzer olduğu, işbu maddenin (c) bendinde yapılan değişikliğin ise EK:2 bölümü m. 7.hükmünün (f) bendindeki düzenlemenin tekrarı olduğu görülmektedir³⁷¹.

- m.9 hükmü ile kazadan kaynaklı iş göremezliği gösterir rapor için hak sahibinin sigorta şirketine yaptığı başvuruyu takip eden beş işgünü içinde sigorta şirketi tarafından ilgili sağlık kuruluşuna resmi yazı gönderilmesi düzenlenmiştir. Kanaatimizce bu düzenlemeyle başvuru sahiplerinin sigorta şirketinin sağlık kuruluşuna resmi yazı göndermesi için uzun süreler beklemek zorunda kalmasının önüne geçilmiştir³⁷². Böylece, hak sahibinin engelli

6. Sürekli sakatlığa bağlı bakıcı gideri, bakıcı tutulduğunun belgelendirilememesi halinde bekâr ve çocuksuz kişiler için geçerli AGİ dâhil net asgari ücret üzerinden, bakıcı tutulduğunun belgelendirilmesi durumunda ise brüt asgari ücret üzerinden olmak üzere 20/2/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çocuklar için Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelikte kısmî bağımlı olarak tanımlanan ve %50 ve üzerinde engel oranına sahip kişiler için %50 oranında, tam bağımlı olarak tanımlanan kişiler için ise %100 oranında hesaplanır.

³⁷⁰ https://www.hukukihaber.net/makale/amp/7748?_twitter_impression=true,E.T:24/05/2020.

³⁷¹ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.8 hükmü

Hesap yönteminde aşağıdaki esaslar uygulanır.

a. İşlemiş dönem hesabı, gelir beyanı yok ise bu ekin 5 inci maddesinin (a) fıkrasının (i) bendi gereğince ilgili dönemlerin net asgari ücretleri üzerinden, gelir beyanı var ise bu ekin 5 inci maddesinin (a) fıkrasının (ii) bendi gereğince hesaplanan ilgili dönemlerin gelirleri üzerinden iskontoya tabi tutulmadan ve hesap tarihine güncellenmeden hesaplanır.

b. İşleyecek dönem hesabı, gelir beyanı yok ise hesap tarihindeki net asgari ücret üzerinden, gelir beyanı var ise bu ekin 5 inci maddesinin (a) fıkrasının (ii) bendi gereğince belirlenen hesap tarihindeki güncel net gelir üzerinden “Dönem Başı Ödemeli Dönemsel Hayat Anüitesi” (äx:n) ile hesaplanır. x sürekli sakat kalanın hesap tarihindeki yaşını, n ise sürekli sakat kalan kişinin hesap tarihindeki beklenen yaşam süresini temsil eder.

c. 1/1/1990 tarihi öncesi doğumlular için 60 yaşın, 1/1/1990 tarihi ve sonrası doğumlular için 65 yaşın altında bulunan ve emekli olduğu bilinen kişiler için,

i. Kaza tarihi itibarıyla çalıştığı biliniyorsa ve kaza tarihi itibarıyla vergilendirilmiş bir resmi belge gelir beyanı var ise beyan edilen net gelir üzerinden hesaplama yapılır. Hesapta aktif/pasif dönem ayrımında 60/65 yaş esas alınır.

ii. Kaza tarihi itibarıyla çalışmadığı biliniyorsa pasif dönem hesabı yapılır.

³⁷² 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.9 hükmü

sağlık kurulu raporu alması için, sigorta şirketinin başvuruçunun taraflarına yaptığı başvuruyu takip eden beş işgünü içerisinde sağlık kuruluşuna sevk yazısını göndermesi zorunlu hale gelmiştir.

- m.10 hükmü ile sürekli sakat kalan kişinin askerliğe elverişli olmadığına dair resmî bir belgesi yok ise muhtemel askerlik süresince pasif dönem hesabı yapılacağı düzenlenmiştir³⁷³.

- m.11 hükmünün yine aynı genel şartların ekinde yer alan “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması” başlıklı EK: 2 bölümü m. 11 hükmü ile benzer olduğu görülmektedir³⁷⁴.

- m.12 hükmünün yine aynı genel şartların ekinde yer alan “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması” başlıklı EK: 2 bölümü m. 12 hükmü ile benzer olduğu görülmektedir³⁷⁵.

- m.13 hükmü “Artan iş göremezlik oranına bağlı tazminat, sadece artan kısım için olmak üzere; ilk ödemeye esas alınan Yönetmeliğe göre hazırlanan maluliyetin arttığını gösterir rapor doğrultusunda artış tarihinden itibaren hesaplanır.” şeklinde düzenlenmiştir.

- m.14 hükmünün yine aynı genel şartların ekinde yer alan “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması” başlıklı EK: 2 bölümü m. 13 hükmü ile benzer olduğu görülmektedir³⁷⁶.

9. Sürekli sakatlık oranı, 20/2/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik doğrultusunda hazırlanan sağlık kurulu raporu dikkate alınarak belirlenir. Anılan yönetmelikler kapsamında düzenlenecek kazadan kaynaklı iş göremezliği gösterir rapor için hak sahibinin sigorta şirketine yaptığı başvuruyu takip eden 5 işgünü içinde sigorta şirketi tarafından ilgili sağlık kuruluşuna resmi yazı gönderilir.

³⁷³ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.10 hükmü

10. Sürekli sakat kalanın askerliğe elverişli olmadığına dair resmî bir belgesi yok ise muhtemel askerlik süresince pasif dönem hesabı yapılır.

³⁷⁴ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.11 hükmü

11. Sigorta şirketi tarafından hak sahibine ödeme yapılmasını izleyen 5 iş günü içerisinde tazminat ödemesine esas alınan aktüerya raporu, yazılı olarak veya güvenli elektronik iletişim araçları vasıtasıyla hak sahibine gönderilir.

³⁷⁵ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.12 hükmü

12. İbraname olsun ya da olmasın sigorta şirketi tarafından önceden ödeme yapılmış bir tazminatta uyumsuzluk olması durumunda tazminat ödeme tarihi hesap tarihi kabul edilerek (ödeme tarihindeki ücretler ve ödemeye esas kriterler dikkate alınarak) tazminat hesabı yapılır ve hesaplanan tazminat ile yapılan ödeme tutarı karşılaştırılır. Hak sahibi lehine fark çıkması durumunda bu fark ödenir.

³⁷⁶ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.8 hükmü EK:3. Bölümün m.14 hükmü

14. Bu ekte belirlenen usul ve esasların dışındaki istisnai durumlarda yargı içtihatları, sigortacılık prensipleri, yayımlanmış istatistikî veriler ve ilgili bilimsel çalışmalar göz önünde bulundurularak çeşitli varsayımlar kullanılabilir.

20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartların m.9 hükmü ile, Aynı Genel Şartların ekinde yer alan “Tazminat Ödemelerinde İstenilecek Belgeler” başlıklı EK:6 bölümü de değişmiştir. Bu bölümde önemli olan değişikliklerden ilki “Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde düzenlenmiş sağlık kurulu raporu yerine “Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda sağlık kurulu raporunun düzenlenmesi gereğidir. Bir diğer önemli değişiklik ise tazminat hesabında zarar görenin son üç aylık döneme ilişkin ücret belgesi yerine, kaza tarihi itibarıyla son gelir durum belgesinin ibraz edilmesi gereğidir. Sürekli sakatlık sebebiyle yapılacak tazminat başvurularında istenecek evraklara öncekilere ilave olarak “Epikriz raporu, genel adli muayene raporu, tüm tetkik ve tedavilere ilişkin raporlar varsa bilirkişi raporu veya keşif zaptı veya mahkeme kararı, sağlık verilerine erişim, işleme ve aktarım konusunda mağdur tarafından verilen açık rıza beyanı” belgeleri eklenmiştir. Bir başka değişiklik ölüm halinde önceki istenen belgelere ek olarak varsa bilirkişi raporu, keşif zaptı veya mahkeme kararı, ölüm belgesi ve ölü muayene otopsi raporu, anne ve baba bilgisini de gösterir güncel vukuatlı nüfus kayıt örneği eklenecektir. Ayrıca, sürekli sakatlıkta olduğu gibi ölüm halinde de kaza tarihinde son gelir durum belgesinin ibrazı gerekmektedir. Ayrıca EK:6 bölümüne eklenen üçüncü fıkra gereğince kişisel bilgi doğrulama evraklarının da (Gerçek Kişilerde: Nüfus cüzdan fotokopisi ve imza beyanı, iletişim bilgileri; Tüzel Kişilerde: Vergi levhası, ticaret sicil gazetesi, imza sirküleri ve sirkülerde yer alan yetkililerin nüfus cüzdan fotokopileri.) başvuruya eklenmesi zorunlu hale getirilmiştir³⁷⁷.

³⁷⁷ 20/03/2020 tarihli ZMSS Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar m.9 hükmü

EK-6: Tazminat Ödemelerinde İstenilecek Belgeler

1. Maddi Zararlar

A) Araç Hasarları

- Trafik Kazası Tespit Tutanağı resmi tasdikli sureti veya taraflar arasında tutulmuş kaza tespit tutanağı, varsa ifade tutanakları veya görgü tespit tutanakları,
- Mağdur araca ait ruhsat,
- Varsa hasarlı araç resimleri,
- Mağdur araç sahibine/zarar gören üçüncü şahsa ait banka hesap bilgileri (banka - şube adı, Iban numarası).

B) Değer Kaybı

- (A) Araç Hasarları bölümünde istenen belgeler,
- Değer kaybı talep beyanı,
- Maddi hasara ilişkin ekspertiz yapıldıysa eksper raporu.

C) Diğer Hasarlar (üçüncü kişiye ait mallar için)

- (A) Araç Hasarları bölümünde istenen belgeler,
- Hasarlı malın sahiplik belgesi (tapu, alım faturası, kamu kurumu resmi yazısı vb.),
- Üçüncü kişiye ait zarar gören malın onarımına ilişkin fatura, muhasebe kayıtları.

2. Bedeni Zararlar

A) Sürekli Sakatlık

• Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik doğrultusunda hazırlanan sağlık kurulu raporu,

- Epikriz Raporu,
- Genel adli muayene raporu,
- Tüm tetkik ve tedavilere ilişkin raporlar,
- Mağdura ait kimlik belgesi fotokopisi,
- Kaza raporu, varsa bilirkişi raporu veya keşif zaptı veya mahkeme kararı,
- Mağdura ait kaza tarihi itibarıyla son gelir durum belgesi,
- Hak sahibine ait banka hesap bilgileri (banka - şube adı, Iban numarası),
- Sağlık verilerine erişim, işleme ve aktarım konusunda mağdur tarafından verilen açık rıza beyanı.

B) Ölüm

- Kaza Raporu, varsa Bilirkişi Raporu, keşif zaptı veya mahkeme kararı,
- Veraset ilamı,
- Ölüm belgesi ve ölü muayene otopsi raporu,
- Anne ve baba bilgisini de gösterir güncel vukuatlı nüfus kayıt örneği,
- Ölen kişiye ait kaza tarihi itibarıyla son gelir durum belgesi,
- Hak sahibine ait banka hesap bilgileri (banka - şube adı, Iban numarası).

3. Kişisel Bilgi Doğrulama Evrakları

• Gerçek Kişilerde: Nüfus cüzdan fotokopisi ve imza beyanı, iletişim bilgileri,
• Tüzel Kişilerde: Vergi levhası, ticaret sicil gazetesi, imza sirküleri ve sirkülerde yer alan yetkililerin nüfus cüzdan fotokopileri.”

SONUÇ

Trafik kazası kavramı KTK m. 3 hükmü gereğince; “karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma ve zararlar sonuçlanmış olan olay” şeklinde tanımlanmıştır. Günümüzde trafik kazalarının artması ile birlikte trafik kazasında yaralanan kişilerin sayısı da artmıştır. Bunun sebebinin trafiğe kayıtlı araç sayısının her geçen gün artması, sürücü belgesine sahip kişi sayısının artması, nüfus artışı, taşımacılık sektöründe hız ve rekabetin öne çıkması, insanların önceki yıllara göre daha mobil bir iş ve yaşam tarzına yönelmeleri gibi nedenlerin de etkisi ile trafik yoğunluğunun artmasına bağlayabiliriz. Dünya Sağlık Örgütü'nün rakamlarına göre dünyada her yıl bir milyondan fazla insan trafik kazası sonucu hayatını kaybetmektedir.

Bir kazanın trafik kazası sayılabilmesi için ilk unsur, bir veya birden fazla aracın karıştığı bir olayın mevcut olması gereğidir. İkinci unsurda, araç veya araçlar karayolu üzerinde iken kazanın meydana gelmesi gerekmektedir. Üçüncü unsur, araç veya araçlardan en az birinin hareket halinde olması gereğidir. Dördüncü unsurda, olayın meydana gelmesinde kasıt olmaması gerekmektedir. Beşinci unsurda, olay sonucu kişiye veya mala zarar gelmiş olması gerekmektedir. Son unsurda ise kaza ile ölüm, yaralanma veya maddî hasar arasında illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Bir kazanın trafik kazası olarak adlandırılabilmesi için tüm bu unsurların bir arada bulunması gereklidir. Bu unsurlardan biri dahi eksik olursa söz konusu kaza trafik kazası olarak sayılamayacaktır.

Trafik kazalarında taraflar; zarar görenler ve zarardan sorumlu kişiler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Trafik kazası sonucunda zarar görenler yolcu ve yayalardır. Zarardan sorumlu kişiler ise; sürücü, işleyen ve işletenin bağlı olduğu teşebbüs sahibidir. Sürücü, kendi içerisinde yetkili ve yetkisiz sürücü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İşleyen kavramı ise gerçek işleyenler ve farazi işleyenler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gerçek işleyenler; araç sahibi, motorlu aracı mülkiyeti muhafaza kaydı ile satın alan kişi, motorlu aracın uzun süreli kiracısı, ariyet ve rehin alandır. Farazi işleyenler ise, motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunanlar, yarış düzenleyicileri, devlete ait araçlarla ve diğer kamu tüzel kişilerine ait araçlar ve motorlu aracı çalan ve gasbedenlerdir.

Trafik kazaları sonucu yaralanan kimselerin maddi tazminat haklarının neler olduğu ve bu hakları talep etmede nasıl bir usul izlemeleri gerektiği Türk Borçlar Kanunu, Türk Medeni Kanunu, Sigortacılık Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde düzenleme alanı bulmuştur.

Trafik kazaları dolayısıyla kişiler bedensel zarara uğramış, vücut bütünlükleri ihlal edilmiş ve malul durumda kalmışlardır. Bedensel zararlarının neler olduğu TBK m.54 hükmünde düzenleme alanı bulmuştur. Bedensel zararlar TBK' ye göre tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ve ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar olmak üzere dörde ayrılmaktadır. TBK m.54 hükmünde bahsi geçen tedavi giderleri kapsamına zarar görenin sağlığına kavuşması için gerekli olan pansuman, iğne, doktor, hastane, ambulans, hastaneye gidiş-geliş yol ücretleri vb. tüm giderler girmektedir. Bedensel zararlardan kazanç kaybı kapsamına zarar gören kişinin iyileşme anına kadar çalışmamasından doğan zarar girmektedir. Bu zarar mevcut duruma göre belirlenen ve geçici nitelikte olan zarardır. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan zarar; geçici iş göremezlik ve sürekli iş göremezlik olarak ikiye ayrılmaktadır. Geçici iş göremezlikte zarar gören kişinin çalışma gücü geçici olarak kaybolmaktadır. Bu süreç içerisinde zarar gören kişinin yoksun kaldığı kar kazanç zararını oluşturmaktadır. Sürekli iş göremezlikte ise hukuka aykırı bir olay ya da haksız bir fiil sonucu bedensel zarara uğrayan kişi iyileşemeyip yaşam boyu engelli kalmaktadır. Çalışma gücünün sürekli kaybı; sürekli kısmi iş göremezlik ve sürekli tam iş göremezlik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sürekli kısmi iş göremezlik, zarar görenin organının eksilmesi veya organ zayıflaması sonucu beden gücünün belli bir oranda azalması haline denilmektedir. Sürekli tam iş göremezlik halinde ise kişi beden gücünü tamamen yitirmektedir. Zarar gören kişi bu sebeple çalışmamakta ve hayatı boyunca kazanç elde edememektedir. Türk Borçlar Kanunu m.54 hükmünde düzenlenen bedensel zararlardan bir diğeri ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zarardır. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararın meydana gelmesi için kişinin çalışma gücünde herhangi bir kaybı olmasına gerek yoktur.

Bedensel zarara uğrayan kişinin maddi zararları meydana gelmiş ve zararların giderilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu zararların giderimi için zarar gören kişiler trafik kazasında sorumluluğu bulunanlara karşı maddi tazminat davası açmaya başlamışlardır. Zarar gören kişilerin maddi tazminat davası açabilmeleri için öncelikle kazaya sebebiyet veren aracın işleteninin zorunlu mali sorumluluk sigortacısına başvurmaları gerekmektedir. Sigortacılık Kanunu m.14 hükmü ile Güvence Hesabı Yönetmeliği m.9 hükmündeki sayılı hallerin varlığı halinde ise Türkiye Sigorta Reasürans Şirketleri Birliği bünyesindeki Güvence Hesabı İdaresi devreye girmekte ve bu kuruma başvuru zorunlu hale gelmektedir. Sigorta Şirketine veya Sigortacılık Kanunu m.14 hükmü ile Güvence Hesabı Yönetmeliği m.9 hükmündeki sayılı hallerin varlığı halinde Güvence Hesabına başvuru dava şartıdır. Güvence

Hesabı ya da Sigorta şirketine başvurulduktan sonra Güvence Hesabı veya Sigorta Şirketleri tarafından üçüncü kişinin zararı eksik ödenir veya hiç ödenmez ise talebin kısmen veya olumsuz sonuçlandığına ilişkin dayanak belgelerle birlikte Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurulabilir veya yetkili ve görevli mahkemede maddi tazminat davası açılabilir. Maddi tazminat davası dilekçesine kaza tespit tutanağı varsa dosya kapsamında alınan tüm bilirkişi raporları, soruşturma dosyası evrakları, ceza davası açıldı ise iddianame, ceza davası sonuçlandı ise gerekçeli karar, zarar gören kişinin yaralanmasını gösterir adli raporlar (kati rapor, adli muayene raporu, engelli sağlık kurulu raporu, epikriz raporları vb.) ile sigortacının veya Güvence Hesabının yetersiz ödeme yaptığına ilişkin her türlü evrakın eklenmesi gerekmektedir.

Zarar gören kişiler dava şartı olarak önce kazaya sebebiyet veren aracın işleteninin zorunlu mali sorumluluk sigortacısına veya şartları varsa Güvence Hesabına başvurduktan sonra uğramış oldukları bedensel zararlar nedeniyle maddi tazminat davası açabileceklerdir. Ancak, 01/01/2019 tarihinde Türk Ticaret Kanununa eklenen m.5/A hükmü gereğince “Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.” Bu hüküm sebebiyle Asliye Ticaret Mahkemesinde dava açılacağı zaman öncesinde sigorta şirketine, anlaşma olmaz ise ardından arabulucuya başvuru dava şartı haline gelmiştir. Bu madde yalnızca davalı tarafın sigorta şirketi olduğu ve görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi olduğu halde geçerlidir.

Zarar gören kişinin açacağı davada yetkili mahkeme HMK m.16 hükmüne göre “Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesidir.” Ancak, haksız fiilin birden fazla kişi tarafından işlenmesi durumunda bu kişilerin hepsine karşı açılacak tazminat davasında haksız fiilin işlendiği yer mahkemesi ortak yetkili mahkeme olacaktır. KTK m.110 hükmü gereğince ise “Motorlu araç kazalarından dolayı hukuki sorumluluğa ilişkin davalar, sigortacının merkez veya şubesinin veya sigorta sözleşmesini yapan acentenin bulunduğu yer mahkemelerinden birinde açılacağı gibi kazanın vuku bulunduğu yer mahkemesinde de açılabilir.” Burada davacı tarafa seçimlik hak tanınmıştır. Trafik kazasında zarar gören kişinin dava açarken hangi mahkemenin görevli olacağı hususu da önem arz etmektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.2 hükmü gereğince “(1) Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. (2) Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça,

asliye hukuk mahkemesi diğ er dava ve iş ler bakımından da görevlidir.” 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun m.4 ile m.5 hükümlerinde ise Asliye Ticaret Mahkemelerinin görev konusu düzenlenmiştir. Bu maddeler doğrultusunda gerek taşıma sözleşmesinden gerekse sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan davalarda Asliye Ticaret Mahkemeleri görevlidir. Uygulamada ise maddi tazminat davası sadece gerçek kişiye karşı açılıyorsa Asliye Hukuk Mahkemeleri görevli olmakta iken, taraflardan birinin sigorta şirketi olması halinde Asliye Ticaret Mahkemeleri görevli mahkeme olmaktadır.

Zarar gören kişinin maddi tazminat davası açabilmesi için zamanaşımı süresinin geçmemesi gerekmektedir. Türk Borçlar Kanunu m.72/1 hükmüne göre “Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.” Zarar gören on yıllık sürenin dolmasına iki yıl kala zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenir ise, zarar görenin kalan iki yıl içerisinde tazminat davası açması gerekmektedir. Aksi halde talebi zamanaşımına uğrayacaktır. Ancak, zarar ve tazminat yükümlüsü öğrenildikten sonra iki yıl geçmişse talep zamanaşımına uğramakta ve on yıllık sürenin bir anlamı kalmamaktadır. Kanaatimizce, kanun koyucu zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenebilmesi için zarar görene on yıllık süre vermektedir. Karayolları Trafik Kanunu m.109 hükmü gereğince de dava cezayı gerektiren bir fiilden doğarsa ve ceza kanunu daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörürse ceza kanununda öngörülen zamanaşımı süresi içerisinde maddi tazminat davası açılması gerekmektedir. Çalışmamız ile ilgili olarak trafik kazasından kaynaklı taksirle bir kişinin yaralanmasına neden olma suçunun düzenlendiği TCK m.89 hükmü gereğince bu suçun basit halinde bir aydan üç yıla kadar hapis cezası, nitelikli halinde ise altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunmaktadır. TCK m.66 hükmü ise beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl dava zamanaşımı süresi öngörmüştür. Dolayısıyla bedensel zarar nedeniyle açılacak maddi tazminat davasında trafik kazası nedeniyle taksirle bir kişinin yaralanmasına neden olma suçunda ceza zamanaşımı olan sekiz yıllık süre dikkate alınacaktır.

Zarar gören kişilerin, tazminat dava dilekçesinde taleplerinin yasal faiz mi yoksa avans faizi mi olup olmadığını belirtmeleri zorunludur. Hangi hallerde avans faizinin uygulanacağı hususu da önem taşımaktadır. Zarar veren kişinin veya zarar sorumlularından birinin tacir olması durumunda avans faizi işletilir. Zarar gören kişinin tacir olmaması durumunda dahi ticari işletme ile ilgili bulunan haksız fiillerden dolayı da avans faizi talep edilebilmektedir. Dolayısıyla zarara sebebiyet veren aracın ticari amaç ile kullanılıyor olması durumunda zarar

gören avans faizi isteyebilmektedir. Bunun yanı sıra zarar gören, zarara neden olan aracın sahibinin tüzel kişi olması halinde tüzel kişi tacirin fiilinin ticari işletmeyi ilgilendirmesi sebebiyle avans faizi talep edebilecektir. Uygulamada ise zarara sebebiyet veren aracın ticari nitelik taşıyıp taşımadığının belirlenmesi için ruhsat kaydına bakılmaktadır. Eğer, aracın ruhsat kaydında kullanım amacı, kullanım olarak düzenlenmişse ve ruhsatta hususi araç yazıyor ise yasal faiz uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra faizin başlangıç tarihi de önem taşımaktadır. İşleten ve sürücü haksız fiilin meydana geldiği andan itibaren temerrüt faizi ile sorumlu olmakta iken sigorta kuruluşu için ise durum farklıdır. Karayolları Trafik Kanunu m.99/1 hükmü gereğince “Sigortacılar, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu mali sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorundadırlar.” Bu sebeple sigorta kuruluşları, zararın kendilerine ihbar edildiği tarihten itibaren sekizinci iş gününü takip eden gün itibari ile temerrüde düşmektedir. Ancak, kanaatimizce muacceliyet anının sigorta şirketleri için ayrı, işleten-sürücü için ayrı olması yerinde değildir. Hem işleten-sürücü hem de sigorta şirketi için tazminat alacağına işleyecek faizin başlangıç tarihinin haksız fiilin işlendiği tarihten itibaren (kaza tarihi) olması gerekmektedir. Bunun sebebinin hem işleten-sürücünün hem de sigorta şirketinin sorumluluğunun haksız fiil sorumluluğu olmasına bağlayabiliriz. İşleten-sürücü ile sigorta şirketinin faiz başlangıcının kaza tarihi olması halinde sigorta şirketine kazanın ne zaman ihbar edildiği, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarında belirlenen belgeleri ne zaman tamamladığı ve sigorta şirketinin ne zaman temerrüde düştüğünün belirlenmesi açısından meydana gelen sorunlar ortadan kalkmış olacaktır.

Türk Borçlar Kanunu m.51 hükmüne göre “ Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler. Tazminatın irat biçiminde ödenmesine hükmedilirse, borçlu güvence göstermekle yükümlüdür.” Bu madde gereğince zarar veren kişinin kusurunun ağırlığı veya hafif kusurlu olması tazminat miktarını belirlemektedir. TBK m.51 hükmü gereğince hâkime, zarar veren kişinin hafif kusurlu olması ve zarar verenin yoksulluğa düşecek olması halinde tazminat miktarını azaltma imkânı tanınmıştır. Türk Borçlar Kanunu m.52 hükmü gereğince ise; “Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.” denilmektedir. Bu hüküm gereğince zarar gören zararın doğumuna iştirak ettiyse, zararın artmasına neden olduysa veya zarar görenin sorumlunun durumunu ağırlaştırması söz konusu ise hâkime tazminatı indirme hakkı verilmiştir. Türk Borçlar

Kanunu m.51 hükmünde tazminatın kapsamı, TBK m.52 hükmünde ise tazminatta indirim sebepleri düzenlenmiştir. TBK m.52 hükmünde tazminattan indirime gidilebilecek sebepler sınırlı sayıda düzenlenmiş olsa da uygulamada; beklenmedik hal, zarar görenin bünyesinden kaynaklanan sebepler, uzak illiyet bağı, zarar görenin yüksek gelirliliği olması, yeterli tedbir almış olmak ve hatırı işleri gibi sebeplerle tazminattan indirim yapılabilmektedir.

Karayolları Trafik Kanunu m.91/1 hükmü gereğince işletenlerin, bu kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur. Zorunlu mali sorumluluk sigortasının yapılması ile birlikte sigortacı, sigorta konusu aracın neden olacağı kazada üçüncü kişinin zararının sigorta limitleri dâhilinde karşılanmasını sağlamaktadır. Sigortacı ile sigorta ettiren arasında sözleşme yapıldıktan sonra sigorta ettiren rizikoyu arttırıcı veya azaltıcı durumları sigortacıya bildirmekle yükümlüdür. Aksi halde, sigortacı artması gereken prim değeri kadar sorumluluktan kurtulacaktır. Karayolları Trafik Kanunu m. 95/2 hükmünde sigortacının rücu hakkı düzenlenmiştir. KTK m.95/2 hükmü gereğince “Ödemede bulunan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre, tazminatın kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği oranda sigorta ettirene başvurabilir.” Zorunlu mali sorumluluk sigortacısı, sigorta konusu aracın neden olacağı kazada üçüncü kişinin zararını sigorta limitleri dâhilinde karşıladıktan sonra belirli hallerin varlığı halinde sigorta ettirene karşı rücu edebilmektedir. Sigortacının sigorta ettirene rücu hakkını ileri sürebilmesi için gerekli haller ise; kast veya ağır kusurun varlığı, ehliyetsiz araç kullanma, alkollü veya uyuşturucu madde etkisinde araç kullanma, ruhsat olmadan yolcu veya patlayıcı-parlayıcı madde taşıma- istiap haddini aşma, sigortalının rizikonun gerçekleşmesinden sonra gerekli yükümlülükleri yerine getirmemesi, araç çalınması veya gasbedilmesinde sigortalının kusurlu olması, olay yeri terk etmektir. Bu hallerin varlığı halinde sigortacı, sigorta ettirene karşı rücu davası açabilecektir.

KAYNAKÇA

- Acar, Hakan. (2008). “Unidroit ve Avrupa Borçlar Hukuku Prensipleri Işığında Aşırı İfa Güçlüğü”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1-2):112.
- Akbulut, Çiğdem. (1989). *Manevi Tazminat Talebinin Hukuki Niteliği ve Şartları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akçay, Ergin. (2009). *Türk Borçlar Kanununa Göre Zamanaşımı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akıncı, Şahin. (2013). *Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler*. Sayram Yayınları, Konya.
- Aksakallı Temel, Rüken. (2019). *Haksız Fiillerde Maddi Tazminatın Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul.
- Albayrak, Hakan. ve Mavzer, Tahsin. (2019). “Haksız Fiilden Doğan Davalarda Ortak Yetkili Mahkeme Sorunu”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(2):292.
- Arat, Ayşe. (2004). “Türk Borçlar Hukukunda Alacak Zamanaşımı”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(3-4):194.
- Arslan, Aziz Serkan. (2010). “Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Doğan Rücu Davaları”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 23(88):207.
- Atalı, Murat., Ermenek, İbrahim. ve Erdoğan, Ersin. (2019). *Medeni Usul Hukuku . Yetkin Yayınları*, Ankara.
- Ateş, Hüseyin. (2011). “Karayolları Trafik Kanunu Uyarınca Gerçek İşleten Kavramı”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(57):61-62.
- Ateş, Hüseyin. (2011). “Karayolları Trafik Kanununun Uygulama Alanı”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(60):57.
- Ateş, Hüseyin. (2012). “Motorlu Araç İşletenin Sorumluluğunu Kaldıran veya Daraltan Anlaşmalar”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 86(2):266.
- Ateş, Hüseyin. (2013). “Güvence Hesabı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 26(108):355.
- Ateş, Hüseyin. (2013). “Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 8(87):50.
- Aslan Düzgün, Ülgen. (2013). “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 29(3):208.

- Avcı, Gökhan. (2014). *İdarenin Neden Olduğu Bedensel Zararlardan Doğan Tazminat Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Avcı Braun, Cihan. (2015). “Haksız Fiilde ve Bedensel Zararın İspatına ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(1):46.
- Bağrıaçık, Safiye Nur. (2016). “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu”. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2):271-272.
- Baki, Kuru., Arslan, Ramazan. ve Yılmaz, Ejder. (2013). *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*. Yetkin Yayınları, Ankara.
- Başboğa Şahbaz, Zübeyde. (2008). *İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Hukuki Sorumluluğu İle Maddi Zararın Hesabına İlişkin Esaslar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başoğlu, Başak. (2015). “Sözleşme Dışı Kusursuz Sorumluluk Hukuku ve Özellikle Tehlike Sorumluluğuna İlişkin Değerlendirmeler”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(2):30.
- Baykın, Celaleddin. (2019). *İş Kazası ve Meslek Hastalığında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bellican, Cüneyt.(2010). “Küçüğün (Çocuğun) Kusur, Büyüğün (Ev Başkanının) Kusursuz Sorumluluğu”. *Fasikül Hukuk Dergisi*, 2(5):36.
- Berk, Enes. (2016). *Karayolları Trafik Kanunu’nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Birişik, Faik. (2018). “Karayolları Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sigorta Ettirene Ağır Kusur Nedeniyle Rücu Hakkı”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 13(145):141.
- Bozkurt, Banu. (2019). “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Trafik Sigortası Kapsamında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Kusur ve Müterafik Kusurun Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi”. *Antalya Barosu Dergisi*, 29(89):152.
- Bucaktepe, Adil. (2013). “Depremden Dolayı İdarenin Sorumluluğu”. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17-18(26-27-28-29):107.

- Centel, Nur., Zafer, Hamide. ve Çakmuk Özlem, O. (2014). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. Beta Yayınevi, İstanbul.
- Cihangir, Canip. (2012). *Türk Ceza Kanununda Dava Zamanaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çalık, Ali. (2014). *Borcun Zamanaşımına Uğramasına Borçlar Hukuku ve Ceza Hukuku Düzenlemelerinin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çiftçi, Tuğba. (2017). “Türk Hukukunda Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk ve Tahkim Kurumlarının Karşılaştırılması”. *Proceedings Book of 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences*. 20-23 Nisan 2017, İstanbul, 239.
- Çipli, Sercan. (2011). *Beden Tamliğinin İhlali ve Ölüm Hallerinde Manevi Tazminat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deliduman, Seyithan. ve Oruç, Yakup. (2012). “Ticari Davalar”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmacıları Dergisi*, 18(2):107.
- Demir, Şamil.(2012). “Türk Borçlar Kanunu’nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar”. *Ankara Barosu Dergisi*, 4:213.
- Demirel, Mustafa. (1995). *Yargıtay Kararları Doğrultusunda İş Kazalarından Doğan Maddi Manevi Tazminat Davaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel Özdemir, E. (2019). *Sermaye Piyasası Uyuşmazlıklarının Alternatif Yöntemlerle Çözümünde Tahkim*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Uzmanlık Tezi.
- Demirgil, Bünyamin. ve Türkay, Hakan. (2017). “Tarihsel Süreç İçerisinde Faizin Kurumsal Açından Gelişimi.” *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(2):143.
- Dekak, Mehmet Tuğberk. (2019). *Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü*. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Diñer, Berkin Erol. (2019). *Türk Borçlar Kanunu’na Göre Zamanaşımının Hükümleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Doğan, Murat., Şahan, Gökhan. ve Atamulu, İsmail. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Doğru, Esengül. ve Aydın, Fatih. (2018). “Coğrafi Bilgi Sistemleri Yardımıyla Trafik Kazalarının Analizi: Karabük Merkez İlçe Örneği”. *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*. 3-6 Ekim 2018, Ankara, 356.
- Dönmez Piri, Yasemin. (2010). *Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ener, Oğuz Şükrü. (2014). *Türk Hukukunda Manevi Tazminatın Niteliği ve Hesaplanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ercan, İsmail. (2013). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. On iki Levha Yayınevi, İstanbul.
- Erdoğan, İhsan. (2013). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Eren, Fikret. (1975). *Sorumluluk Hukuku Açısından uygun İlliyet Bağı Teorisi*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara.
- Eren, Fikret. (1987) . “Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Unsurları”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 39(1):170.
- Eren, Fikret. (2015). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Yetkin Yayınevi, Ankara.
- Eren, Fikret. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Yetkin Basımevi, Ankara.
- Ertaş, Şeref. (2015). “Sürekli Borç İlişkilerinde Zamanaşımı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı):3093.
- Eygü, Hakan. (2018). “Trafik Kazalarını Etkileyen Faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeli İle İncelenmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66):838.
- Eyüboğlu, Ceren. (2017). “Türk Hukukunda Tahkim Anlaşmasının Geçerliliği”. *Ankara Barosu Dergisi*, 75(3):230.
- Fişekçi, Fehime Duygu. (2015) “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa Göre Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Gider Avansı Sorunu”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 89(2):203.
- Gökcan, Hasan. ve Kaymaz, Seydi. (2000). *Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu Davaları ve Trafik Suçları*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Gökdemir, Sedat. (2008). “Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Karayolu Trafik Garanti Sigortası Güvence Hesabına Devredildi.” *Bursa Barosu Dergisi*, 32(84):92
- Göğer, Erdoğan. (1966). “Haksız Fiilden Doğan Borçların Tabî Olduğu Kanun”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(1):451.
- Güleç Uçakhan, Sema. (2014). *Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Gümüş, Ali Tarık. (2005). “Türk Anayasasında Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkı”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2):153.
- Günay, Erhan. (2016). “Yargıtay Kararları Eşliğinde Trafik Kazalarında Sorumluluk Türleri ve Manevi Tazminat Davası”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(115):64-70.
- Günay, Erhan. (2018). *Trafik Kazalarından Kaynaklanan Davalar*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Günay, Erhan. (2019). “Soru ve Yanıtlarıyla Hatır Taşımada Sorumluluk.” *Terazi Hukuk Dergisi*, 14(145):1261.
- Gürsoy, Kemal Tahir. (1973). “Manevi Zarar ve Tazmini”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30(1):7.
- Hafizoğulları, Zeki. ve Özen, Muharrem. (2014). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. U-S-A Yayınları, Ankara.
- Havutçu, Ayşe. ve Gökyayla, Emre. (1999). *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk*. Seçkin yayınevi, Ankara.
- İlgin, Ayşe Nur. (2009). *Kendi Kusuruyla Hataya Düşen Tarafın Tazminat Sorumluluğunun Şartları ve Kapsamı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İnceoğlu, Murat., Baş Süzel, Ece. ve Aytekin İnceoğlu, Asuman. (2016). “Haksız Fiil Zamanaşımı ve Suçsuzluk Karinesiyle İlişkisi”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(145-146) :158.
- Kara, Etem. (2016). “Sınırötesi Trafik Kazaları: Avrupa Birliği'nde ve Türk Hukukunda Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası”. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(11):222.
- Karademir Aydemir, Dilek. (2019). *Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Karakaya, Umur. (2019). “Trafik Kazalarından Kaynaklanan Bedeni ve Maddi Zararlara İlişkin Davalarda Avans Faizi İstenebilir mi?”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 93(1):120.
- Karauz, Agah Kürşat. (2014). *Sulh Sözleşmesi*. Adalet Yayınevi, Ankara.

- Karayalçın, Yaşar. (1975). “Trafik Kazalarında Mali Mesuliyet ve Sigorta Sorunu”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 8(2):133.
- Kayıhan, Şaban. (2016). “Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(3):1617.
- Kayıhan, Şaban., Ünlütepe, Mustafa. (2016). “Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekâlet Ücreti”. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(12):110.
- Kayıhan, Şaban. , Ünlütepe, Mustafa. (2017). “Yargıtay ve Sigorta Tahkim Komisyonu Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Mesuliyet (Trafik) Sigortasına Dayalı Tazminat Talebinde Temerrüt Faizine İlişkin Değerlendirmeler”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 33(4): 82.
- Keçeligil, Hasan Tahsin. (2015). *Türk Ceza Hukukunda Taksirin Esasları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keser, Yıldırım. (2019). “Hatır Taşımacılığında Doğan Zararlardan Hakkaniyet İndirimi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(Özel Sayı):2399.
- Kılıçoğlu, Ahmet. (1984).“2918 Sayılı Yasaya Göre Araç İşletenin Sorumluluğu”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 12(2-3):9-10.
- Kıcalıoğlu, Mustafa. (1975). “Ev Başkanının Sorumluluğu”. *Yargıtay Dergisi*, 31(3):257.
- Kılıçoğlu, Ahmet. (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Kılınç, Ayşe. (2009). “İş Mahkemeleri ve İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 22(86):392.
- Kodakoğlu, Mehmet. (2020). *Medeni Usul Hukuku Altın Seri*. Savaş Yayınevi, Ankara.
- Köksal, Özgür. (2003). “Ceza Hukukunda Dava Zamanaşımı”. *Bursa Barosu Dergisi*. 27(73):56.
- Kurt, Leyla Müjde. (2011). “Haksız Fiil Sonucu Oluşan Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olduğu Hallerde Rücu Talebinin Tabi Olduğu Zamanaşımı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 24(95):152-153.
- Metin, Uğur Can. (2016). “Maddi Hukuk Anlamında Sulh Sözleşmesi.” *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1):293.
- Murat, Bedrettin. (2010). *Hukuki ve Cezai Sorumluluk Açısından Trafik Kazaları ve Trafik Kazalarının Tespitinde Yeni Bir Model Önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Narter, Sami. (2002). *İş Kazalarından Doğan Tazminatlar ve Hesaplama Yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Narter, Sami. (2015). “Haksız Fiillerde Zamanaşımı ve Bedensel Zararlarda Zamanaşımının Başlangıcı Sorunu.” *Terazi Hukuk Dergisi*. 10(109):26.
- Narter, Sami. (2017). *Trafik Kazalarında Hukuki ve Cezai Sorumluluk*. Adalet Yayınevi, Ankara.
- Nomer, Haluk. (2012). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Oğuzman, M.Kemal. ve Öz, Turgut.(2014).*Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Oğuzman, M.Kemal ve Barlas, Nami.(2014). *Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Oğuzman, M.Kemal. ve Öz, M.Turgut. (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Cilt 2)*. İstanbul.
- Oğuzman, M.Kemal. ve Öz, M.Turgut. (2020). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Olgaç, Samet Can. (2016). “Karayolları İdaresi’ne Karşı Açılan Trafik Kazalarından Kaynaklı Tazminat Davalarında Yargı Yolu Sorunu”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(118):151.
- Orhunöz, Ergun. (2000).*Tazminat Davalarında Uygulama Sorunları Ölüm ve Bedeni Zararlar*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Özboyacı, Alper. (2008). “Trafik Kazalarından Doğan Tazminat Alacakları İçin Doğrudan Sigortaya Başvurma”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 3(25):118.
- Özbudak, Coşkun. (2011). “ Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında “Karayolu” Kavramı”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6(55):68.
- Özcan Büyüktanır, Burcu G. (2017). “Bedensel Bütünlüğün İhlali Nedeniyle Ortaya Çıkan Maddi ve Manevi Zararların İngiliz Hukukuna Göre Tazmini”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , 66(1):53.
- Özcan Büyüktanır, Burcu. G. (2018). “Ceninin Bedensel Bütünlüğünün İhlalinde Maddi Zararının Tazmini”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1):276.
- Özdamar, Mehmet. (2013). “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2): 836.

- Özen, Ercan. , Genç, Erhan. ve Kaya, Zübeyde. (2014) “Trafik Kazalarının Nedenlerine İlişkin Düşünceler ve Trafikte Farkındalık: Uşak İli Örneği”. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1):2.
- Özyurt, Damla. (2017). “Trafik Kazaları Sonucu Maddi ve Manevi Tazminat Davası”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 91(2):122.
- Polat, Ayşegül. (2019). “Asimetrik Tahkim Sözleşmelerinin Geçerliliği”. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1):7.
- Reisoğlu, Safa. (2008). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Basım, İstanbul.
- Reisoğlu, Safa. (2014). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Basım, İstanbul.
- Rodoslu Koçana, Emine. (2014). “Ev Başkanının Sorumluluğu”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(4):883.
- Savaş, Fatma. Burcu. (2008). “Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresinin İşlemeye Başlama Anı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 20(74):128.
- Serozan, Rona. (2016). *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme Ek : Uygulama Çalışmaları*. Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Seven, Vural. (2017). “Sigorta Güvence Hesabının Kapsamı ve Destekten Yoksun Kalma Tazminatı”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(157-158): 33-34.
- Sivri, Ahmet. (2016). “Karayolları Trafik Kanunu’na Göre Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu”. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2-2):600-601.
- Sungur, İslim. ,Akdur, Recep. ve Piyal, Birgül. (2014). “Türkiye’deki Trafik Kazalarının Analizi”. *Ankara Medical Journal*, 14(3):114.
- Şahin, Ayşenur. (2011). “Vücut Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Zarar ve Tazmini”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2):135.
- Şahin, Emin. (2005). *Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Trafik Kazalarında Hukuki Sorumluluk, Sigorta, Tazminat ve Rücu Davaları*. Kartal Yayınevi, Ankara.
- Şahin, Mehmet Yaşar. (2016). *Vücut Bütünlüğünün İhlali Halinde Zarar ve Maddi Tazminat Hesabı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şen, Yasin Serhat. (2013). *Türkiye ve Dünyada Trafik Kazası Nedenleri, Alınabilecek Önlemler ve İlgili İstatistikler*. Makale. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taner, Fahri Gökçen. (2007). *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Tanrıver, Süha. (2013). “Sulh Hukuk – Asliye Hukuk Mahkemesi Ayırımının Anlam ve Önemi Üzerine Bazı Düşünceler”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 25(105):41.
- Tezcan, Durmuş. , Erdem, Mustafa Ruhan. ve Önok, Murat. (2013). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Tiftik, Mustafa. (1988). *Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminat*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Toker, Aylın. (2017). *Haksız Fiilin ve Haksız Fiilden Doğan Maddi Tazminatın Unsurları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Turanboy, K.Nuri. (1998). *İbra Sözleşmesi*. Yetkin Yayınevi, Ankara.
- Tütüncü, Muharrem. (2012). “Yeni Türk Borçlar Kanunu’nda Haksız Fiil Zamanaşımı”. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 11(1): 171.
- Ulaş, Işıl. (2009). “Sigortacılıkta Güvence Hesabı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 25(2):83-84.
- Ulubay, Gülşah. (2018). *Bedensel Zararların Tazmininde Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Uluğ Cicim, İlknur. (2011). “Sigorta Hukukunda Güvence Hesabı Kavramı”. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1):109-110-111.
- Ungan, Abdulkadir. (2017). *Haksız Fiil Tazminatı ile Koruma Tedbirlerine Aykırılıktan Doğan Tazminat*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Uygur, Turgut. (1990). *Borçlar Kanunu Genel Hükümler Cilt 1*.Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Uygur, Turgut. (2003). *Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Cilt 2*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Ünal, Mehmet. (1978). “Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü”. *AÜHFD*, 35(1):398.
- Yargı Dünyası Aylık İçtihat; Mevzuat ve Bilimsel İncelemeler Dergisi.38:136. İstanbul. Şubat 1999.
- Yeşilova Aras, Ecehan. ve Yeşilova, Bilgehan. (2013). “Sigortacılık Tahkimi Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırdedici Özellikleri” . *Journal Of Yaşar University* .8(Özel):278.
- Yıldırım, Abdülkerim. (2018). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Monopol Yayınları, Ankara.

- Yıldırım, Turan. (2019). “Danıştay Kararlarında Mücbir Sebep Kavramı”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 25(2):1522.
- Yıldız, Habib. (2018). “Sigorta Tahkim Yargılaması Usulü”. *Yorum-Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim-Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 6(1):5.
- Yıldız, Habib. (2018). “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasına İlişkin Ana Esaslar ve Sorunlar”. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(16):13.
- Yılmaz, Ejder. (2009). “Çocuk Hakları Açısından Çocuğun Davada Temsili ve İradesinin Önemi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(Özel Sayı):827.
- Yılmaz, İbrahim., Erdoğan, Saffet., Baybura, Tamer., Güllü, Mevlüt. ve Uysal, Murat. (2007). “Coğrafi Bilgi Sistemi Yardımıyla Trafik Kazalarının Analizi”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 7(2):145.
- Yılmaz, Zekeriya. (2007). “3/6/2007 Tarihli ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa Göre Güvence Hesabı ve Hesabın Sorumlu Olduğu Hâller”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 2(13):44.
- Yılmaz, Zekeriya. (2008). “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 17:39.
- Yurtkulu, Oğuz. (2014). *Türk Ceza Hukukunda Dava ve Ceza Zamanaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Zevkililer, Aydın., Ertaş, Şeref., Havutçu, Ayşe. ve Gürpınar, Damla. (2012). *Medeni Hukuk Temel Bilgiler*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Zorluoğlu Yılmaz, Ayça. (2019). *Tehlike Sorumluluğunda Bedensel Zararlar ve Tazminat*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları

<https://tanitma.ktb.gov.tr/TR-22884/yolcu-kimdir-kimler-yolcu-sayilmaz.html>, E.T:24/10/2019.

https://www.trafikkurallari.net/yaya_nedir.php, E.T:24/10/2019.

<https://sezginkeles.av.tr/ arac-isletenin-sorumlulugu-yargitay-hukuk-genel-kurulu-karari/>, E.T:31/10/2019.

<https://yardim.yolcu360.com/hc/tr/articles/115003707069-%C3%87ift-tarafli%C4%B1-kaza-durumunda-ne-yapmal%C4%B1y%C4%B1m->

[##targetText=%C3%87ift%20tarafli%C4%B1%20kaza%20durumunda%20iki,birlikte](#)

[%20kar%C4%B1C5%9Ft%C4%B1C4%9F%C4%B1n%C4%B1z%20kazalar%C4%B1n%20genel%20ad%C4%B1d%C4%B1r.](#) , E.T:04/11/2019.

<https://sozluk.gov.tr/> , E.T:03/11/2019.

<https://www.trafiktr.com/trafik-kazasi-ve-unsurlari-nelerdir/>, E.T:04/11/2019.

<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2012-2/20.pdf>,
E.T:06/11/2019.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2918.pdf> , E.T:01/01/2020.

<https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannames/>, E.T:15/01/2020.

<https://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf>, E.T:15/01/2020.

<https://www.kayihukuk.com.tr/trafik-kazasindan-kaynaklanan-surekli-igoremezlik-tazminati/>, E.T:16/02/2020.

<https://www.tsb.org.tr/karayollari-motorlu-araclar-zorunlu-mali-sorumluluk-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=1080>, E.T:18/02/2020.

<http://tazminathukuku.com/dosyalar/104-trafik-kazalarinda-zarar-gerceklestikten-sonra-yapilan-yetersiz-veya-asiri-anlasmalarin-iptalinin-istenmesi.pdf>, E.T:15/03/2020.

<http://www.tazminathukuku.com/yargitay-kararlari/yetersiz-odemelere-iliskin-yargitay-kararlari.htm>, E.T:15/03/2020.

<http://www.tazminathukuku.com/gorus-bildirimleri/sigorta-sirketlerine-verilen-ibranamelerin-kapsami-ve-gecerligi.htm>, E.T:12/03/2020.

<https://www.sbm.org.tr/>, E.T:23/03/2020.

<https://www.guvenchesabi.org.tr/Sss.aspx>, E.T:25/03/2020.

<https://www.guvenchesabi.org.tr/Basvuru.aspx>, E.T:25/03/2020.

http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=56, E.T:27/03/2020.

<http://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/bedensel-zararlarda-guc-kaybi-tazminati.htm>, E.T:12/04/2020.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T:16/04/2020.

<http://as-hukuk.com/ictihat-detay-trafik-sigortasi-yeni-genel-sartlari-uyarinca-sigorta-sirketine-basvuru-yapilmadan-dogrudan-dava-acilmasi-%E2%80%93bu-durumda-mahkemece-davaciya-sigortaya-basvurmasi-icin-kesin-sure-verilmesi-gerektigi-174.html>, E.T:20/04/2020.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, E.T:22/04/2020.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6100&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>,
E.T:30/04/2020.

- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110204-2.htm>, E.T:30/04/2020.
- <https://www.tazminathukuku.com/trafik-kazalarinda-gorevli-mahkeme.htm>, E.T:03/05/2020.
- <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf>, E.T:04/05/2020.
- <http://kazanci.com.tr/gunluk/17hd-2016-4082.htm>, E.T:07/05/2020.
- <http://www.kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2014-17-116.htm>, E.T:07/05/2020.
- <http://www.tazminathukuku.com/yargitay-kararlari/surekli-ismoremezlik-oraninda-her-artist-yeni-bir-olgu-yeni-bir-dava-konusudur.htm>, E.T:07/05/2020.
- <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=452059>, E.T:12/05/2020.
- <http://www.kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2011-17-2.htm>, E.T:13/05/2020.
- <https://www.etasimacilik.com/blog/kamyon-kamyonet-istiap-haddi-nedir-nasil-hesaplanir>, E.T:13/05/2020.
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/20160802-20.htm>, E.T:22/05/2020.
- https://www.hukukihaber.net/makale/amp/7748?twitter_impression=true, E.T: 22/05/2020.
- <https://www.hukukihaber.net/makale/tazminat-hesaplamalarinda-muterafik-kusur-h431277.html>, E.T: 27/05/2020.
- <http://www.tbtegitim.com/Video/VideoGaleri?egitimId=1402>, E.T: 22/05/2020.
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/askeri-yargitay-ve-ayim-kaldirildi-2441186>, E.T:18/06/2020.
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Asker%C3%AE_Y%C3%BCksek_%C4%B0dare_Mahkemesi, E.T:18/06/2020.
- <https://www.tazminathukuku.com/gorus-bildirimleri/sigorta-sirketlerine-verilen-ibranamelerin-kapsami-ve-gecerligi.htm>, E.T:12/07/2020.
- <http://www.ozlukhaklari.com/ibraname-nedir-gecerlilik-sartlari-nelerdir/>, E.T:12/07/2020.
- <https://www.kararara.com/yargitay/4hd/yrtyk8586.htm>, E.T:29/07/2020.
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6102&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, E.T:29/07/2020.
- “Mücbir sebep nedir ne demek? Mücbir sebep anlamı nedir?” , *Hürriyet Gazetesi* (*Hürriyet.com.tr*) , 27/03/2020.

Sinerji Hukuk Yazılımları

Karartek

EKLER

EK-1 Sigorta Şirketine Başvuru Dilekçesi

..... SİGORTA A. Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İSTEMDE BULUNAN : ... ve ... adına velayeten, kendi adına asaleten, ...

VEKİLİ : (Adres antettedir.)

KONU : .../.../.... tarihinde meydana gelen trafik kazası nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir.

Sayın Yetkili;

Şirketiniz nezdinde numaralı zorunlu mali sorumluluk sigorta poliçesi ile kayıtlı bulunan sigortalınız 'ın işleteni ve maliki olduğu plaka numaralı araç ile tarihi saat..... sıralarında, caddesi üzerinde seyir halinde iken, o esnada karşıdan karşıya geçmekte olan müvekkilimiz çarpması neticesinde yaralamalı ve maddi hasarlı trafik kazası meydana gelmiştir.

Meydana gelen kaza sonrasında düzenlenen kaza tespit tutanağına göre; sürücü'nın KTK m.() hükmünü ihlal etmesi sebebi ile tam ve asli kusurlu, müvekkil'in ise kusursuz olduğuna karar verilmiştir.

Söz konusu kaza neticesinde Antalya Cumhuriyet Başsavcılığının sayılı dosyası üzerinden yürütülen soruşturmada şikayet yokluğu nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir./ Söz konusu kaza neticesinde Antalya () Asliye Ceza Mahkemesinin E. sayılı dosyası üzerinden kovuşturma yürütülmektedir.

Müvekkilimin görmüş olduğu tedaviye ilişkin evraklar, daha sonra şirketinizce açılacak olan hasar dosyasına ibraz edilecektir. (Epikriz raporları henüz başvuru tarafından toplanamadıysa dilekçemize “daha sonra ibraz edilecektir.” ibaresi düşebiliriz.)

TALEP :Yukarıda izah edilen sebeplerle; müvekkil yaralanması sebebiyle zorunlu mali mesuliyet sigortası kapsamına giren belirlenecek sürekli iş göremezlik tazminatının yasal faizi ile Bankası TR..... iban numaralı hesaba yatırılmasını saygılarımla talep ederim. / /

İstemde Bulunan Vekili**Av****EKLER:**

- 1- Kaza Tespit Tutanağı/ Varsa Bilirkişi raporu
- 2- Fezleke/ İfade tutanağı/KYOK/(Savcılık dosyası evrakları)
- 3- Adli raporlar(Epikriz raporları-Adli Muayene Raporları-Kati Rapor/Alkol raporu)
- 4- Vekâletname Örneği/ Müvekkile ait kimlik fotokopisi örneği

Başvurucu tarafından evrakların bazılarının elinde mevcut olmaması sebebiyle başvurunun sigorta şirketine eksik evrak göndermesi halinde sigorta şirketi tarafından hangi evrakların eksik olduğu ve taraflarına eksik evrakların gönderilmesi başvurucaya bildirilecektir. Her ne kadar kaza tespit tutanağı gibi evrakların tamamlanması gerekli olsa da kazanın ardından kaza tespit tutanağı düzenlenmediği halde bu durum belirtilerek sigorta şirketine başvuru yapılabilmektedir.

EK-2 Güvence Hesabına Başvuru Dilekçesi**TÜRKİYE SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ BİRLİĞİ
GÜVENCE HESABI İDARESİNE****İSTEMDE BULUNAN** :**VEKİLİ** :(Adres Antettedir)**KONU** : tarihinde meydana gelen trafik kazası
nedeniyle maddi tazminat talebimize ilişkindir.**Sayın Yetkili;**

Sürücü , tarihi, saat.... sıralarında, ... caddesi üzerinde seyir halinde iken, o esnada karşıdan karşıya geçmekte olan müvekkilimiz çarpması neticesinde yaralamalı ve maddi hasarlı trafik kazası meydana gelmiştir.

Olay sonrası araç sürücüsünün olay mahallini terk etmesi sebebi ile kaza tespit tutanağı düzenlenememiştir.

Söz konusu kaza neticesinde Antalya Cumhuriyet Başsavcılığının sayılı dosyası üzerinden yürütülen soruşturmada müvekkilin şikayetinden vazgeçmesi sebebi ile kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir./ Söz konusu kaza neticesinde Antalya () Asliye Ceza Mahkemesinin E. sayılı dosyası üzerinden kovuşturma yürütülmektedir.

Müvekkilimin görmüş olduğu tedaviye ilişkin evraklar, daha sonra şirketinizce açılacak olan hasar dosyasına ibraz edilecektir. (Epikriz raporları henüz başvuru tarafından toplanamadıysa dilekçemize “daha sonra ibraz edilecektir.” ibaresi düşebiliriz.)

TALEP :Yukarıda izah edilen sebeplerle; müvekkil yaralanması sebebiyle zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamına giren belirlenecek sürekli iş göremezlik tazminatının yasal faizi ile Bankası TR..... iban numaralı hesaba yatırılmasını saygılarımla talep ederim. / /

İstemde Bulunan Vekili
Av.

EKLER:

- 1- Varsa Bilirkişi raporu
- 2- Fezleke/ İfade tutanağı/KYOK/Savcılık dosyası evrakları
- 3- Adli raporlar(Epikriz raporları-Adli Muayene Raporları-Kati Rapor/Alkol raporu)
- 4- Vekâletname Örneği/ Müvekkile ait kimlik fotokopisi örneği

EK-3 Maddi –Manevi Tazminat Davası Dilekçesi

-İhtiyati tedbir taleplidir.-

..... **NÖBETÇİ ASLİYE TİCARET MAHKEMESİNE**

DAVACI _____ : (TC NO:.....)
(Adres)

VEKİLİ _____ :Av..... (Adres
antettedir)

DAVALILAR _____ : 1-..... (TC NO:.....)
(Adres)
2- (TC NO:.....)
(Adres)
3-SİGORTA A.Ş
(Adres)

KONUSU _____ :Trafik Kazasından Kaynaklı Maddi ve Manevi Tazminat
(Cismani zarar)

DEĞERİ _____ : TL

ACIKLAMALAR _____ :

I-OLAYIN OLUŞ ŞEKLİ

●Kaza tarihi günü saat:..... sıralarında adına kayıtlı olan ve yönetimindeki plaka sayılı araç ile istikametinden istikametine seyir halinde iken, yolun karşısına geçmeye çalışan müvekkilim çarpması neticesinde yaralamalı ve maddi hasarlı trafik kazası meydana gelmiştir.

II-)YÜRÜTÜLEN KOVUŞTURMA

●Olayla ilgili olarakAsliye Ceza Mahkemesinin E. Sayılı dosyasının tarihli gerekçeli kararında hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

III-)KUSUR DURUMU

●Meydana gelen kaza sonrasında düzenlenen kaza tespit tutanağına göre; kazanın oluşumunda plaka sayılı araç sürücüsü KTK m.() hükmü “.....” kuralını ihlal ettiği belirtilmiştir.Asliye Ceza Mahkemesinin tarihli bilirkişi raporunda sürücü TALİ, müvekkil ise ASLİ KUSURLU olduğu belirtilmiştir.

IV-)VÜCUT BÜTÜNLÜĞÜNÜN İHLALİ

●Müvekkilim hakkında söz konusu kaza neticesindeHastanesi tarafından tarihinde engelli sağlık kurulu raporu hazırlanmış olup, Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmeliğe göre oranında sürekli maluliyetinin olduğu belirlenmiştir.

●Müvekkilin kaza sonrasında tedavi görmüş olduğu Hastanesinden tedavi evrakları temin edilebilir.

●Müvekkilimin gerek kaza esnasında yaşadığı korkusu, gerekse kaza sonrası girmiş olduğu ameliyatlara neticesinde müvekkil fazlasıyla elem ve ıstırap çekmiştir. Hayatını engelli durumda devam edecek olması müvekkilimi fazlasıyla üzmemektedir. Bu sebeple söz konusu davayı açma zorunluluğumuz hâsıl olmuştur.

V-)DAVALI SİGORTA ŞİRKETİNE BAŞVURU SÜRECİ VE SONUCU

●Davalı sigorta şirketine yapılan başvuru sonucunda numaralı hasar dosyası açılmış ancak sigorta genel şartlarında belirtilen tazminat ödemesinin yapılabilmesi için şirkete gerekli tüm belgeler ibraz edilmesine karşın sigorta şirketince çeşitli ek talepler öne sürülmüş ve ödeme yapılmamıştır.

●Sigorta şirketi tarafından yapılan ödeme müvekkilin gerçek zararını karşılar nitelikte olmadığından tarihinde tarafımızca başvuru numarası ile

arabuluculuğa başvurulmuş ancak anlaşma sağlanamamıştır. Bu sebeple dava açmamız zaruri hale gelmiştir.

HUKUKİ DELİLLER :

- Kaza tespit tutanağı
-Asliye Ceza Mahkemesinin E. Sayılı dosyası
- Bilirkişi incelemesi (Mahkeme gerek gördüğü takdirde gideri yatırılacaktır.)
-Hastanesinden istenebilecek olan tedavi evrakları
- Her türlü sair delil...

TALEP :Yukarıda arz ve izah ettiğimiz sebeplerden dolayı;

A-)MADDİ TAZMİNAT TALEBİMİZ:

●Müvekkil sürekli iş göremezlikten kaynaklı doğan maddi zararının şimdilik 100,00 TL'sinin davalı sigorta şirketi yönünden temerrüt tarihinden, diğer davalılar yönünden kaza tarihinden itibaren işleyecek avans faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline, (belirsiz alacak davası)

●Müvekkil geçici iş göremezlikten kaynaklı doğan maddi zararının şimdilik 100,00 TL'sinin davalı sigorta şirketi yönünden temerrüt tarihinden, diğer davalılar yönünden kaza tarihinden itibaren işleyecek avans faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline, (belirsiz alacak davası)

●Müvekkil geçici bakıcı giderinden kaynaklı doğan maddi zararının şimdilik 100,00 TL'sinin davalı sigorta şirketi yönünden temerrüt tarihinden, diğer davalılar yönünden kaza tarihinden itibaren işleyecek avans faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline, (belirsiz alacak davası)

●SGK'nın sorumluluğunda olmayan, belgelenemeyen tedavi gideri niteliğinde olan tedavi amaçlı yapılan ulaşım ve diğer giderlere karşılık belirlenecek olan tazminatın şimdilik 100,00 TL'sinin davalı sigorta şirketi yönünden temerrüt tarihinden, diğer davalılar yönünden kaza tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte müştereken ve müteselsilen davalılardan tahsiline (belirsiz alacak)

●Ekte sunulu olan engelli sağlık kurulu raporu, tedavi evrakları, bilirkişi raporları müvekkilin bu davadaki haklılığını yaklaşık olarak ispata yeterli delillerdir. Ayrıca davalı

gerçek kişilerin tazminat ödemekten kurtulmak maksadıyla sahip olduğu malvarlıklarını elden çıkarmak suretiyle infaz kabiliyetlerini ortadan kaldıracığı bir gerçektir. Bu nedenle de önemli ölçüde malul duruma düşmüş olan müvekkilimin bu dava sonucunda alacağı tazminatın tahsilini güvence altına almak maksadıyla davaya konu kazaya sebebiyet veren ve davalı adına kayıtlı olan plaka sayılı araca ve davalı gerçek kişilerin..... taşınmazlarının UYAP ve TAKBİS'ten sorgulanarak teminatsız olarak ihtiyati haciz niteliğinde ihtiyati tedbir konulmasına,

B-)MANEVİ TAZMİNAT TALEBİMİZ

●Müvekkilim için TL manevi tazminatın sigorta şirketi dışındaki davalılardan alınıp kaza tarihi olan tarihinden itibaren işleyecek avans faizi ile birlikte müştereken ve müteselsilen tahsiline,

●Yargılama giderleri ile vekâlet ücretinin davalı taraflara yükletilmesine karar verilmesini saygılarımızla talep ederiz. / /

Davacı Vekili
Av.

EKLER:

- 1-)Kaza Tespit Tutanağı/Varsa bilirkişi raporu
- 2-)Adli raporlar
- 3-)Arabuluculuk tutanağı
- 4-)Vekâletname örneği

Uygulamada maddi tazminat davası sadece gerçek kişiye karşı açılıyorsa Asliye Hukuk Mahkemeleri görevli olmakta iken, taraflardan birinin sigorta şirketi olması halinde Asliye Ticaret Mahkemeleri görevli mahkeme olmaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Beyza Saide TAKAR
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Metin Nuran Çakallıklı Anadolu Lisesi, 2013
Lisans Diploması	Doğu Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Gazi Magusa, 2017
Yabancı Dil	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Antalya Barosu
E-posta	av.beyza.takar@gmail.com